

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra geografie

Diplomová práce

Regionální výchova a výuka místního regionu na 1. stupni ZŠ (na příkladu ORP Pelhřimov)

Vypracovala: Martina Boháčková
Vedoucí práce: Mgr. Petra Karvánková Ph.D.

České Budějovice 2020

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci na téma Regionální výchova a výuka místního regionu na 1. stupni ZŠ (na příkladu ORP Pelhřimov) jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě, elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne

.....
podpis studenta

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala Mgr. Petře Karvánkové, Ph.D. za podnětné rady a odborné vedení diplomové práce. Současně bych chtěla poděkovat své rodině a přátelům, bez jejichž pomoci by nebylo možné práci dokončit.

ANOTAČNÍ LIST DIPLOMOVÉ PRÁCE
JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Autor: Martina Boháčková
Katedra: Geografie
Studijní program: M7503 Učitelství pro základní školy
Studijní obor: Učitelství pro 1. stupeň ZŠ
Vedoucí práce: Mgr. Petra Karvánková, Ph.D.
Název: Regionální výchova a výuka místního regionu na 1. stupni ZŠ (na příkladu ORP Pelhřimov)
Druh práce: diplomová práce
Rok odevzdání: 2020
Počet stran: 162

Anotace:

Diplomová práce se zabývá regionální výchovou a výukou místního regionu na 1. stupni základní školy. Teoretická část práce je mimo jiné zaměřena na postavení regionální výchovy a výuky místního regionu na 1. stupni základní školy a jejich zahrnutí v kurikulárních dokumentech. Součástí práce je také zpracovaná geografická charakteristika ORP Pelhřimov. Praktickou část tvoří vlastní výukový materiál, který je hlavním cílem diplomové práce. Obsahuje zpracované podklady pro čtyři školní výlety včetně úvodních aktivit, které probíhají ve škole a jejich účelem je uvést žáky do děje. Výukové materiály jsou primárně určené pro učitele a žáky 4. a 5. tříd základních škol. Praktická část je vypracována v souladu s Rámcovým vzdělávacím programem pro základní vzdělávání.

Klíčová slova: geografie, místní region, ORP Pelhřimov, regionální výchova, výukový materiál, 4. a 5. ročník

ANNOTATION PAGE OF DIPLOMA THESIS
UNIVERSITY OF SOUTH BOHEMIA IN ČESKÉ BUDĚJOVICE
FACULTY OF EDUCATION

Author: Martina Boháčková
Department: Geography
Study programme: M7503 Primary school teaching
Field of study: 1st - 5th Primary school teaching
Leader of thesis: Mgr. Petra Karvánková, Ph.D.
Title: Regional Education and the Local Region Taught at the First level of Primary School (based on the example of ORP Pelhřimov)
Type of thesis: diploma thesis
Year of submission: 2020
Number of pages: 162

Annotation:

This diploma thesis deals with regional education and teaching local region at elementary school. The theoretical part is also focused on the situation of regional education and teaching local region at elementary school and their inclusion into curricular documents. The thesis also includes geographical characteristics of Municipality with Extended Competence Pelhřimov. The practical part of the thesis is formed by teaching material, which is the main aim of the thesis. It consists of documentation of four school trips and includes introduction activities, which take place at school and their aim is to touch the topic in advance. The educational materials are intended for teachers and pupils of the 4th and 5th grade of elementary school. The practical part is made consistently with Framework Education Programme for Elementary Education.

Key words: geography, local region, Municipality with Extended Competence Pelhřimov, regional education, teaching material, the 4th and 5th grade

Obsah

1. ÚVOD A CÍLE PRÁCE.....	7
2. REŠERŠE LITERATURY	9
3. METODIKA PRÁCE.....	13
3.1 Metodika teoretické části diplomové práce	13
3.2 Metodika praktické části diplomové práce.....	14
4. GEOGRAFICKÁ CHARAKTERISTIKA	18
4.1 Poloha a základní charakteristika	18
4.2 Fyzicko-geografická charakteristika	20
4.3 Socioekonomická charakteristika.....	25
4.4 Historický vývoj.....	33
5. POSTAVENÍ REGIONÁLNÍ VÝCHOVY V KURIKULÁRNÍCH DOKUMENTECH	35
5.1 Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání.....	36
5.2 Školní vzdělávací program Základní školy Pelhřimov, Komenského.....	43
6. REGIONÁLNÍ VÝCHOVA A VÝUKA MÍSTNÍHO REGIONU NA 1. STUPNI ZÁKLADNÍ ŠKOLY	44
7. VLASTNÍ VÝUKOVÝ MATERIÁL.....	48
8. ZÁVĚR	155
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A DALŠÍCH ZDROJŮ	156

1. ÚVOD A CÍLE PRÁCE

Regionální výchova a výuka místního regionu je pevně ukotvena v Rámcově vzdělávacím programu pro základní školy (RVP ZV). Pro získávání vědomostí a dovedností z této oblasti je možné zvolit různé organizační formy výuky. Žádoucí je výuka v terénu, kde mohou žáci na vlastní oči vidět, o čem se učí. Jednou z vhodných forem je i školní výlet, který zajišťuje žákům nezastupitelnou přímou zkušenost, osobnostní rozvoj a rozvoj různých kompetencí. Právě pro vypracování podkladů pro školní výlety se autorka rozhodla. Vlastní výukový materiál bude hlavním cílem této diplomové práce. Dalším cílem práce je zpracování tématu regionální výchova a výuka místního regionu na 1. stupni základních škol. Za poslední cíl si autorka stanovuje vytvoření geografické charakteristiky ORP Pelhřimov.

V teoretické části budou nejprve zpracovány kapitoly zabývající se regionální výchovou a výukou místního regionu na 1. stupni základní školy. Mimo jiné autorka prostuduje postavení regionální výchovy v rámci kurikulárních dokumentů. Zde si udělá prvotní náhled do problematiky za pomoci prozkoumání RVP ZV a dalších zdrojů o dané tématice. Dále do této části bude zařazena geografická charakteristika zájmového území. Zde autorka zpracuje informace k ORP Pelhřimov z hlediska vymezení její polohy a základní charakteristiky, charakteristiky fyzicko-geografické a socioekonomické a dále popíše stručný historický vývoj zájmové oblasti. Kapitola bude zpracována za pomoci odborných zdrojů a regionálních materiálů týkajících se ORP Pelhřimov. V teoretické části nebude chybět řešerše literatury, kde budou popsány zdroje, které autorka použila pro svou diplomovou práci. Práce bude pokračovat metodikou práce, kde bude vyhodnocen nejprve postup tvorby teoretické části a dále části praktické.

Právě praktická část je stěžejním dílem celé práce. Vlastní výukový materiál se bude zaměřovat na zpracování podkladů k několika školním výletům. Na úvod kapitoly nebudou chybět základní informace o výukovém materiálu, ovšem podrobnější data k této části budou popsány v metodické části práce. Autorka bude pokračovat titulní stranou a úvodním slovem pro učitele, kterým se materiál dostane do rukou. Pokračovat už bude zpracování jednotlivých podkladů pro školní výlety. Pro tvorbu výukového materiálu bude autorka využívat aktivizující výukové metody, především didaktické hry, které budou zaměřeny na kooperaci žáků. Každým výletem bude žáky provázet fiktivní postava, která jim bude pomáhat na jejich cestě. Koncepce bude postavena na hledání pokladu. Autorka vstupuje do diplomové práce s cílem vytvořit zajímavý výukový materiál, který pomůže učitelům prvního stupně efektivně a originálně rozvíjet u žáků kompetence nejen odborné, ale také sociální. Učení pomocí emocí je velmi efektivní nástroj, jak žáky přivést k novým dovednostem a dle tohoto konceptu je tvořen celý program výletů. Autorka zároveň věří, že jí vypracování

diplomové práce významně rozšíří obzory v oblasti moderního vzdělávání dětí na prvním stupni základních škol.

2. REŠERŠE LITERATURY

Tato kapitola je věnována zdrojům, které přispěly k vytvoření diplomové práce. Pro tvorbu teoretické části byla použita zejména odborná a pedagogicko-didaktická literatura. Pro praktickou část byla často brána inspirace z regionálních zdrojů zabývajících se potřebnými informacemi o ORP Pelhřimov, a dále z učebnic vlastivědy určených pro 4. a 5. třídu. Při psaní diplomové práce autorka pracovala rovněž s publikacemi z populárně naučné literatury, kvalifikačními pracemi, regionálními zdroji zabývajících se řešenou oblastí a v neposlední řadě s internetovými zdroji.

Kvalifikační práce

Kvůli inspiraci bylo prostudováno několik kvalifikačních prací, které pomohly při tvorbě obsahu diplomové práce a v některých případech autorku dovedly ke zdrojům, ze kterých dále čerpala. Některé z nich se týkají podobného tématu, které si pro svou diplomovou práci zvolila sama autorka. Vlastní výukový materiál, vztažen k regionální výchově a výuce místního regionu, vytvořily Rokůsková (2014) a Šmatová (2018). Využitím geocachingu při výuce vlastivědy se zabývá Kluzáková (2016). Další inspirací autorce byla práce Pitelkové (2012), která hodnotila regionální učebnice vydané po roce 1990. Místním regionem se rovněž zabývá Lindová (2012), která se zabývá jeho využitím během výuky na nižším stupni víceletých gymnázií a druhém stupni ZŠ. Inspiraci pro regionální zdroje autorka našla v práci Jirsové (2012), která řeší cestovní ruch v Pelhřimově a jeho okolí.

Literatura týkající se regionální výchovy a výuky místního regionu

Nejpodstatnější zdroj v této kategorii je bezesporu Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (Kolektiv, 2017). Kurikulární dokument na státní úrovni je závazný pro tvorbu školních vzdělávacích programů v základním vzdělávání. Je určen pro základní školy a víceletá gymnázia. Nalezneme v něm například stanovený vzdělávací obsah základního vzdělávání či specifikaci klíčových kompetencí, kterými by měl žák na konci vzdělávání disponovat. Na tento dokument navazují Školní vzdělávací programy. Autorka konkrétně prostudovala Školní vzdělávací program Základní školy Pelhřimov, Komenského, který si škola vytvořila na míru a probíhá zde podle něj výuka. Autorka využila kvůli ucelenému náhledu do problematiky publikace týkající se obecných informací o pedagogice (Průcha, 2005), didaktice (Maňák, 2003), (Kalhous, Obst a kol., 2002) a vyučování (Petty, 2006). Různé informace autorka našla i v Pedagogické encyklopedii od Průchy (2009). Samotný pojem region, místo a prostor analyzuje mnoho autorů. Autorka použila článek Chromého (2009), který vysvětluje, jakým způsobem se měnil přístup k nahlížení na pojem „region“ od konce 19. století až po současnost. Regionem se rovněž zabývá Paasi (1986) a Kühnlová

(1994), která objasnila, jak pojmy „místo a prostor“ a „region“ vnímá Mezinárodní charta geografického vzdělávání. Autorka prostudovala mnoho článků o samotné výuce místního regionu na základních školách. Ve své práci použila myšlenky Kühnlové (1998), která rozebírala výuku místního regionu během zeměpisu. Frýzová (2018) vysvětluje rozdíl mezi pojmy „regionální princip“ ve výuce a „regionální výchova“. Připomíná i vhodné formy výuky místního regionu, například besedy s osobnostmi regionu, procházky a exkurze. Rovněž další autoři považují za vhodné, aby výuka probíhala v terénu. Žáci si mnohem lépe zapamatují látku na názorných příkladech a výuka se pro ně stane přitažlivější. Novotná (2005) ve svém článku navrhuje možnost využití digitálních mapových podkladů a geografických informačních systémů během výuky v terénu. Čekal (2011) nabízí mnoho nápadů, jak využít potenciál tématu místní region. Článek je sice primárně určen pro výuku na 2. stupni, ovšem mnoho informací lze použít zároveň během výuky mladších dětí na 1. stupni. Stejná možnost platí i u Marady (2005). Ten vyzdvihuje možnost využití kooperativní výuky během hodin zeměpisu, která díky spolupráci žáků výuku zefektivňuje.

Literatura použitá během tvorby geografické charakteristiky

Kapitola 4. se zabývá geografickou charakteristikou ORP Pelhřimov. Pro vymezení polohy a základní charakteristiku sledované oblasti použila autorka zdroje z Českého statistického úřadu. S informacemi z tohoto portálu bylo pracováno i v dalších geografických oblastech, například v části o obyvatelstvu. Obsáhlým zdrojem informací pro tvorbu fyzicko-geografické a socioekonomické charakteristiky byla publikace Pelhřimovsko ve druhém tisíciletí (Balík a kol., 2000). Přehledným způsobem jsou v této knize zpracovány kapitoly věnované přírodě, dějinám a společnosti vztažené k Pelhřimovsku. Autorka čerpala především z části o přírodě a dějinách. V části věnované geologii autorka čerpala z Chlupáče a kol. (2011). Tato kniha nabízí vhled do geologického vývoje našeho území i neodborné veřejnosti a dává si za cíl vzbudit zájem o geologickou minulost. Pro pochopení geomorfologické charakteristiky byla použita publikace Čecha a kol. (2002), která se zabývá fyzicko-geografickým shrnutím oblasti, blíže pak chráněnými územími v okolí. Tolasz a kol. (2007) zpracoval Atlas podnebí Česka, ze kterého bylo čerpáno v případě části o místním klimatu. Culek a kol. (2013) zpracoval publikaci zabývající se specifikací biogeografických regionů České republiky. Přehledným způsobem jsou o jednotlivých bioregionech zpracovány a rozřazeny informace. Nalezneme zde například kategorie: poloha a základní údaje, horniny a reliéf, podnebí, půdy, současný stav krajiny, biota, ochrana přírody a další. Tato kniha byla velkým zdrojem informací. Během zpracování socioekonomického souhrnu zájmové oblasti bylo často využíváno internetových zdrojů, například ve shrnutí průmyslu. Strategie území správního obvodu ORP Pelhřimov (SMO ČR, 2015) pomohla autorce s náhledem do problematiky. Použity byly informace z internetových stránek některých významných firem působících na

území ORP Pelhřimov. Pro oblast zemědělství bylo čerpáno ze článku Tyšera (2011), který řešil kategorizaci zemědělského území České republiky, a také z knihy o bramborářství (Jun, Novák, 2008). Některé potřebné informace jsou dostupné na internetových stránkách Kraje Vysočina, proto zde autorka prostudovala mnoho dokumentů a z některých citovala v diplomové práci. Informace pro cestovní ruch byly často získány z podkladů turistického informačního centra Pelhřimov. Černý (2006) ve své knize popisuje poutní místa Jižních Čech a mezi nimi i Křemešník, výrazný vrch nedaleko Pelhřimova s bohatou historií. O židovských památkách, konkrétně v Nové Cerekvi, pojednává zajímavý článek Hodíkové (2008). O významných osobnostech z tohoto regionu získala autorka informace z publikací Langerové (2004), Göbla (2005), Peltana (2017) a internetových zdrojů. Peltan (2017) sepsal velice poutavou knihu Posvátná místa královského města Pelhřimova, kde se můžeme dozvědět bezpočet zajímavých a často překvapivých informací. Historií se mimo jiné zabývá Kvášová (2008), z jejíž knihy bylo čerpáno právě v podkapitole o historickém vývoji.

Literatura použitá během tvorby praktické části

Před samotným zahájením i během utváření vlastního výukového materiálu autorka prostudovala mnoho zdrojů. Mezi hlavními zdroji inspirace byly učebnice, které se v současné době používají k výuce především vlastivědy. Autorka prostudovala učebnice, které vydávají následující nakladatelství: Alter, Fraus, Nová škola, Nová škola Brno, Prodos a SPN. Mohla si tedy udělat ucelený názor na nabídku materiálu, které obsahují podmínky pro regionální výchovu a výuku místního regionu. Nakladatelství Fraus nabízí učebnici (Gorčíková, Východská, 2019), která obsahuje kapitolu „Náš region“. Ta se na několika stranách zabývá nejbližším okolím žáků. Nová škola vydala učebnice (Štiková, Tabarková, 2019) a (Chalupa, Štiková, 2018), které se blíže zajímají o jednotlivé kraje. Kapitolu věnující se přímo obci, kde žijeme, kde by mohl učitel připravit informace přímo na míru, zde nenajdeme. Podobnou koncepci má vydavatelství Nová škola Brno (Hroudová, Cimala, 2015), (Hroudová, Cimala, 2014). I zde se nachází učivo o celé České republice, respektive o jednotlivých krajích. V učebnicích od vydavatelství Prodos probíhá výuka místního regionu především v učebnicích Místo, kde žijeme (Smolová, Szczyrba, 2008) a Lidé kolem nás (Šulcová, 2008). Učebnice pro 4. třídy základních škol od vydavatelství SPN (Čechurová, Borecký, Ježková, 2010) v úvodu nabízí oddíl věnovaný našemu nejbližšímu okolí, učebnice určená pro 5. ročníky základních škol (Čechurová, Chalupa, Ježková, 2010) se už v celku „Místo, kde žijeme“ zabývá Evropou, Českou republikou a jejími sousedními státy.

Velkým zdrojem inspirací, týkajících se aktivizujících metod ve výchově, byly různé internetové portály, například www.rvp.cz a www.hranostaj.cz.

Autorka prostudovala také mnoho literatury zaměřené na praktickou výuku vlastivědy a přírodovědy na 1. stupni základních škol. Náměty pro výuku přírodovědy zpracovali autoři

Bennet a Smith (1996), stejný koncept má kniha autorů Hutchingsové a Rosse (1996), kteří ale řeší vlastivědu. Didaktiku prvouky a přírodovědy řeší Podroužek (2003) a další jeho kniha, tentokrát se spoluautorem Jůzou (2004). I v těchto knihách se najde mnoho inspirace pro výuku místního regionu. V knize Řezníčkové a Matějčka je mimo jiné ukázka úloh ve výuce geografie, kterými je možné se inspirovat pro výuku na 1. stupni základní školy.

3. METODIKA PRÁCE

Tato kapitola vyhodnocuje postup, který autorka zvolila při zhotovování své diplomové práce. Kapitola obsahuje dvě podkapitoly. V první je popsána tvorba teoretické části diplomové práce. V druhé podkapitole je stanoven postup při tvoření praktické části, kterou tvoří čtyři zpracované výlety po ORP Pelhřimov. Výlety jsou určeny pro žáky čtvrtých a pátých tříd základních škol. První, čím se autorka diplomové práce zabývala, bylo prostudování již obhájených diplomových prací s podobnou tematikou. Tyto práce pomohly autorce s tvorbou obsahu práce a v několika případech autorku navedly na vhodnou literaturu, kterou poté použila k čerpání informací.

3.1 Metodika teoretické části diplomové práce

Stěžejním textem pro teoretickou část jsou kapitoly 5. Postavení regionální výchovy v kurikulárních dokumentech a 6. Regionální výchova a výuka místního regionu na 1. stupni ZŠ. V 5. kapitole jsou nejprve vymezeny kurikulární dokumenty, konkrétně školský zákon, tzv. Bílá kniha, rámcový vzdělávací program a školní vzdělávací program. Pro podkapitulu 5.1. Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání autorka prostudovala tento dokument vydaný Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. V podkapitole je zpracován výťah podstatných informací z textu a také vzdělávací oblast Člověk a jeho svět, která je pro tuto diplomovou práci zásadní. Další podkapitola řeší Školní vzdělávací plán konkrétní školy, kterou je Základní škola Pelhřimov, Komenského 1465, příspěvková organizace. Autorka má k této škole vztah nejen proto, že ji kdysi navštívila jako žák, ale také zde vykonávala svou pedagogickou praxi během studia. Po prostudování dokumentu jsou v podkapitole zpracovány všeobecné informace o základní škole pro její přiblížení. Dále je zde uveden stručný přehled o předmětech Vlastivěda a Přírodověda, které jsou podstatné pro tuto diplomovou práci.

Do teoretické části patří rovněž kapitola 4. Geografická charakteristika. Pro tuto část práce byla nejprve prostudována odborná literatura týkající se jednotlivých řešených oblastí v podkapitolách. Značné množství informací bylo získáno ze zdrojů týkajících se přímo ORP Pelhřimov, kterých ale není příliš mnoho. Mnohem více bylo čerpáno ze zdrojů souvisejících s okresem Pelhřimov, případně krajem Vysočina. Pro zjištění co nejvíce informací byly autorce inspirací různé regionální propagační materiály, brožury a vydávaná periodika vztahující se k ORP Pelhřimov. Potřebné informace poté byly tříděny, aby byly platné přímo pro řešenou oblast. Po prostudování těchto zdrojů si autorka mohla udělat ucelenější představu, jak čtvrtou kapitolu pojme. Nakonec vznikly následující podkapitoly. 4.1. Poloha a

základní charakteristika popisuje základní informace o dané oblasti. Připojené jsou dvě mapy pro lepší představu o umístění ORP Pelhřimov v kraji Vysočina a okresu Pelhřimov. Podkapitola 4.2. Fyzicko-geografická charakteristika se štěpí na dalších několik částí. Zahrnuje geologickou a geomorfologickou charakteristiku, vodstvo, klima, půdu, faunu a flóru a ochranu přírody. Další podkapitolou je 4.3 Socioekonomická charakteristika. Ta nahlíží na ORP Pelhřimov z hlediska následujících oblastí: obyvatelstvo, průmysl, zemědělství, občanská vybavenost, doprava, životní prostředí a cestovní ruch. Poslední podkapitolou tvoří 4.4 Historický vývoj, který velmi stručně nastiňuje minulost samotného města Pelhřimova v období od jeho vzniku. Pochopitelně řeší i zbývající území ORP Pelhřimov.

3.2 Metodika praktické části diplomové práce

Prvním a velmi důležitým úkolem bylo sestavit koncept vlastního výukového materiálu. Po zmapování problematiky zvažovala autorka vytvoření pracovního sešitu a jeho metodické příručky pro učitele. Ten by byl zaměřen na regionální výchovu a výuku místního regionu v ORP Pelhřimov. Po konzultacích s učiteli přírodovědy a vlastivědy si ale autorka ověřila názor, že není zcela reálné celý pracovní sešit v rámci školního roku, respektive dvou školních let, stihnout vypracovat v rámci běžné výuky ve škole. To byl hlavní důvod, proč od tohoto konceptu ustoupila. Poté autorka zvažovala vypracování jednotlivých pracovních listů, které by na sebe nenavazovaly. Učitelé by tak mohli použít jen adekvátní část materiálu. Další variantou bylo vypracování podkladů pro školní výlety. Autorka nakonec zvolila poslední možnost s ohledem na to, že se pro ni jednalo o zajímavější koncept. Zároveň takových výletů ještě nebylo zpracováno tolik. Obsahem vlastního výukového materiálu je tedy zpracování čtyř celodenních školních výletů. Každý výlet má dvě části. První je úvodní aktivita, která se odehrává ve škole a většinou je to zašifrovaný dopis. Ten žáky uvede do děje a po rozluštění jim sdělí lokalitu, ve které se ukrývá poklad. Druhá část výletu se odehrává již přímo ve vybrané lokalitě, kde žáci plní řadu úkolů, které je k pokladu dovedou.

Cílová skupina

Materiál je primárně určen pro pedagogy ze základních škol v ORP Pelhřimov, kteří plánují školní výlet pro žáky 4. a 5. tříd. Podklady jsou částečně variabilní a s drobnými úpravami je mohou použít i učitelé starších ročníků. Materiál by mohl být použit i pro skupiny různě starých dětí, případně i pro letní tábory, skautské oddíly či rodinné výlety. Důležité je, že materiály jsou sestavovány pro větší počet účastníků. Protože je program koncipován vždy pro čtyři skupiny, ideální počet účastníků programu je dvanáct až dvacet čtyři.

Výběr lokalit pro školní výlety

Protože je celá práce zaměřena na ORP Pelhřimov, byl i výběr míst pro školní výlety vytyčen touto lokalitou. První podmínkou výběru tedy bylo, že se všechna místa výletů musí nacházet v ORP Pelhřimov. Autorka provedla rešerši území a vybrala devět zajímavých lokalit. Do výběru se dostala místa: dvakrát Pelhřimov (samostatný výlet zaměřený na historii a samostatný výlet zaměřený na přírodu), Žirovnice (město - zámek), Počátky (město – historické památky), Křemešník (poutní místo), Košetice (Národní atmosférická observatoř), Nová Cerekev (městys – židovská synagoga), Kamenice nad Lipou (město - zámek), Trnávka (vodní nádrž), Červená Řečice (vesnice - zámek). Po vytipování lokací autorka všechna místa navštívila a zkusila u každého místa sepsat zajímavosti. Z tohoto průzkumu byla nakonec vybrána a zpracována čtyři místa. Vybrán byl vrch Křemešník pro svou bohatou historii a nádhernou přírodu, Nová Cerekev pro svou židovskou historii, Žirovnice pro krásný zámek a město Pelhřimov, které je okresním městem a zároveň je bohaté jak na historické památky, tak i přírodní rozmanitosti.

Výběr aktivit pro školní výlety

Před přípravou programu autorka prostudovala důležité dokumenty. Po prozkoumání rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání a školního vzdělávacího programu Základní školy Komenského v Pelhřimově si autorka udělala představu o učivu, které by mělo být v aktivitách zahrnuto. Na základě těchto informací dohledala informace k jednotlivým místům. Tyto informace pak propojila s aktivitami různého charakteru (šifry, křížovky, hádanky atd.). Nástin některých aktivit si autorka sepsala ještě před výběrem míst pro výlety, jiné aktivity čerpala z některých zdrojů z vlastních zkušeností či zkušeností svých přátel. Při výběru aktivit autorka kladla důraz na aktivity zaměřující se na spolupráci třídy. Většina aktivit je tedy kooperativního charakteru. Je to vhodné, jelikož právě během školního výletu je dobrá příležitost pro tmelení kolektivu. Většina aktivit nemá za cíl soutěžení mezi žáky (či skupinami) navzájem, ale naopak podněcuje ke kooperaci a komunikaci. Často se stává, že jedna skupina se bez ostatních nedostane ke správnému místu či řešení šifry.

Tvorba metráže a časového rozvrhu

Každý z výletů obsahuje i podrobné informace o nachozené vzdálenosti. Tyto informace byly získány z portálu www.mapy.cz. Při sestavování metráže se vkládaly jednotlivé body, kudy musí celá výprava projít. Vzdálenosti mezi jednotlivými aktivitami jsou tedy velmi přesně stanovené. Při sestavování nebylo kalkulováno s chozením při řešení aktivit. Ačkoliv je tedy metráž poměrně přesná, je potřeba ještě kalkulovat se vzdálenostmi, které žáci nachodí v průběhu řešení úkolů (přecházení skupiny k informačním tabulím atd.)

Časový harmonogram byl tvořen dvojím způsobem. Při přemísťování mezi jednotlivými body se kalkuluje s průměrnou rychlostí 3 km za hodinu (běžná hodnota při výpočtu výletů s účastí dětí). Stanovené časové údaje tedy vychází z této hodnoty. Co se týče časového rozložení aktivit, tak při aktivitách ve škole je vždy kalkulováno s jednou vyučovací hodinou, tedy 45 minut. Na každou aktivitu při výletu je kalkulováno s 30 minutami. Jedná se o odhad a průměrnou hodnotu. Výjimkou jsou aktivity, jejichž součástí jsou prohlídky včetně výkladu (zámek, synagoga...). Zde bylo přibližné trvání aktivit ověřeno. Při plánování by pedagog měl počítat s časovou rezervou.

Pozice učitele v programu

Výukový materiál je určen pro pedagogy s aktivním přístupem a nadšením pro své povolání. Během výletů je počítáno se zapojením hereckých či improvizčních schopností učitele. Je nezbytné si dopředu projít všechny podklady k vybranému výletu a připravit se na možnosti, jak žáci mohou reagovat. Ideální variantou pak je, že pedagog místo výletu navštíví před realizací osobně a projde si celý program. Podklady jsou zároveň do jisté míry variabilní. Některé aktivity si učitelé mohou upravit na míru jim i třídě. Z velké části záleží právě na učiteli, jak bude výlet probíhat. Příklad: učitel se může rozhodnout, jakým způsobem budou žáci objevovat vzkazy od člověka, který je výletem provází. Může je žákům předat po příchodu na stanoviště, ale také může vzkazy na místě den předem schovat a pak už během výletu dávat účastníkům programu jen nápovědy, kde hledat. Tato varianta samozřejmě vyžaduje návštěvu míst s předstihem. Některé aktivity se odehrávají na místech, kde se mohou učitelé domluvit se zaměstnanci (například zámek). Mohou je požádat, aby dětem vzkaz předali, ideálně s věrohodným průvodním slovem (... podivný pán povídal něco o jednorozci... v tento čas se tu měla objevit skupina dětí, já jim mám předat vzkaz... nejste to náhodou vy?). Koncept výletů je nastaven tak, že žáci hledají něco ukrytého a provází je přítomná osoba, která jim radí, jak postupovat dál. Zvědavost, co bude následovat, motivuje žáky v plnění úkolů, kde často zábavnou formou zjišťují a učí se zajímavé informace o regionu, kde žijí.

Struktura výukového materiálu

Struktura výletů je postavena tak, aby bylo pro učitele vše pochopitelné a nemuseli s přípravou trávit více času, než je potřeba. Pracovní listy, které je potřeba tisknout, jsou většinou koncipovány tak, aby se šetřilo papírem. Často je na jednom listu zadání pro všechny skupiny a je potřeba tento list jen rozstříhat. Vše je podrobně popsáno. Listy, které jsou určeny pro učitele, jsou zpracovány graficky jednoduše. Listy určené pro žáky jsou většinou barevné.

Celý vytvořený výukový materiál začíná titulní stranou, následovanou úvodním slovem pro učitele. Zde se učitel dozvídá více o podkladech. Mimo jiné zjišťuje, proč byl tento materiál vytvořen a jaká je jeho koncepce. Následují čtyři zpracované podklady pro školní výlety. Každý z těchto podkladů obsahuje úvodní listy, kde jsou uvedeny všeobecné informace. Na první straně se nachází název obce, kde se výlet odehrává, název akce, lokalizace, obecné informace k akci a uvedení do děje a pokyny pro učitele. Na druhé straně jsou uvedeny informace pro žáky a seznam pro vyučujícího, co si má vzít s sebou na výlet. Na této straně se rovněž nachází prostor pro doplnění potřebných informací a místo pro další poznámky učitelů. Následuje mapa místa školního výletu s vyznačenou trasou a popis zastávek. Dále je kvůli přehlednosti vytvořena tabulka, která sděluje, kde se jednotlivé aktivity odehrávají, odkud kam se přechází, vzdálenost jednotlivých míst a časová náročnost výletu. Na posledním místě z těchto úvodních informací jsou vypsány použité zdroje pro konkrétní výlet.

Následuje zpracování jednotlivých aktivit. Výlet zpravidla začíná ve škole, kde probíhá Aktivita I. Další aktivity se odehrávají v terénu na místě výletu. Každá aktivita má svou úvodní stranu, kde jsou uvedeny potřebné pomůcky, příprava učitele a pokyny pro učitele. Na následujících stránkách je zpracováno zadání aktivity a její řešení, pokud ho aktivita žádá.

4. GEOGRAFICKÁ CHARAKTERISTIKA

Kapitola je rozčleněna do čtyř podkapitol. Jako první je popsána *Poloha a základní charakteristika* ORP Pelhřimov. Následují dvě obsáhlejší podkapitoly, a to *Fyzicko-geografická charakteristika* a *Socioekonomická charakteristika*. Poslední je pohled na velmi stručný Historický vývoj.

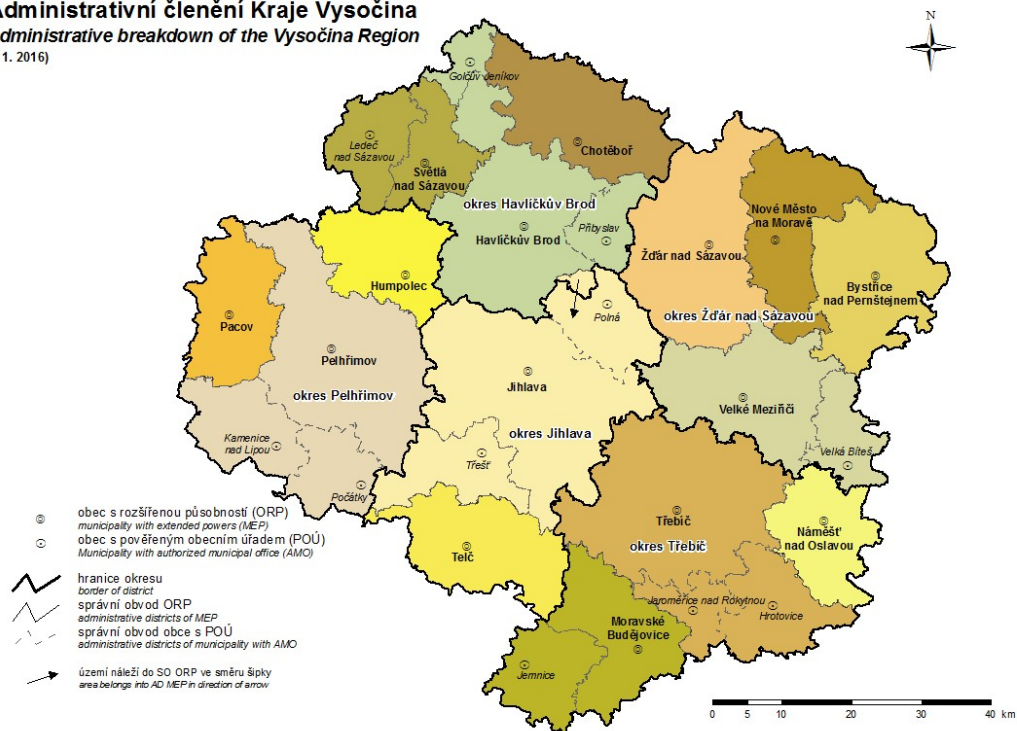
4.1 *Poloha a základní charakteristika*

Okres Pelhřimov je součástí Kraje Vysočina a leží v jeho západní části. Okres se člení na tři obce s rozšířenou působností (ORP) – Humpolec, Pacov a Pelhřimov. Právě ORP Pelhřimov je předmětem této práce. Na západě a jihu sousedí s Jihočeským krajem (ORP Jindřichův Hradec a Tábor) a se správním obvodem Telč, na severozápadě hraničí se správním obvodem Pacov, na severu sousedí se Středočeským krajem (ORP Vlašim). Na východě, jak je patrné z obrázku č. 1, má hranice se správními obvody Humpolec a Jihlava. Pod ORP Pelhřimov spadá celkem 71 obcí, což je třetí největší počet v rámci kraje (ČSÚ 2013). Pro lepší představu je přiložena administrativní mapa správního obvodu ORP Pelhřimov (obrázek č. 2). V roce 2018 se v ORP nacházelo 7 měst a 3 obce se statutem městys.

Pelhřimovsko, které bývá označováno jako brána Vysočiny, se nachází v předhůří Českomoravské vrchoviny. Nejnižší bod území leží na řece Trnavě u Červené Řečice, kde říční tok zároveň tvoří hranici s ORP Humpolec a naopak nejvyšším bodem území je vrch Křemešník (765 m) (ČSÚ 2013). Ten je známým poutním místem. Nachází se zde mimo jiné poutní kostel Nejsvětější trojice, rozhledna, či lyžařské středisko. Na území ORP Pelhřimov se vyskytuje mnoho vodních toků a rybníků, které jsou blíže specifikovány v podkapitole určené vodstvu. Ve správním obvodu Pelhřimov se zachovalo mnoho kulturních památek, například na území Pelhřimova, Kamenice nad Lipou, Žirovnice, Červené Řečice, Horní Cerekve, nebo Nové Cerekve.

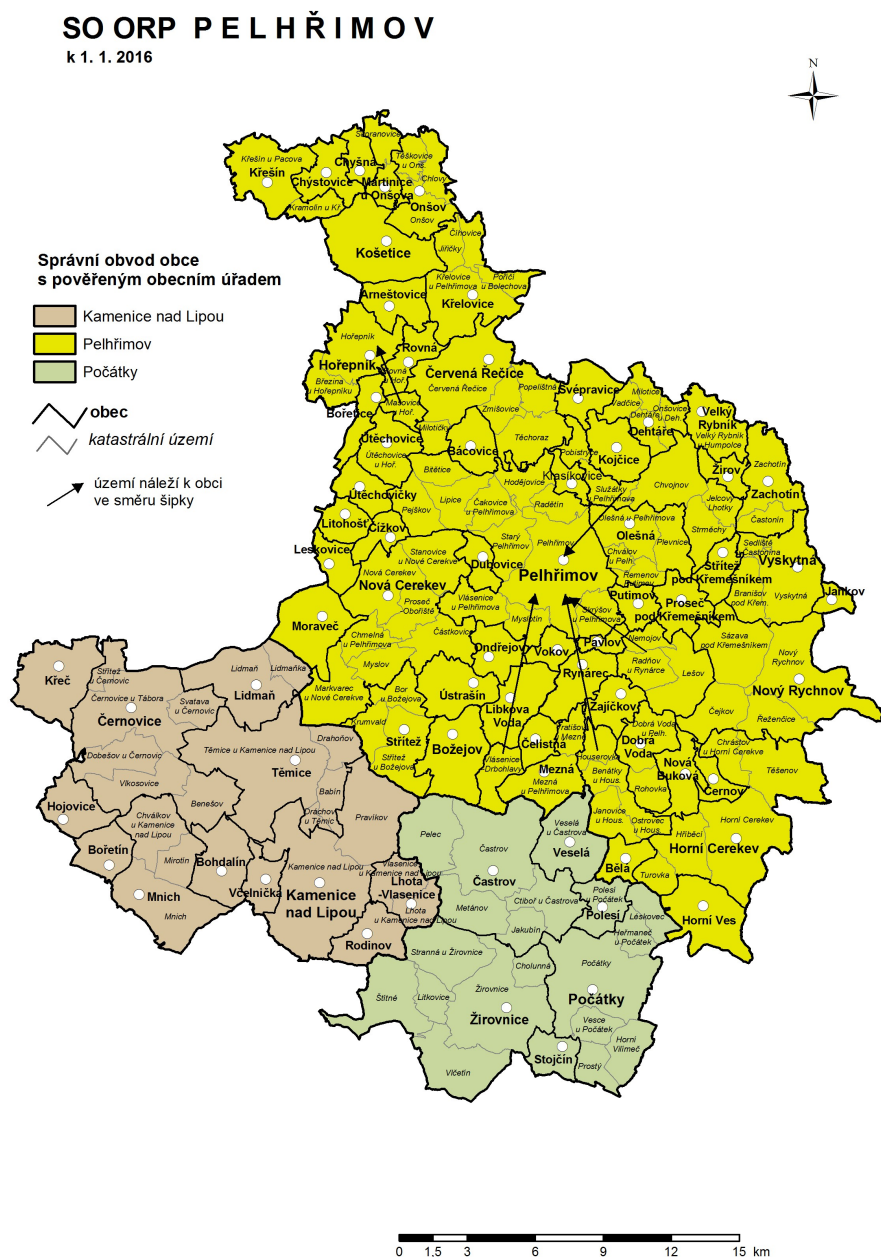
Obr. 1: Administrativní členění Kraje Vysočina k 1.1.2016

Administrativní členění Kraje Vysočina
Administrative breakdown of the Vysočina Region
 (1. 1. 2016)

Zdroj: Český statistický úřad (2016b)

Obr. č. 2: Administrativní mapa správního obvodu ORP Pelhřimov k 1.1.2016

Zdroj: Český statistický úřad (2016a)

4.2 Fyzicko-geografická charakteristika

Podkapitola přináší stručnou charakteristiku dané oblasti z hlediska fyzické geografie. Kvůli přehlednosti je graficky rozdělena jednotlivými nadpisy. Tato část zahrnuje informace o geologii, geomorfologii, vodstvu, podnebí, půdě, fauně, flóře a ochranně přírody.

Geologická a geomorfologická charakteristika

Území České republiky je z regionálně geologického hlediska součástí dvou velkých celků. Z větší části náleží Českému masivu, východ Moravy a Slezska patří do Západních Karpat. Chlupáč a kol. (2011, s. 191) ke geologickému vývoji uvádí, že *„dochází v období od středního devonu až do spodního permu v Evropě k významným horotvorným procesům, které označujeme jako variské neboli hercynské vrásnění.“* Český masiv vznikl ze zbytků variského horstva, které vystoupilo na povrch. Zkoumaná oblast spadá z regionálně geologického hlediska do střední části moldanubika - českého moldanubika. (Chlupáč a kol., 2011)

Největší zastoupení mezi horninami mají různé typy rul. Malý (2000) uvádí, že zde najdeme zejména ruly s biotitem, plagioklasem a sillimanitem. V menším zastoupení se na území okresu nacházejí žuly (nejčastěji mrákotínský typ), kvarcity, ortoruly, erlány a amfibolity. Není známo původní stáří dnes přeměněných hornin, ale jsou obvykle považovány za starohorní nebo prvohorní. *„V době tzv. variského vrásnění na konci prvohor pronikly do těchto hornin žuly moldanubického plutonu; v závěru variského vrásnění vznikla v této oblasti významná ložiska stříbra a barevných kovů.“* uvádí Malý (2000, s. 17).

Pelhřimovsko není příliš známo z mineralogického hlediska. Z rul a migmatitů se zde objevují nálezy sillimanitu a cordieritu, z žul andalusitu. Pro oblast je typická přítomnost polymetalických žil (s olovem, zinkem a stříbrem) a křemenných žil se zlatem (Malý, 2000). V minulosti bylo na území těženo stříbro a barevné kovy.

Z regionálně geomorfologického třídění patří okres Pelhřimov k Česko-moravské soustavě České vysočiny, k její podsoustavě Českomoravská vrchovina. *„Má typické rysy georeliéfu na starých přeměněných a vyvěřelých horninách hercynského základu České vysočiny. Základním rysem je rozdíl mezi plošinami holoroviny se zaoblenými hřbety a různě zahloubenými říčními údolími.“* Uvádí Čech a kol. (2002, s. 208). Georeliéf je v oblasti především pahorkatinný a vrchovinný. Majoritní zastoupení v okrese Pelhřimov má geomorfologický celek Křemešnická vrchovina, která má poměrně jednotvárný georeliéf se střední výškou 551,5 m n. m. Ten rozráží hluboká údolí vodních toků. U Horní Cerekve nalezneme malý výběžek geomorfologického celku Křižanovská vrchovina. Křemešnická vrchovina se na sledovaném území rozděluje na čtyři podcelky, jsou jimi pahorkatiny Jindřichohradecká, Pacovská a Želivská a dále Humpolecká vrchovina (Čech a kol, 2002).

Vodstvo

Územím okresu Pelhřimov prochází hlavní evropská rozvodnice, která odděluje úmoří Severního a Černého moře. Samotná takřčená střecha Evropy se nachází v obci Nová

Buková. Tvoří ji tamní výpravní budova železničního nádraží a je to především mezi turisty oblíbené místo.

Do povodí Jihlavy, která přes Svatku, Dyji, Moravu a Dunaj směřuje do Černého moře, spadá oblast Novorychnovska a Hornocerekvicka. Na Pelhřimovsku jsou z přítoků Jihlavy významnější potoky Hraniční, Rohozná a Pstruhovec (Machek, Váňa, 2000).

Většina území okresu náleží úmoří Severního moře, kam se vody dostanou přes Vltavu a dále Labe. Machek a Váňa, 2000 uvádějí, že povodí Vltavy zde můžeme rozdělit podle příslušnosti do povodí jejích přímých přítoků do dvou částí – povodí Lužnice a Sázavy. Oblast kolem Žirovnice, Kamenice nad Lipou a Černovic spadá do povodí Lužnice. Střed a severní část okresu patří do povodí Sázavy. Přes 90 % území patřící do tohoto povodí je odvodňováno levostranným přítokem Želivkou. Ta je nejvýznamnějším vodním tokem ve sledovaném území, má plochu povodí 1189 km² s celkovou délkou toku 93,6 km. Želivka pramení u obce Vlášence-Drbohlavy a před Sedlickou přehradou se nazývá potok Hejlovka. Důležitým pravostranným přítokem je řeka Bělá a Hejnický potok. Zleva přitékají mimo jiné potoky Jankovský, Kladinský, Borský a Cerekvický (Machek, Váňa, 2000). Nejpodstatnější levostranný přítok Želivky je Trnava. Na území okresu Pelhřimov se nacházejí tři významná vodní díla – Sedlice, Vřesník a Trnávka. Ani jedno nespadá pod ORP Pelhřimov, kterou řešíme v této práci. Nutno ale dodat, že Pelhřimovsko patří k zásadním územím, ze kterého přitéká voda do již zmíněného povodí Želivky, která v nedaleké oblasti tvoří vodní dílo Želivka – Švihov (nádrž Švihov). Přehrada s délkou kolem 46 kilometrů je největším zdrojem pitné vody ve střední Evropě. Z velké části napájí Prahu a okolní aglomerace, vodu z této přehrady bere také město Pelhřimov a další. Proto je také viditelná snaha či spíše akcent, především v posledních letech, na čistotu vody, která z Pelhřimovska odtéká. Město má aktuálně novou moderní čistírnu odpadních vod, která umožňuje odpadní vodu v maximální míře zbavovat hůře odbouratelných látek. Jednatel Čistírny odpadních vod Pelhřimov, s.r.o. v roce 2016 uvedl, že je z odpadní vody každý rok odstraněno 67 tun dusíku a 14 tun fosforu. Cesta odpadní vody zpět do domácností obyvatel Pelhřimova a okolí jako pitná voda je následující. *„Odpadní voda, která kanalizací přiteče na ČOV se čistí dva až tři dny, podle aktuálního průtoku, doba zdržení dvou biologických rybníků je deset až patnáct dní. Poté voda teče následovně: Bělá – Hejlovka - Sedlická přehrada - Želivka – vodní nádrž Švihov - odkud se přes úpravnu vody Nesměřice vrací skupinovým vodovodem HU – PE – PA jako pitná voda.“* sděluje jednatel firmy Vlastimil Šebesta (Městský úřad Pelhřimov, 2016).

Klima

Podle Quittovy klasifikace se území ORP Pelhřimov nachází v mírně teplé oblasti (Tolasz a kol., 2007). Český hydrometeorologický ústav má v řešené oblasti několik klimatologických stanic – v Košetících, Novém Rychnově, Černovicích a Počátkách.

Dle Váni (2000) jsou teplotní poměry určovány především nadmořskou výškou. V okrese Pelhřimov stoupá nadmořská výška od severu k jihu, od čehož se odvíjí rozložení průměrných ročních teplot. Severní část okresu je nejteplejší oblastí s průměrnou teplotou nad 7 °C. Průměrná červencová teplota je zde kolem 17 °C, lednová teplota vyšší než -3 °C. Oproti tomu v jižní části okresu, tedy na Kamenicku a Počátecku se roční průměr pohybuje mezi 5-6 °C, červencový mezi 15-16 °C a lednový mezi -4 až -5 °C. Nadmořská výška je zde nad 600 m.

Rovněž srážkové poměry jsou, jak uvádí Váňa (2000), určovány dle nadmořské výšky. V okrese Pelhřimov je registrováno nejméně srážek v severní oblasti, tedy zároveň té nejteplejší (600-650 mm). Na většině plochy okresu se pohybuje úhrn ročních srážek mezi 650-700 mm. V nejvýše položených oblastech tyto úhrny překračují 700 mm. Pro naše zeměpisné šířky je charakteristické, že je v létě výrazně vyšší množství srážek než v zimě. Co se týče sněhu, v severní části okresu sněží průměrně 40 dní v roce, oproti tomu v jižní části až 60 dní. První sníh napadne většinou mezi 11. - 21. listopadem, poslední obvykle v období mezi 1. - 11. dubnem.

Díky své absolutní nadmořské výšce je oblast poměrně větrná. S tím jsou mimo jiné spojeny problémy s větrnou erozí půdy, vývraty a polomy stromů nebo sněhovými závějemi. Z celoročního průměru vychází, že je v oblasti hlavní převládající západojihozápadní směr proudění vzduchu s vedlejším převládajícím směrem větru východojihovýchodním (Čech a kol., 2002).

Půda

Půda je přírodnina, která je složena ze tří složek – pevné, kapalné a plynné. Pevná část obsahuje anorganickou část, která vzniká rozpadem hornin a část organickou. Ta zahrnuje živé organizmy a humus. Kapalnou složku zajišťuje voda, která je v půdě obsažena. Plynnou část obstarává vzduch, který se zde nachází a také plyny vznikající během rozkladu humusu. (Andreska a kol., 1999) Culek a kol. (2013) uvádí, že v pelhřimovském bioregionu převládají kambizemě. Kříšťan a Květoň (2000) potvrzují, že v okrese Pelhřimov je 80,6 % půd hodnoceno jako hnědé půdy včetně kyselých. Na půdy glejové či oglejené připadá 17,2%. Jak uvádí Kříšťan a Květoň (2000, s. 19), hnědé půdy *"vznikaly postupným zvětráváním na podkladě rulové, částečně žulové horniny. Půdní substrát se vytvořil na místě a nebyl v průběhu geologických dob přesunován - jedná se tedy o půdy primární."* Výchozí horniny určují chemické složení a procesy, které v půdě probíhají. Ty dále ovlivňují úrodnost. V ORP Pelhřimov mají většinou půdy slabě kyselou či kyselou reakci. Tato reakce je nevhodná pro tvorbu kvalitního humusu, zároveň nepříznivě ovlivňuje úrodnost půdy. Při zemědělském využití je nutné půdy vápnit a hnojit organickými i průmyslovými hnojivy. V okrese jsou při srovnání se sousedními okresy půdy většinou mělké a skeletovité, ornice není příliš hluboká

(18-25 cm). Kvůli podnebí, nadmořské výšce a dalším podmínkám se ORP zařazuje do výrobní oblasti bramborářské. Značné zastoupení mají louky, pastviny a lesní porosty. V ORP Pelhřimov se setkáváme především s půdním podtypem bramborářsko-žitným a bramborářsko-ovesným (Křišťan, Květoň, 2000).

Fauna a flóra

Čech a kol. (2002) rozebírá druhovou skladbu živočichů žijících na území okresu Pelhřimov. Shledává, že fauna je ovlivněna relativně velkou plochou zalesněných míst, nadmořskou výškou a také zemědělstvím. Velký význam má rovněž vodohospodářská ochrana povodí Želivky, díky které zde zůstaly neupravené vodní toky, na které navazují mokřady. Na území se nacházejí dvě místa, kde se vyskytují kriticky ohrožení sladkovodní mlži - perlorodky říční, kterými jsou Jankovský potok a potok Kladinský. Čech a kol. (2002) dále uvádí, že zde ve vodách žije například rak říční, mihule potoční, střežle potoční. Z ptáků je jmenován skorec vodní, konipas horský a ledňáček horský. Tito zástupci jsou vázáni na prostředí podhorských bystřin. Z prostředí lesních biotopů jsou z ptáčích zástupců uvedeni holub doupňák, lejsek malý, datel černý, budníček lesní, čáp černý, jestřáb lesní, ořešník kropenatý, sýc rousný a kulíšek nejmenší. Daněk (2000) ještě dodává, že v okrese byli spatřeni například moudivláček lužní, výr velký nebo moták pochop. Podle něj postupně mizí dříve běžné druhy ptáků, zejména zástupci malých a středních sov, vlaštovka obecná nebo například vrabec domácí. Ze savců se v okrese prokázal výskyt 53 druhů, mimo jiné zde žije vydra říční. Čech a kol. (2002) dále jmenuje hraboše mokřadního a rejsce vodního. Z obojživelníků uvádí čolka obecného, horského a velkého, skokana hnědého, krátkonohého a zeleného, ropuchu obecnou, rosničku zelenou, vzácněji se vyskytující blatnici skvrnitou. Častý je zde výskyt užovky obojkové, slepýše křehkého, méně častý pak zmije obecné. Dále zde nalezneme ještěrku živorodou a ještěrku obecnou. Čech a kol. (2002) dále uvádí i netopýry, kteří jsou vázáni na lesní oblasti, jsou jimi netopýr severní, černý a rezavý. V lesích ve vyšších polohách můžeme spatřit i zástupce mūr, například vzácnou šedavku bučinovou a obaleče hálčivého. Daněk (2000) ještě doplňuje, že v okrese žije asi 200 druhů pavouků, z nichž je pouze jediný druh teplomilný – běžník hlínový.

Pro flóru je velmi důležité geologické podloží, klima v dané oblasti a tvar georeliéfu. Tyto faktory předurčují okresu Pelhřimov celkem chudou skladbu květeny. Pro krajinu zde jsou typické mělké kotliny obklopené zalesněnými vrchy. Charakter krajiny udává z velké části zemědělské a lesnické hospodaření. Daněk (2000) uvádí, že stromové patro v lesních porostech tvoří především smrk, v menším zastoupení borovice. Nalezneme zde především monokulturální lesy, kde je bylinné patro chudé. Je tvořeno zejména borůvkou, pstročkem dvoulistým, metličkou křivolakou, bikou chlupatou, ostřicí kulkonosnou a šťavelem kyselým. Na živných místech roste mimo jiné bažanka vytrvalá, hluchavka pitulník a kakost smrdutý.

Stanoviště s nejbohatší půdou jsou domovem pro mažinku vonnou, česnek medvědí, pšeníčko rozkladité, kyčelnici cibulkatou, měsíčnici vytrvalou a bohaté porosty kapradin. Ve vyšších polohách roste papratka samičí, dřípatka horská, kozlík lékařský a mokřýš střídavolistý. V nižších polohách můžeme nalézt unikátní společenstva potočních niv s bohatou dřevinnou skladbou - dub, buk, jasan, jedle a smrk. V bylinném patře najdeme mimo jiné chráněnou kapradinu pérovník pštrosí. Mezi výrazné druhy rostoucí v olšinách patří bledule jarní, řeřišnice hořká, netýkavka nedůtklivá nebo krabilice chlupatá. Na olšiny často navazují vlhké rašelinné louky a mokřady (Daněk, 2000). Mezi nejzajímavější části území patří ta s porosty vlhkomilných a vodních rostlin. Převládá zde rákos, ostřice, rdesna a orobince, třtiny, d'áblík bahenní, vachta trojlistá, rosnatka okrouhlostá a další druhy, často ohrožené. Jedna z nejvzácnějších rostlin okresu, kterou zde můžeme spatřit, je skandinávská třtina nachová. Roste zde i hořeček český, který je řazen mezi kriticky ohrožené druhy mizející v celé Evropě (Daněk, 2000).

Ochrana přírody

Ochrana přírody je podle Šumpicha (2000, s. 23) vnímána jako „soubor opatření, která vedou k zachování ekologické stability a reprodukci přírodních zdrojů, k ochraně rozmanitosti forem života, přírodních hodnot a krás.“ Dále uvádí, že Česká republika disponuje právními normami, které upravují činnost člověka ve vztahu k životnímu prostředí, například se jedná o zákon o ochraně přírody a krajiny. Na řešeném území bohužel nemá ochrana přírody příliš dlouhou tradici. Podle Čecha a kol. (2002) byla první maloplošná zvláště chráněná území ustanovena až v roce 1985. Jedinou národní přírodní památkou v ORP Pelhřimov je Jankovský potok. Zde se mimo jiné vyskytuje kriticky ohrožená perlorodka říční, která má ovšem vysoké nároky na kvalitu vody. Na okolních rašelinných loukách se nachází ohrožené druhy rostlin. Na území se nachází následující přírodní památky: Borky, Huťský potok, Ivaniny rybníčky, Pod Mešnicí, Pstruhovec, Rašelinná louka u Proseče-Obořiště, Rybníček u Starých Hutí, Stržená Hráz. Do přírodních rezervací se řadí: Čermákovy louky, Hrachoviště, Kladinský potok, Krčil, Křemešník, Meandry Jankovského potoka, Nový rybník, Prameniště Jankovského rybníka, Rybník Starý, U Milíčovska, V Lisovech a V Mezence. Na řešeném území se nachází i několik desítek památných stromů. (AOPK ČR, 2019)

4.3 Socioekonomická charakteristika

Obsahem podkapitoly je stručný popis socioekonomických aspektů. Tato hlediska jsou od sebe kvůli přehlednosti graficky oddělena nadpisy. Patří k nim obyvatelstvo, průmysl, zemědělství, občanská vybavenost, doprava a cestovní ruch.

Obyvatelstvo

Jak vyplývá z informací Českého statistického úřadu, v ORP Pelhřimov žilo k 31.12.2018 45046 obyvatel, z toho bylo 22420 mužů a 22644 žen. Průměrný věk obyvatelstva činí 43,5 roku, kdy jsou muži přibližně o 2,5 roku mladší než ženy. Počet sňatků byl v porovnání roků 2009 až 2018 v posledním roce nejvyšší. V roce 2009 vstoupilo do manželství 157 párů, oproti tomu jich v roce 2018 bylo 221. Naopak rozvodovost má ve stejném časovém horizontu výrazně klesající tendenci. V roce 2009 bylo rozvedeno 120 manželství, v roce 2018 pouze 65 párů. Počet živě narozených dětí byl v roce 2018 465, což je nejvyšší číslo za posledních deset let. Ve stejném roce zemřelo celkem 504 obyvatel. (ČSÚ, 2019a) Nejvíce obyvatel již tradičně zemře na nemoci spojené s oběhovou soustavou těla.

Při pohledu na informace o nezaměstnanosti je patrné, že je stav na trhu práce velice kladný ve vztahu k obyvatelům hledajících nové zaměstnání. Uchazečů o zaměstnání, kteří byli evidováni úřadem práce, bylo na konci roku 2018 pouhých 436. Oproti tomu jich na konci roku 2009 čekalo na zaměstnání 1892. Nejnižší za poslední roky je i ukazatel uchazečů s délkou evidence nad 12 měsíců. V posledních dvou letech se stala nabídka zaměstnání vyšší než poptávka po něm. V loňském roce markantním způsobem vzrostl počet pracovních míst nabízených na úřadu práce, evidovaných jich k 31.12.2018 bylo 1445. V porovnání s koncem roku 2009, kdy jich bylo pouhých 83 při 1892 uchazečích o zaměstnání, se jedná o opravdu vysoké navýšení (ČSÚ, 2019c).

Průmysl

Průmysl má na území ORP Pelhřimov bohatou historii. V současné době má vysoké zastoupení průmysl strojírenský, potravinářský a stavební. Vyjmenován je jen zlomek firem, většina z nich patří i mezi významné zaměstnavatele. Dokument dostupný na stránkách SMO ČR (2015) vyjmenovává významné firmy působící v ORP Pelhřimov, některé z nich jsou zde uvedeny. K nejzásadnějším firmám se řadí Agrostroj Pelhřimov, a.s., který je mimo jiné největším výrobcem zemědělských strojů v České republice. DUP – družstvo se zabývá kovovýrobou, kožedělnou a galanterní výrobou a od roku 2001 vlastní pivovar Poutník (DUP, 2019). Edscha Automotive Kamenice, s.r.o. vyrábí díly pro automobilový průmysl a sídlí v Kamenici nad Lipou. ZZN Pelhřimov a.s. se mimo jiné zabývá výrobou a prodejem krmných směsí, minerálních hnojiv, osiv a prodejem agrochemických přípravků (ZZN Pelhřimov, 2019). Spojené kartáčovny, a.s. vyrábí kartáčnické zboží pod značkou SPOKAR. Nachází se zde mnoho firem, které se zabývají stavebnictvím, jako například I. Kamenická stavební s.r.o. a AGOS a.s. Firma CEREPa a.s. je papírna sídlící v Červené Řečici a své produkty nepřetržitě vyrábí už od roku 1675 (Cerepa, 2019). Rimowa CZ, spol. s r.o. vyrábí koženou galanterii a plastová cestovní zavazadla. Ciret s.r.o. se zabývá výrobou a prodejem

kompletního sortimentu malířského nářadí. UNICLEAN, spol. s r.o. zajišťuje především úklidové práce. Významné zastoupení v potravinářském průmyslu mají v oblasti ORP Pelhřimov Madeta a.s., kde se zpracovávají mléčné výrobky, pekárna Adélka a.s., Jan Prantl – masna Žirovnice a Ing. Zdeněk Velíšek – soukromá pekárna. SMO ČR (2015)

Zemědělství

Zemědělství, myšleno tradiční zemědělství s rostlinnou a živočišnou výrobou, má na Pelhřimovsku svou neodmyslitelnou historii. Je to dáno morfologií terénu, geologickým podložím, ze kterého vychází půdní typ (hnědá půda kyselá), jeho úrodnost a mocnost orniční vrstvy, kamenitost a schopnost plodit. Dalším stejně důležitým faktorem je nadmořská výška a s ní spojené klima, počasí.

Většina zdrojů uvádí data z území okresu Pelhřimov, kam spadají i oblasti ORP Humpolec a Pacov. Celý tento kraj patří do zemědělského výrobního typu bramborářského, subtypu žitno-ovesného. Kategorizace vychází z pravidel, která v Československu vznikala po roce 1918. Existují čtyři výrobní oblasti – řepařská, obilnářská, obilnářsko-bramborářská a píceňářská. (Tyšer, 2011).

Brambory se ve sledovaném území pěstují prokazatelně nejméně 150 let. „*Podíl pěstování brambor v Českých zemích v bývalém Rakousku – Uhersku byl velmi významný, zejména ve druhé polovině 19. století a v prvních dvaceti letech století dvacátého. Tehdy byly plochy brambor soustředěné především v Českých zemích (25%).*“ (Jun, Novák, 2008, str. 11). Výnosy se v jednotlivých obdobích lišily, aktuálně podle počasí, které má na množství hlíz zásadní význam, ale také podle celkového poznání pěstitelů, vývoje nových technologií apod. Samotné město Pelhřimov je jedním z českých center zpracování průmyslových, tedy škrobových brambor. Zdejší škrobárna byla založena v roce 1871, později po II. světové válce se po znárodnění stala součástí národního podniku Amylon Praha. Na konci padesátých let byla přičleněna ke škrobárnám v nedalekém Havlíčkově Brodě (Škrobárny Pelhřimov, 2019). Tam také sídlí Ústřední bramborářský svaz, Výzkumný ústav bramborářský a je tam dodnes soustředěné obrovské know-how kolem této, pro tuto oblast zásadní, plodiny. Z pohledu posledních let se plochy osázené bramborami v podstatě soustavně snižují. Vliv může mít nestálé počasí, negarantované výkupní ceny pro pěstitele a také dovoz levnějších brambor v rámci společného trhu států Evropské unie. Brambory jsou technologicky náročnou plodinou, vyžadují speciální zemědělskou mechanizaci a jsou náročné na skladování, což hraje také svou roli. Plocha osázená bramborami na území celého kraje Vysočina dosahovala v roce 2002 13.289 hektarů, zatímco v roce 2019 už jen 7.721 hektarů (ČSU, 2019b)

Mezi ostatní plodiny pěstované v území ORP Pelhřimov můžeme jmenovat obilniny (pšenici, ječmen jarní a ozimý, oves, žito), olejninu (především řepku, méně mák) v hojně

míře také kukuřici, která má určitou souvislost s provozovanými bioplynovými stanicemi, do kterých farmáři dávají kukuřici v podobě siláže. Z údajů České bioplynové asociace vyplývá, že v ORP Pelhřimov jsou v současné době 3 stanice, ovšem pokud bychom řešili celý okres, bioplynových stanic je zde provozováno výrazně více. (Česká bioplynová asociace, 2019)

Z živočišné výroby se na území ORP Pelhřimov chová majoritně hovězí dobytek, tedy dojnice, dobytek na výkrm a samozřejmě prasata. V mízném procentu také drůbež, ovce a kozy. Zpráva o zemědělství v Kraji Vysočina z roku 2016 uvádí, že v roce 2015 produkovala Vysočina nejvíce mléka ze všech krajů, celkem 18,1 %. Rovněž výroba hovězího a telecího masa byla hned po Pardubickém kraji nejvyšší v rámci České republiky. (Kraj Vysočina, 2016)

Občanská vybavenost

Občanská vybavenost v ORP Pelhřimov je na dobré úrovni. Nejvíce služeb nalezneme pochopitelně v okresním městě. Vzdělávání zde zajišťují mateřské školy a čtyři základní školy. Ze středních škol zde působí Střední průmyslová škola a Střední odborné učiliště, které nabízejí rozmanitou nabídku učebních oborů. Tato škola má svou pobočku i v Kamenici nad Lipou. Gymnázium a Obchodní akademie Pelhřimov jsou vhodné především pro studenty, kteří by po studiu chtěli pokračovat na vysoké škole. Obchodní akademie zajišťuje zaměření na ekonomické vzdělání. Další možností pro studium střední školy v Pelhřimově je Vyšší odborná škola a Střední škola hotelová, kde je možné se přihlásit na obory, jako jsou kuchař - číšník, cukrář, pekař, hotelnictví nebo podnikání. V ORP Pelhřimov se dále nachází Střední odborná škola a Střední odborné učiliště Třešť, pracoviště Černovice. Svůj talent hudebního, výtvarného či pohybového charakteru mohou obyvatelé rozvíjet v Základní umělecké škole (ZUŠ) Pelhřimov, ZUŠ Žirovnice a dále v ZUŠ Kamenici nad Lipou. Ta má své pobočky i v Počátkách a Černovicích. V ORP působí několik organizací, které zajišťují volnočasové aktivity pro všechny věkové kategorie.

V okresním městě se nachází nemocnice, která zajišťuje zdravotní péči. Zdravotní záchranná služba má své pobočky v Pelhřimově, Počátkách a Kamenici nad Lipou. Po celém ORP jsou k dispozici jak praktičtí lékaři, tak lékaři odborného zaměření. Nedostatkem odborníků v okrese trpí v poslední době zubní lékařství. Obyvatelé jsou kvůli nedostatečné nabídce často nuceni dojíždět za stomatologem mimo okres.

V Pelhřimově je široká nabídka sportovního vyžití. Najdeme zde krytý plavecký bazén se saunou a relaxační částí, atletický stadion a fotbalové hřiště, hokejový stadion, několik provozovatelů posiloven a lekcí různých druhů cvičení a skate-park. Dále si můžeme ve městě zahrát klasický i plážový volejbal, tenis, stolní tenis, minigolf, bowling, a mnoho dalších druhů sportů. Ve větších obcích se rovněž nachází podmínky k různým typům sportů. Pro příznivce pěší turistiky, cykloturistiky apod. je oblast protkána turistickými trasami,

případně naučnými stezkami. V ORP není příliš možností pro in-line bruslení, ale například území pelhřimovských sadů je pro tento sport vhodné. V zimním období je možné využít sjezdovku na Křemešníku, při příznivých sněhových podmínkách jsou upravovány trasy pro běžkaře.

Z informací uvedených SMO ČR (2015) vyplývá, že se v oblasti nachází 40 veřejných knihoven, dále několik kin, galerií, muzeí a dvě divadla. Zejména větší města v ORP Pelhřimov zajišťují kulturní vyžití. V průběhu roku se ve sledované oblasti pořádají nejrůznější kulturní akce, ať už na venkovních prostorech, či v kulturních domech, sokolovnách, pelhřimovském divadle, kostelech apod. Mezi největší pořádané akce patří například festival Pelhřimov – město rekordů, Pelhřimovská pouť spojená s Celostátním festivalem dechových hudeb. V Kamenici nad Lipou probíhá každoročně letní festival Hračkobraní, který má za cíl propagaci českých autorských hraček. V Žirovnici pravidelně probíhají Slavnosti žirovnického jednorozce.

V oblasti je většinou i v menších obcích zajištěn prodej základního zboží, ve větších obcích jsou supermarkety a specializované obchody s nejrůznějším zbožím. Za velkými nákupními centry obyvatelé dojíždějí většinou do krajských měst. Vzhledem k nedalekému nájezdu na dálnici D1 je pro obyvatele dobré spojení do hlavního města Prahy i do Brna.

Doprava

Dopravní infrastrukturu v ORP Pelhřimov zajišťuje tak, jako v dalších oblastech České republiky, zejména silniční doprava. Oblastí prochází dvě silnice I. třídy, které má ve vlastnictví stát. První má číslo I/19, která spojuje Pelhřimov s Tábořem. Druhou je silnice číslo 34, která vede z Českých Budějovic přes Pelhřimov dále na Havlíčkův Brod. Na této silnici byla v nedávné minulosti dokončena významná stavba – přeložka v délce více než pět kilometrů, týkající se obcí Myslotín, Ondřejov a Ústrašín. Přeložka, která se nachází na jihozápadě od Pelhřimova, má za cíl ulevit obcím od tranzitní dopravy a zároveň z pohodlně a zrychlit průjezd tímto úsekem. (Kraj Vysočina, 2017) Územím dále prochází několik silnic II. třídy a pochopitelně větší množství silnic III. třídy, jejichž vlastníkem je kraj Vysočina. Je nutné zmínit, že okresem Pelhřimov, prochází dálnice D1 v území ORP Humpolec. Její přítomnost ovlivňuje mnoho socioekonomických ukazatelů v oblasti.

Růžička (2000) uvádí, že územím prochází úzkokolejná trať, která vede z Jindřichova Hradce přes Kamenici nad Lipou do Obratně. Trať má délku 46 km a zajímavostí je, že její projekt původně počítal s normálním rozchodem. Kvůli vysokým finančním nákladům byla trať postavena a v roce 1906 dána do provozu jako úzkokolejná. Z mapy Českých drah (2019) vyplývá, že má tato trať číslo 228. Dále se ve sledovaném ORP nachází trať č. 224, která vede z Tábora přes Pelhřimov do Horní Cerekve. Z Jindřichova Hradce přes Horní Cerekev do Jihlavy vede trasa č. 225.

Cestovní ruch

Pelhřimovsko je pro turisty atraktivním místem. Nachází se zde mnoho míst, která stojí za to navštívit. Města a obce se neustále snaží zkvalitňovat služby pro turisty.

Přírodní zajímavosti

Na území Pelhřimovska najdeme několik přírodních zajímavostí, které jsou častými turistickými cíli. Na hranicích s okresem Jihlava nalezneme národní přírodní památku Jankovský potok, na území je několik přírodních památek a přírodních rezervací a několik desítek památných stromů. Více o tomto tématu pojednává podkapitola 4.2.6. Ochrana přírody.

Z vodních ploch je k rekreaci vhodná například vodní nádrž Trnávka, kde je v letních měsících pravidelně kontrolována zdravotní nezávadnost vody. Rekreatanti jsou tak informováni o kvalitě vody. Čistou vodu ke koupání v přírodních podmínkách zajišťují lomy v Kamenici nad Lipou a u Horní Cerekev. V druhém zmíněném lomu nabízí Potápěčský spolek Pelhřimov i kurzy potápění (Potápěčský spolek Pelhřimov – lom Horní Cerekev, 2011). K výcviku svých členů je lom využíván i záchrannými složkami.

Kulturní a historické památky

Historické jádro města se stalo v roce 1969 městskou památkovou rezervací Pelhřimov. Na náměstí se nachází domy vystavěné v mnoha stavebních slozích, najdeme zde například sloh gotický, renesanční, secesní, barokní nebo prvorepublikový funkcionalismus. Taková rozmanitost není zcela běžná, proto je výrazným lákadlem pro turisty. Na náměstí nebo v jeho blízkosti nalezneme mimo jiné kašnu sv. Jakuba, zámek pánů z Říčan, děkanský kostel sv. Bartoloměje s vyhlídkovou věží, Děkanskou zahradu, kostel sv. Víta, divadlo Lubomíra Lipského a tři brány – Jihlavskou, Rynáreckou a Solní. Dále od náměstí se nachází například nově zrekonstruovaná kaple sv. Kříže, kaple Panny Marie Sedmibolestné a Drechselova vila (významná kubistická stavba). (Pelhřimovsko, 2019a)

V ORP byly stanoveny tři městské památkové zóny. První je historické jádro v Červené Řečici, kde je dominantou zámek. Další se nachází v Kamenici nad Lipou, kde je nejvýraznějším prvkem zámecký areál. Poslední je městská památková zóna Počátky. (Jirsová, 2012)

Místem, které by nemělo být při návštěvě Pelhřimovska vynecháno, je bezesporu i Křemešník. Jedná se o horu, která je ve sledované oblasti nejvyšší, její nadmořská výška je 765 m. Křemešník je historicky významné místo, jelikož se zde dolovalo stříbro. Těžba přivedla na toto místo i okolí první obyvatelé. V současné době je turistickým lákadlem mimo jiné kvůli baroknímu areálu, kterému vévodí poutní kostel Nejsvětější Trojice. Tento barokní kostel je postaven na půdorysu kříže a nachází se v něm trojstranný oltář. (Černý, 2006) Na Křemešníku se nachází tři studánky: Stříbrná, U buku a Zázračná (též Zlatá) – voda poslední

ze studánek je slabě radioaktivní a jsou jí přisuzovány léčivé účinky. Nad touto studánkou je postavena kaple a začíná zde křížová cesta. Ta má čtrnáct zastávek a končí jeskyní, která symbolizuje Boží hrob. Nedaleko se nachází Větrný zámek, který začal stavět Josef Šejnost roku 1930, ale nebyl dokončen. V roce 1993 byla zpřístupněna rozhledna Pípalka, která se nachází na vrcholu Křemešníku. Vyhlídková plošina rozhledny je ve výšce 40 m a vede na ni 205 schodů. Věž Pípalky je vysoká 51 metrů. V roce 2008 zde začalo být v provozu lanové centrum a pro milovníky lyžování je v zimních měsících otevřena sjezdovka. (Pelhřimovsko, 2019c)

Často navštěvovaným místem v řešené oblasti je dále například Žirovnice, kde je dominantou zámek. Dále se zde pořádají různé hojně navštěvované kulturní akce.

V ORP Pelhřimov je několik významných židovských památek. V Nové Cerekvi se nachází nově zrekonstruovaná synagoga, která byla postavena v roce 1855, kdy ji vystavěl Štěpán Walser. V současné době ji vlastní Židovská obec v Praze a je zpřístupněna veřejnosti. Je v ní umístěna stálá expozice „Architektura synagog v českých zemích“. Poblíž se nachází také starý židovský hřbitov, který byl založen roku 1690 a je zde dochováno 137 náhrobků s hebrejskými nápisy či v aramejštině. Po jeho naplnění vznikl i hřbitov nový s asi 270 pomníky. Nachází se zde rovněž novogotická obřadní síň z roku 1866. (Hodíková, 2008) Další synagogu ve sledovaném ORP nalezneme v Kamenici nad Lipou. Židovské hřbitovy se nacházejí v Černovicích, Horní Cerekvi, Hořepníku, Kamenici nad Lipou, Košetických a Pavlově.

Zajímavosti z ORP Pelhřimov

Zmínka o Pelhřimovu v mnohých obyvatelích České republiky evokuje slavný český film Vesničko má středisková. Ve filmu zazněla památná věta o pelhřimovském krematoriu, které ovšem ve městě nikdy nebylo. Z recese bylo dřevěné krematorium postaveno v roce 2010 vedle kulturního domu Máj. Byla v něm umístěna rakev, kam mohli obyvatelé házet popsané lístečky svými starostmi. První slavnostní kremace lístečky spálila, ovšem plameny pohltily i celé krematorium. Hasiči budovu hasili koněspřežnou ruční stříkačkou, do které se voda dopravovala pomocí lidského řetězu z kašny na náměstí. Voda byla předávána v hasičských helmách. Během akce byl vytvořen rekord, který byl následně zapsán do České knihy rekordů. (Pelhřimovsko, 2019b) Pelhřimov je znám jako město rekordů a kuriozit. Ve městě sídlí Agentura Dobrý den, s.r.o., která vše kolem nich zaštiťuje. Provozuje Muzeum rekordů a kuriozit, které sídlí v jedné z věží u pelhřimovského náměstí. Je správcem České databanky rekordů a také vydává Českou knihu rekordů. Rovněž je pořadatelem každoročního festivalu Pelhřimov – město rekordů. (Agentura Dobrý den, 2019)

Významné osobnosti

Z Pelhřimova a jeho okolí vzešlo mnoho významných osobností, jmenován je jich zde pouze zlomek.

Otokar Březina: Rodák z Počátek, kde má i svůj památník. Jedná se významného básníka a esejistu. V jeho rodném domě je umístěna stálá expozice. (Langerová, 2004)

Josef Dobiáš, PhDr., Dr.Sc.: Tento historik se narodil roku 1888 v Pelhřimově a zemřel roku 1970 v Praze. Celý život zasvětil historii a mimo jiné napsal Dějiny královského města Pelhřimova. Göbl (2005) o tomto díle píše, že prozatím bylo vydáno 4620 stran s přílohami a bývá označováno za nejmonumentálnější dílo, co se týče městských dějin. V pelhřimovském muzeu je uložen rukopis, kde je i pokračování. Šance na jeho vydání ovšem nejsou v současné době příliš velké. (Göbl, 2005)

Lubomír Lipský: Bratr již zmíněného Oldřicha se narodil 19.4.1923 v Pelhřimově a zemřel 2.10.2015 v Praze. Tento herec v Pelhřimově spoluzaložil Dramatické studio mladých, které si vzalo příklad z Osvobozeného divadla. V pražském Divadle satiry působil až do jeho zrušení v roce 1949. Za svůj život si zahrál mnoho rolí v různých divadlech. Z filmové tvorby ho můžeme vidět například ve snímcích *Ať žijí duchové!*, *Šest medvědů s Cibulkou*, *Čtyři vraždy stačí, drahoušku* a mnoha dalších. (ČT, 2019a)

Oldřich Lipský: 4.7.1924 se v Pelhřimově narodil tento herec, režisér a scénárista. Ještě za studií založili spolu s bratrem a přáteli ochotnický soubor. Ten byl základním kamenem Divadla satiry v Praze. Režiroval mimo jiné filmy: *Tři veteráni*, *Marečku, podejte mi pero!*, *Adéla ještě nevečeřela* a mnoho dalších. Zemřel v roce 1986 v Praze. (ČT, 2019b)

Mikuláš Biskupec z Pelhřimova: V osmdesátých letech 14. století se v Pelhřimově narodil Mikuláš Petruv z Pelhřimova, řečený Biskupec. Vystudoval pražskou univerzitu a v roce 1420 se stal starším tábořského duchovenstva. Tento husitský kněz proslul svým řečnickým umem a také se dochovalo mnoho jeho písemných prací. Podle Göbla (2005) se mu připisuje i autorství hesla na prezidentské standartě *Pravda vítězí*. Konec svého života strávil ve vězení, jelikož se odmítl podvolit názorové jednotě, která byla vyžadována za nově zvoleného zemského správce Jiřího z Poděbrad a Kunštátu. Při neúspěšném pokusu o útěk z vězení pravděpodobně v roce 1460 zemřel. (Göbl, 2005)

Vítězslav Novák: Tento rodák z Kamenice nad Lipou se narodil roku 1870 a patří k významným českým hudebním skladatelům a představitelům české hudební moderny. Mezi jeho díla patří např. opery *Karlštejn* a *Zvíkovský rarášek*. Zemřel v roce 1949. (Langerová, 2004)

Josef Šejnost: Proslavil se především jako medailér, dále také coby sochař. Narodil se v roce 1878 v Těšenově u Horní Cerekve a zemřel v Praze roku 1941. Má na svědomí přes 200 medailí a celkem více než 300 děl. Mimo jiné je autorem návrhu jubilejního svatováclavského dukátu. Na Křemešníku nedaleko Pelhřimova postavil své letní sídlo – Větrný zámek. Stavba byla provedena podle plánů stavitele svatovítské katedrály Kamila Hilberta. (Göbl, 2005)

Vaněk František Bernard, Msgre.: Tento kněz a spisovatel nebyl rodákem z ORP Pelhřimov, zasvětil ovšem této oblasti velkou část svého života. Narodil se 15.7.1872 ve Stádleci u Tábora. Jeho nejznámějším dílem je *Na krásné samotě*, za které získal i cenu České akademie věd a umění. V roce 1922 založil Chrámové družstvo pro Republiku Československou v Pelhřimově, které bylo v té době jedinou organizací v republice, která nabízela dodávky všech chrámových potřeb. Mimo jiné se věnovali restaurování, výrobě soch, oltářů a dalším. Mons. Vaněk udělal pro Pelhřimov mnohé, mimo jiné zavedl tradici pokračující dodnes – hraní koled o Vánocích z věže kostela, zavedl elektrické osvětlení do kostela a zvelebil Děkanskou zahradu. Kvůli jeho vlasteneckým názorům a aktivitám si během druhé světové války zneprátlil gestapo. Během heydrichiády byl po udání zatčen a umístěn do koncentračního tábora Dachau, kde nakonec 1.4.1943 po necelém roce umírá. (Peltan, 2017)

4.4 Historický vývoj

Sledovaná oblast byla osídlena poměrně pozdě a velmi řídko v porovnání s jinými oblastmi v dnešní České republice. Velkou část dnešního okresu pokrýval hustý prales, kterým zřídka vedly obchodní cesty. Za zmínku stojí tzv. Želivská cesta, která byla zmiňována v dokumentech z roku 1178 (Martínek, Martínková, 2000). Na území současného okresu Pelhřimov proběhla hlavní osídlovací vlna na počátku 13. století, a to především díky stříbrným rudám, které sem přilákaly především německé hornické kolonisty. Na území dnešního ORP Pelhřimov se stříbro těžilo především v okolí Křemešníku a Vyskytné. Dnešní významná města v oblasti, např. Pelhřimov, Kamenice nad Lipou, Počátky, Žirovnice, vznikala právě ve 13. století. (Čech a kol., 2002)

Není úplně jasné, kdy přesně bylo město Pelhřimov založeno. Kvášová (2008) jako pravděpodobný rok vzniku města udává 1224. Pověst praví, že ho založil pražský biskup Peregrinus, tedy Pelhřim proto, že byl okouzlen krásou místní krajiny. Zastavil se zde během své cesty do Říma. Nejdříve byla osídlena oblast kolem kostela sv. Víta, kterou vypálil roku 1289 Vítek z Hluboké kvůli sporům s biskupem Tobiášem z Bechyně. Biskup mohl opětovně založit a opevnit Pelhřimov, jelikož získal toto právo od krále. Tento krok dokládá zachovalá zakládací listina. Za dob husitských válek pocházeli z města a jeho okolí významné osobnosti této doby. Na místního rodáka Tomáše ze Štítného navazoval sám Jan Hus. Důležitou roli měl biskup Mikuláš Biskupec z Pelhřimova, který byl husitským knězem a pokračovatelem Jana Husa. Neméně výraznou osobností byl husitský kněz Jan Želivský, který pravděpodobně pocházel z Humpolce. Během husitských válek byl Pelhřimov ovládnut táborskými husity. Po tomto období se ve městě vystřídalo několik vrchností, z nichž poslední byli páni z Říčan. Adam Říčanský získal město v roce 1550 a nechal si zde zbudovat panské sídlo. Za jeho éry měšťané dostali právo vařit pivo, což shledával jako

problém Adamův nástupce Karel. Ten opakovaně porušoval práva měšťanů a celkově s nimi nevycházel dobře. Kvůli vleklým sporům se roku 1572 měšťané vykoupili z poddanství. V roce 1596 se stal Pelhřimov městem královským. Během třicetileté války bylo město nějakou dobu obsazeno Švédy, kteří ve městě napáchali mnoho škod. Za vlády Marie Terezie do Pelhřimova opět vpadlo vojsko, tentokrát pruské. Velký zlom pro občany přinesly změny, především zrušení dědičného poddanství a vydání tolerančního patentu roku 1781. V polovině 19. století vznikla volená samosprávná zastupitelstva. V této době vzkvétal kulturní a společenský život, mimo jiné se zakládaly nejrůznější zájmové spolky. Během první světové války byla povolána do boje téměř třetina dospělých mužů z Pelhřimovska a mnoho jich nepřežilo. 17. března 1939 bylo město obsazeno německým vojskem. Na základě toho se zde začalo tvořit odbojové hnutí, do kterého se zapojili hasiči, sokolové i skauti. Většina odbojových skupin byla ovšem v roce 1943 rozbita. Působilo zde i několik partyzánských skupin. Válka velice postihla místní celkem početné židovské obyvatelstvo, na živu zůstal jen zlomek židů. 5. května 1945 v nočních hodinách byla německými jednotkami vyhlazena obec Leskovice. Významný krok pro město Pelhřimov nastal v roce 1969, kdy bylo město prohlášeno městskou památkovou rezervací. (Kvášová, 2008)

5. POSTAVENÍ REGIONÁLNÍ VÝCHOVY V KURIKULÁRNÍCH DOKUMENTECH

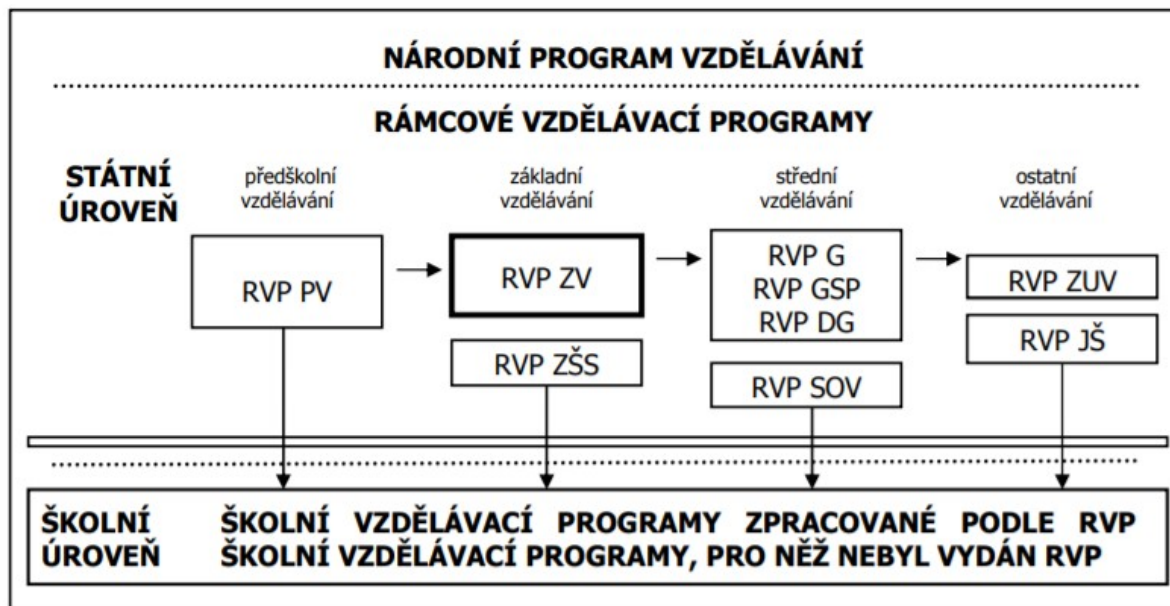
S výrazem „kurikulum“ se v českém školství setkáváme ve větší míře až po roce 1989 (Průcha, 2005). Kurikulární dokumenty stanovují zejména koncepci vzdělávání, jeho obsah a cíle. Vzdělávání upravuje v České republice mimo jiné Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). V naší zemi existuje několik těchto dokumentů a jsou vytvářeny na dvou úrovních – státní a školní. Mezi státní kurikulární dokument patří tzv. Bílá kniha, tedy Národní program rozvoje vzdělávání v ČR. Tento dokument vydalo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen MŠMT) v roce 2001. Bílá kniha má obecný charakter a je zde mimo jiné stanovena vládní strategie v oblasti vzdělávání pro co nejefektivnější vývoj vzdělávací soustavy. Tato strategie zohledňuje celospolečenské zájmy. Zároveň dodává školám konkrétní podněty pro jejich rozvoj. Má čtyři hlavní kapitoly: 1. Východiska a předpoklady rozvoje vzdělávací soustavy, 2. Předškolní, základní a střední vzdělávání, 3. Terciární vzdělávání, 4. Vzdělávání dospělých. (Kolektiv, 2001). Podle MŠMT je žádoucí, aby byl tento dokument pravidelně kriticky zkoumán a průběžně revidován tak, jak se bude vyvíjet společenská situace. (MŠMT 2019).

Dalším dokumentem na státní úrovni jsou Rámcové vzdělávací programy (dále jen RVP), které vydává MŠMT. Jsou upravovány přímo pro jednotlivé etapy vzdělávání, a to pro předškolní, základní a střední vzdělávání. Tento koncept se dále dělí na jednotlivé typy vzdělávání, více ukazuje obrázek č. 3.

Zásadním dokumentem na státní úrovni je pro tuto diplomovou práci Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, který bude podrobněji rozebrán v následující podkapitole.

Na školní úrovni vzniká Školní vzdělávací program (dále jen ŠVP). Tento dokument má povinnost vytvořit každá škola a podle něj se poté uskutečňuje výuka. ŠVP vychází z příslušného RVP, vydává jej ředitel školy a musí být přístupný i veřejnosti.

Obr. 3: Systém kurikulárních dokumentů v České republice

Schéma 1 – Systém kurikulárních dokumentů

Legenda: RVP PV – Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání; RVP ZV – Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání; RVP ZŠS – Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání základní škola speciální; RVP G – Rámcový vzdělávací program pro gymnázia; RVP GSP – Rámcový vzdělávací program pro gymnázia se sportovní přípravou; RVP DG – Rámcový vzdělávací program pro dvojjazyčná gymnázia; RVP SOV – Rámcové vzdělávací programy pro střední odborné vzdělávání; RVP ZUV – Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání; RVP JŠ – Rámcový vzdělávací program pro jazykové školy s právem státní jazykové zkoušky

Zdroj: Kolektiv (2017, s. 5)

5.1 Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (dále je RVP ZV) navazuje na RVP pro předškolní vzdělávání a zároveň je východiskem pro RVP pro střední vzdělávání. Pokud není v dokumentu stanoveno jinak, informace týkající se 2. stupně ZV (tedy 6.-9. ročník) jsou zároveň určeny pro odpovídající ročníky šestiletých a osmiletých gymnázií. Nová strategie vzdělávání klade důraz na klíčové kompetence, které jsou v textu přímo stanoveny. Tyto jsou provázány se vzdělávacím obsahem a apeluje se na uplatnění získaných dovedností a vědomostí v praxi. (Kolektiv, 2017)

Mezi uváděné principy, které autoři RVP ZV stanovili, patří například zařazení průřezových témat jako nezbytnou součást vzdělávání. RVP ZV napomáhá ke komplexnímu přístupu při samotném vzdělávání, navrhuje vhodné propojování vzdělávacího obsahu, volbu různých postupů, metod a forem výuky. Dbát by se mělo na individuální potřeby žáků, včetně žáků nadaných a mimořádně nadaných a také žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. V dokumentu jsou školy nabádány, aby byl každý žák posuzován individuálně, byly zohledňovány jeho potřeby a možnosti. Je vhodné mít širokou nabídku volitelných předmětů,

aby se u žáků mohly rozvíjet jejich zájmy. Za pomoci účinné motivace, aktivizujících metod výuky a spolupráce je nezbytné vytvářet klima třídy a školy. Dále autoři navrhuji, aby učitelé uplatňovali variabilnější organizaci výuky, častěji používali slovní hodnocení a celkově žáky hodnotili individuálně. (Kolektiv, 2017)

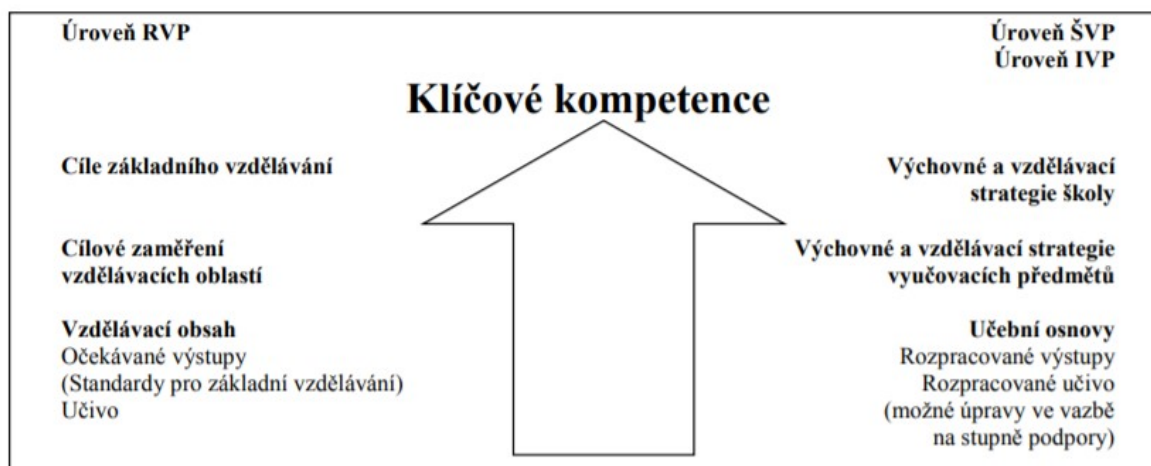
V RVP ZV je jedna kapitola věnována pojetí a cílům základního vzdělávání. Tuto etapu vzdělávání musí absolvovat všichni žáci v naší zemi. Je rozdělena na dva stupně, které na sebe obsahově, organizačně i didakticky navazují. 1. stupeň se týká 1. – 5. třídy a je zde stěžejní poznávání, respektování a rozvíjení potřeb a zájmů žáků. 6. – 9. ročník, tedy 2. stupeň se dále zaměřuje na předávání vědomostí, dovedností a návyků, aby byl žák schopen samostatného učení, utváření vhodných postojů a hodnot. Dále také vede žáka k zodpovědnému rozhodování a respektování práv a povinností. Mezi cíle základního vzdělávání patří například motivace žáků pro jejich celoživotní vzdělávání, učení k zodpovědnosti za své zdraví, a také ho aktivně chránit a rozvíjet. Dále sem patří mimo jiné vedení žáků k tvořivému myšlení, logickému uvažování, řešení problémů, spolupráci, komunikaci a ohleduplnosti. (Kolektiv, 2017)

Navazující kapitola blíže popisuje Klíčové kompetence. Podle Kolektivu (2017, s. 10) *„Klíčové kompetence představují souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého člena společnosti. Jejich výběr a pojetí vychází z hodnot obecně přijímaných ve společnosti a z obecně sdílených představ o tom, které kompetence jedince přispívají k jeho vzdělávání, spokojenému a úspěšnému životu a k posilování funkcí občanské společnosti.“* Kolektiv (2017) dále říká, že podstatou vzdělávání je, aby si žáci v průběhu tohoto dlouhodobého a komplikovaného procesu osvojili soubor klíčových kompetencí. Na konci by měli být žáci připraveni na své budoucí vzdělávání a také uplatnění se ve společnosti. V základním vzdělávání patří mezi klíčové šest kompetencí. První jsou kompetence k učení. Na konci základního vzdělávání se žák mimo jiné dokáže efektivně učit za pomoci vhodných způsobů a metod. Umí pracovat s informacemi, sám je vyhledává a dokáže je využít v praktickém životě. Získané vědomosti a dovednosti užívá komplexně a dává je do souvislostí. Jako druhé jsou stanoveny kompetence k řešení problémů. Mimo jiné to znamená, že na konci základního vzdělávání myslí kriticky, rozhoduje se uvážlivě a chápe zodpovědnost za tato rozhodnutí. Třetí jsou kompetence komunikativní, což například znamená, že se žák vyjadřuje souvisle, výstižně, a to i v písemné podobě. Dokáže naslouchat a porozumět ostatním a vhodně reagovat na situace. Další v pořadí jsou kompetence sociální a personální. Kromě jiného to znamená, že žák dokáže debatovat ve skupině a ocenit zkušenosti ostatních. Také se nebojí říci si o pomoc, a naopak ji dokáže poskytnout. Jako páté získají žáci kompetence občanské, které například pomohou žákovi chápat principy, na kterých spočívají zákony a společenské normy, chápe svá práva a povinnosti. Rozumí základním ekologickým souvislostem a

environmentálním problémům. Poslední jsou kompetence pracovní. Ty obsahují například používání zkušeností a znalostí v zájmu vlastního rozvoje a přípravy na svou budoucnost. (Kolektiv, 2017)

RVP ZV rozděluje vzdělávací obsah do devíti vzdělávacích oblastí, kterými jsou: Jazyk a jazyková komunikace (skládá se z Českého jazyka a literatury a Cizích jazyků), Matematika a její aplikace, Informační a komunikační technologie, Člověk a jeho svět, Člověk a společnost (součástí je Dějepis a Výchova k občanství), Člověk a příroda (obsahuje Fyziku, Chemii, Přírodopis a Zeměpis), Umění a kultura (Hudební výchova a Výtvarná výchova), Člověk a zdraví (Výchova ke zdraví a Tělesná výchova) a Člověk a svět práce. Na začátku každé vzdělávací oblasti je uvedena charakteristika vzdělávací oblasti, která formuluje postavení a význam této oblasti v základním vzdělávání. Dále je stanoveno cílové zaměření vzdělávací oblasti, tedy k čemu jsou žáci vedeni. Vzdělávací obsah je na 1. stupni rozdělen na dvě období, a to 1. až 3. ročník a 4. a 5. ročník. Očekávané výstupy určují závaznou úroveň, kterou žáci na konci 5. a 9. ročníku musí splňovat. Na konci 3. ročníku jsou pouze nezávazné, mají pomoci při tvorbě ŠVP jednotlivých škol. Očekávané výstupy jsou zaměřené na využitelnost v praktickém životě a jsou vždy ověřitelné. V RVP ZV je stanoveno doporučené učivo, které je školami dále rozpracováno do ŠVP v rámci jednotlivých ročníků, kde se poté stává závazným. (Kolektiv, 2017) Pro přehlednost je vložen obrázek č. 4, kde je jasně představeno směřování k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí žáků.

Obr. 4: Směřování k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí žáků

Zdroj: Kolektiv (2017, s. 15)

Pro diplomovou práci je stěžejní vzdělávací oblast Člověk a jeho svět. Pouze tato vzdělávací oblast se týká výhradně 1. stupně základního vzdělávání. Člověk a jeho svět je rozdělen do pěti tematických okruhů, kterými jsou Místo, kde žijeme, Lidé kolem nás, Lidé a čas, Rozmanitost přírody a Člověk a jeho zdraví. Tato komplexní vzdělávací oblast vytváří základ pro vzdělávací oblasti týkající se 2. stupně základního vzdělávání, kterými jsou Člověk a společnost, Člověk a příroda a Výchova ke zdraví. Kolektiv (2017, s. 42) uvádí, že oblast Člověk a jeho svět „vymezuje vzdělávací obsah týkající se člověka, rodiny, společnosti, vlasti, přírody, kultury, techniky, zdraví, bezpečí a dalších témat. Uplatňuje pohled do historie i současnosti a směřuje k dovednostem pro praktický život.“ Školy samy si ve svém ŠVP stanoví, prostřednictvím jakých předmětů se bude tento vzdělávací obsah vyučovat. Nejčastěji vidíme, že ve 4. a 5. ročníku je obsah vyučován v Přírodovědě a Vlastivědě. Je ovšem možné vytvořit například jeden předmět, jelikož vzdělávací obsah je možné propojovat a různě strukturovat. Vzdělávací oblast napomáhá vytváření klíčových kompetencí žáků například tím, že je vede k ohleduplnému vztahu ke kultuře i přírodě, učí je problematice finanční gramotnosti, podává informace o vzniku a prevence nemocí, úrazů a žák na tomto základě chápe důležitost ochrany zdraví (Kolektiv, 2017). Uvedeny jsou pouze příklady cílového zaměření vzdělávací oblasti. Regionální výchova a výuka místního regionu zasahuje zejména do tematických okruhů Místo, kde žijeme, Lidé a čas a Rozmanitost přírody. Bližší informace o těchto okruzích podávají obrázky č. 5, č. 6 a č. 7.

Obr. 5: Vzdělávací obsah vzdělávacího oboru Místo, kde žijeme

<p>MÍSTO, KDE ŽIJEME</p> <p>Očekávané výstupy – 1. období</p> <p>žák</p> <p>ČJS-3-1-01 vyznačí v jednoduchém plánu místo svého bydliště a školy, cestu na určené místo a rozliší možná nebezpečí v nejbližším okolí</p> <p>ČJS-3-1-02 začlení svou obec (město) do příslušného kraje a oblužného centra ČR, pozoruje a popíše změny v nejbližším okolí, obci (městě)</p> <p>ČJS-3-1-03 rozliší přírodní a umělé prvky v okolní krajině a vyjádří různými způsoby její estetické hodnoty a rozmanitost</p> <p>Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:</p> <p>žák</p> <p>ČJS-3-1-01p orientuje se v okolí svého bydliště a v okolí školy</p> <p>ČJS-3-1-01p popíše a zvládne cestu do školy</p> <p>ČJS-3-1-03p uvede nejvýznamnější místa v okolí svého bydliště a školy</p> <p>Očekávané výstupy – 2. období</p> <p>žák</p> <p>ČJS-5-1-01 určí a vysvětlí polohu svého bydliště nebo pobytu vzhledem ke krajině a státu</p> <p>ČJS-5-1-02 určí světové strany v přírodě i podle mapy, orientuje se podle nich a řídí se podle zásad bezpečného pohybu a pobytu v přírodě</p> <p>ČJS-5-1-03 rozlišuje mezi náčrtý, plány a základními typy map; vyhledává jednoduché údaje o přírodních podmínkách a sídlištích lidí na mapách naší republiky, Evropy a polokouli</p> <p>ČJS-5-1-04 vyhledá typické regionální zvláštnosti přírody, osídlení, hospodářství a kultury, jednoduchým způsobem posoudí jejich význam z hlediska přírodního, historického, politického, správního a vlastnického</p> <p>ČJS-5-1-05 zprostředkuje ostatním zkušenosti, zážitky a zajímavosti z vlastních cest a porovná způsob života a přírodu v naší vlasti i v jiných zemích</p> <p>ČJS-5-1-06 rozlišuje hlavní orgány státní moci a některé jejich zástupce, symboly našeho státu a jejich význam</p> <p>Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:</p> <p>žák</p> <p>ČJS-5-1-01p popíše polohu svého bydliště na mapě, začlení svou obec (město) do příslušného kraje</p> <p>ČJS-5-1-01p, ČJS-5-1-02p orientuje se na mapě České republiky, určí světové strany</p> <p>ČJS-5-1-02p řídí se zásadami bezpečného pohybu a pobytu v přírodě</p> <p>ČJS-5-1-03p má základní znalosti o České republice a její zeměpisné poloze v Evropě</p> <p>ČJS-5-1-04p uvede pamětihodnosti, zvláštnosti a zajímavosti regionu, ve kterém bydlí</p> <p>ČJS-5-1-05p sdělí poznatky a zážitky z vlastních cest</p> <p>ČJS-5-1-06p pozná státní symboly České republiky</p>
--

Zdroj: Kolektiv (2017, s. 44)

Obr. 6: Vzdělávací obsah vzdělávacího oboru Lidé a čas

<p>LIDÉ A ČAS</p> <p>Očekávané výstupy – 1. období žák <i>ČJS-3-3-01 využívá časové údaje při řešení různých situací v denním životě, rozlišuje děj v minulosti, přítomnosti a budoucnosti</i> <i>ČJS-3-3-02 pojmenuje některé rodáky, kulturní či historické památky, významné události regionu, interpretuje některé pověsti nebo báje spjaté s místem, v němž žije</i> <i>ČJS-3-3-03 uplatňuje elementární poznatky o sobě, o rodině a činnostech člověka, o lidské společnosti, soužití, zvycích a o práci lidí; na příkladech porovnává minulost a současnost</i></p> <p>Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření: žák <i>ČJS-3-3-01p pozná, kolik je hodin; orientuje se v čase</i> <i>ČJS-3-3-01p zná rozvržení svých denních činností</i> <i>ČJS-3-3-02p ČJS-3-3-03p rozlišuje děj v minulosti, přítomnosti a budoucnosti</i> <i>ČJS-3-3-03p poznává různé lidské činnosti</i></p> <p>Očekávané výstupy – 2. období žák <i>ČJS-5-3-01 pracuje s časovými údaji a využívá zjištěných údajů k pochopení vztahů mezi ději a mezi jevy</i> <i>ČJS-5-3-02 využívá archivů, knihoven, sbírek muzeí a galerií jako informačních zdrojů pro pochopení minulosti; zdůvodní základní význam chráněných částí přírody, nemovitých i movitých kulturních památek</i> <i>ČJS-5-3-03 rozeznává současné a minulé a orientuje se v hlavních reáliích minulosti a současnosti naší vlasti s využitím regionálních specifik</i> <i>ČJS-5-3-04 srovnává a hodnotí na vybraných ukázkách způsob života a práce předků na našem území v minulosti a současnosti s využitím regionálních specifik</i> <i>ČJS-5-3-05 objasní historické důvody pro zařazení státních svátků a významných dnů</i></p> <p>Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření: žák <i>ČJS-5-3-03p, ČJS-5-3-04p rozeznává rozdíl mezi životem dnes a životem v dávných dobách</i> <i>ČJS-5-3-03p, ČJS-5-3-04p uvede významné události, které se vztahují k regionu a kraji</i> <i>ČJS-5-3-03p, ČJS-5-3-04p vyjmenuje nejvýznamnější kulturní, historické a přírodní památky v okolí svého bydliště</i></p>

Zdroj: Kolektiv (2017, s. 46-47)

Obr. 7: Vzdělávací obsah vzdělávacího oboru Rozmanitost přírody

ROZMANITOST PŘÍRODY	
Očekávané výstupy – 1. období	
žák	
ČJS-3-4-01	<i>pozoruje, popíše a porovná viditelné proměny v přírodě v jednotlivých ročních obdobích</i>
ČJS-3-4-02	<i>roztřídí některé přírodniny podle nápadných určujících znaků, uvede příklady výskytu organismů ve známé lokalitě</i>
ČJS-3-4-03	<i>provádí jednoduché pokusy u skupiny známých látek, určuje jejich společné a rozdílné vlastnosti a změří základní veličiny pomocí jednoduchých nástrojů a přístrojů</i>
Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:	
žák	
ČJS-3-4-01p	<i>pozoruje a na základě toho popíše některé viditelné proměny v přírodě v jednotlivých ročních obdobích</i>
ČJS-3-4-02p	<i>pozná nejběžnější druhy domácích a volně žijících zvířat</i>
ČJS-3-4-02p	<i>pojmenuje základní druhy ovoce a zeleniny a pozná rozdíly mezi dřevinami a bylinami</i>
ČJS-3-4-03p	<i>provede jednoduchý pokus podle návodu</i>
Očekávané výstupy – 2. období	
žák	
ČJS-5-4-01	<i>objevuje a zjišťuje propojenost prvků živé a neživé přírody, princip rovnováhy přírody a nachází souvislosti mezi konečným vzhledem přírody a činností člověka</i>
ČJS-5-4-02	<i>vysvětlí na základě elementárních poznatků o Zemi jako součásti vesmíru souvislost s rozdělením času a střídáním ročních období</i>
ČJS-5-4-03	<i>zkoumá základní společenstva ve vybraných lokalitách regionů, zdůvodní podstatné vzájemné vztahy mezi organismy a nachází shody a rozdíly v přizpůsobení organismů prostředí</i>
ČJS-5-4-04	<i>porovnává na základě pozorování základní projevy života na konkrétních organech, prakticky třídí organismy do známých skupin, využívá k tomu i jednoduché klíče a atlasy</i>
ČJS-5-4-05	<i>zhodnotí některé konkrétní činnosti člověka v přírodě a rozlišuje aktivity, které mohou prostředí i zdraví člověka podporovat nebo poškozovat</i>
ČJS-5-4-06	<i>stručně charakterizuje specifické přírodní jevy a z nich vyplývající rizika vzniku mimořádných událostí; v modelové situaci prokáže schopnost se účinně chránit</i>
ČJS-5-4-07	<i>založí jednoduchý pokus, naplánuje a zdůvodní postup, vyhodnotí a vysvětlí výsledky pokusu</i>
Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:	
žák	
ČJS-5-4-01p	<i>na jednotlivých příkladech poznává propojenost živé a neživé přírody</i>
ČJS-5-4-02p	<i>popíše střídání ročních období</i>
ČJS-5-4-03p	<i>zkoumá základní společenstva vyskytující se v nejbližším okolí a pozoruje přizpůsobení organismů prostředí</i>
ČJS-5-4-05p	<i>zvládá péči o pokojové rostliny a zná způsob péče o drobná domácí zvířata</i>
ČJS-5-4-05p	<i>chová se podle zásad ochrany přírody a životního prostředí</i>
ČJS-5-4-05p	<i>popisuje vliv činnosti lidí na přírodu a jmenuje některé činnosti, které přírodnímu prostředí pomáhají a které ho poškozují</i>
ČJS-5-4-06p	<i>reaguje vhodným způsobem na pokyny dospělých při mimořádných událostech</i>
ČJS-5-4-07p	<i>provádí jednoduché pokusy se známými látkami</i>

Zdroj: Kolektiv (2017, s. 47, 48)

5.2 Školní vzdělávací program Základní školy Pelhřimov, Komenského

Škola si zvolila v názvu ŠVP motto: „Škola jazyků – brána k vědění“. Jak název napovídá, škola mimo jiné nabízí rozšířenou výuku jazyků, pro níž navýšila hodinovou dotaci. Žáci se mohou učit anglicky, německy, rusky a francouzsky. Škola rovněž zajišťuje možnost konverzací s rodilým mluvčím, pořádá poznávací zájezdy do Anglie a výměnné pobyty žáků s partnerskými školami v Německu a na Slovensku. (Kolektiv, 2016)

Vzhledem k umístění školy, která je nejbližší autobusovému nádraží, ji v mnoha případech navštěvují žáci dojíždějící z okolních obcí. Škola má 9 ročníků ve dvou paralelních třídách a průměrně navštěvuje třídu 28 žáků. Celkový počet žáků ve škole se pohybuje okolo 500. Škola je zapojena do dlouhodobého projektu „Pomáháme si“, který je zaměřen na mezilidské vztahy a lidové tradice. Dalším z probíhajících projektů je „Pojďte s námi za školu“. Ten se zabývá pobytovými akcemi se zaměřením na prevenci sociálně-patologických jevů a trávení volného času. Škola spolupracuje se zahraničními školami v Německu a na Slovensku, s mateřskými školami, Dětským domovem v Kamenici nad Lipou a dalšími subjekty. Během roku škola pořádá různé akce, například ke Dni dětí. Při škole rovněž funguje Spolek rodičů, který se pravidelně schází. V ŠVP je zakotveno, jakým způsobem škola zabezpečí výuku žáků nadaných a mimořádně nadaných a dále žáků se speciálními potřebami. Pro tyto případy popisuje pravidla pro vytvoření, realizaci a vyhodnocení plánu pedagogické podpory a individuálního vzdělávacího plánu. V ŠVP je zpracováno začlenění průřezových témat do výuky. Škola má stanovené výchovně vzdělávací strategie, konkrétně má rozpracované cíle základního vzdělávání a klíčové kompetence. (Kolektiv, 2016)

Pro tuto diplomovou práci je stěžejní vzdělávací oblast Člověk a jeho svět, konkrétně tematické okruhy Místo, kde žijeme, Lidé a čas a Rozmanitost přírody. Řešená základní škola tyto okruhy vyučuje v předmětech Vlastivěda a Přírodověda. Učební osnovy jasně zpracovávají charakteristiku každého z předmětů. Oba předměty probíhají ve 4. a 5. ročníku. Ve 4. ročníku je časová dotace pro oba předměty 1,5 hodiny týdně. V 5. ročníku má Vlastivěda k dispozici 2 hodiny týdně a Přírodověda 1 hodinu týdně. Dále v učebních osnovách nalezneme rozpracované jednotlivé kompetence a vzdělávací obsah vyučovacího předmětu. (Kolektiv, 2016)

6. REGIONÁLNÍ VÝCHOVA A VÝUKA MÍSTNÍHO REGIONU NA 1. STUPNI ZÁKLADNÍ ŠKOLY

Maslow (1943) ve své teorii o lidských motivacích uvádí jako jednu ze základních potřeb jedince potřebu někam patřit. Výuka o místním regionu by měla v žácích prohlubovat pocit sounáležitosti k místu, kde žijí. Proto je důležitou součástí výukového obsahu. Na úvod této kapitoly je vhodné zamyslet se nad významem samotných termínů regionální výchova a výuka místního regionu. Slovo „region“ se používá v několika významech podle toho, v jakém odvětví je zrovna užíváno. Všeobecně je tento termín vnímán jako územní jednotka vymezena svými typickými znaky, která je jakýmsi způsobem ohraničena od ostatních. Chromý (2009) uvádí, že se vnímání a definice pojmu „region“ v průběhu času měnila. Uvádí tři přístupy k tomuto tématu, přičemž první je přístup tradiční, který převažoval na konci 19. století a v první polovině 20. století. V tomto přístupu jsou regiony vnímány jako *„přirozeně existující územní jednotky, v nichž se snoubí jedinečnost přírody a kultury“* (Chromý, 2009, s. 4). V dílech z tohoto období je region podrobně popisován včetně jeho jedinečností. Ovšem vědci se zde nezabývají zákonitostmi vnějších vlivů a jevů, které oblast provázejí. Tyto aspekty jsou řešeny až v pracích, které vznikaly v následujícím období. V druhém přístupu je region podle Chromého (2009, s. 4) chápán jako *„způsob, kterým se organizují geografické informace.“* Třetí přístup se vyvíjí od 80. let 20. století v souvislosti s tzv. novou regionální geografii. Ta je považována za *„výsledek tzv. sociálního nebo kulturního obratu v rámci celé disciplíny“* (Chromý, 2009, s. 4). V tomto přístupu se zkoumá region v rámci sociální organizace prostoru. (Chromý, 2009) Stejně vnímá pojem region Paasi (1986), který mimo jiné vyjmenovává mnoho faktorů, které jsou důležité pro formování jednotlivých regionů. Například zmiňuje význam jedince, historie dané oblasti, místních institucí, systému vzdělávání, médií a dalších. Regionální identita se podle něj dělí na regionální vědomí a identitu regionu. Tu dále dělí na dvě části – subjektivní a objektivní (Paasi, 1986). Kühnlová (1994) popisuje, jak Mezinárodní charta geografického vzdělávání vnímá některé pojmy. Každé „místo a prostor“ musí mít svůj kulturní a přírodní charakter, který ho utváří. Aby bylo možné pochopit vztah člověka k prostoru v různých koutech světa, musí být nejprve pochopeno sociální a přírodní prostředí zde. Pojem „region“ je vnímán jako území definované různými kritérii. *„Geografie zkoumá regiony různých měřítek – místní a národní, kontinentální a celosvětové. Pochopení struktury a procesů v různých regionech uvnitř globálního systému je základem k regionálnímu a národnímu uvědomění lidí a eventuálně i k jejich mezinárodní solidaritě.“* (Kühnlová, 1994, 137)

Výuka místního regionu na 1. stupni základních škol je pevně zakotvena v RVP pro základní vzdělávání, jak je více popsáno v předchozí kapitole. Podle Kühnlové (1998)

struktura probíraného učiva závisí vždy na konkrétním učiteli. Právě on má možnost upravit rozsah a obsah učiva o místním regionu podle svého uvážení. Rovněž má plně ve svých rukou stanovit, jakým způsobem bude učivo žákům předáváno, musí zvolit vhodné metody a formy výuky. Didaktikou se zabývá Maňák (2003). Blíže popisuje metody výuky, které jsou jedním ze stěžejních faktorů výchovně vzdělávacího procesu. Lze je analyzovat z mnoha hledisek. Jejich klasifikace je vyobrazena v tabulce č. 1. Pro regionální výuku, a nejen ji, jsou důležité také organizační formy výuky, jejichž rozdělení podle Maňáka je uvedeno v tabulce č. 2.

Tabulka č. 1: Komplexní klasifikace základních metod výuky:

Aspekt didaktický	Metody slovní:	Monologické, dialogické, písemných prací, práce s učebnicí a knihou
	Metody názorně demonstrační:	Pozorování, předvádění, demonstrace obrazů statických, projekce statická a dynamická
	Metody praktické:	Nácvik pohybových a pracovních dovedností, žákovské laborování, pracovní činnosti, grafické a výtvarné činnosti
Aspekt psychologický	Metody sdělovací	
	Metody samostatné práce žáků	
	Metody badatelské, výzkumné	
Aspekt logický	Postup srovnávací	
	Postup induktivní	
	Postup deduktivní	
	Postup analyticko-syntetický	
Aspekt procesuální	Metody motivační	
	Metody expoziční	
	Metody fixační	
	Metody diagnostické	
	Metody aplikační	
Aspekt organizační	Kombinace metod s vyučovacími formami	
	Kombinace metod s vyučovacími pomůckami	

Zdroj: Maňák (2003, s. 34, 35), upraveno autorkou

Tabulka č. 2: Klasifikace organizačních forem výuky:

Podle vztahu k osobnosti žáka	Podle charakteru výukového prostředí	Podle délky trvání
Výuka individuální	Výuka ve třídě	Vyučovací hodina
Výuka individualizovaná	Výuka v odborných učebnách a v laboratořích	Zkrácená výuková jednotka
Výuka skupinová	Výuka v dílně	Dvouhodinová výuková jednotka
Výuka hromadná (kolektivní)	Výuka na školním pozemku	Vysokoškolská lekce, seminář, speciální kursy apod.
	Výuka v muzeu, v koutku tradic apod.	
	Učebně výrobní jednotka	
	Vycházka a exkurze	
	Domácí úlohy	

Zdroj: Maňák (2003, s. 46), upraveno autorkou

Aspekty uvedenými ve zpracovaných tabulkách se zabývá mnoho pedagogů. V následující kapitole budou zaznamenány některé názory vztahující se k regionální výchově a výuce místního regionu. Například Frýzová (2018) blíže popisuje regionální princip ve výuce, která je zařazena v RPV pro základní vzdělávání. Zamýšlí nad problémem, proč mají dnešní žáci větší přehled o fiktivních světech (v počítačových hrách, seriálech) než o jejich nejbližším okolí. Podle Frýzové to není tím, že by tyto záležitosti děti nezajímaly, ale chybí jim osoby, které by dětem ukázaly cestu, jakým způsobem lze okolí poznávat a chápat. „*Regionálním principem rozumíme cílevědomé a soustavné využívání místní krajiny a všech jejích složek pro výchovně vzdělávací činnost na základní nebo střední škole*“ (Šupka, Hofmann 1990, s. 17, cit. v Frýzová 2018). Frýzová dále vysvětluje rozdíl mezi regionální výchovou a výukou o regionu. Zatímco cílem výuky o regionu je nabytí znalostí o daném regionu, regionální výchova je prostředkem, nikoli cílem. Používá se k naplnění vzdělávacích cílů v různých předmětech, informace o regionu se tak mohou objevit v hodině kteréhokoli předmětu ve všech ročnících. Pro oba termíny je ale shodná vhodnost používání různých výukových forem. Příkladem mohou být setkávání s výraznými osobnostmi daného regionu, exkurze či vycházky (Frýzová, 2018). Rovněž Novotná (2005) ve svém článku navrhuje jako vhodnou formu výuky místního regionu procházky v okolí školy a terénní cvičení. Vysvětluje a navrhuje, jakým způsobem je možné použít digitální mapové podklady a geografické

informační systémy. Využití těchto pomůcek je pro žáky bezesporu zajímavé a lákavé, proto lze očekávat i kvalitní výsledky výuky. Čekal (2011) se ve svém textu primárně zabývá zeměpisem, ovšem jeho myšlenky je možné aplikovat i na 1. stupeň ZŠ. Potvrzuje předchozí názory, že je v současné době trend ustupovat od výkladového a frontálního pojetí výuky a zahlcování žáků izolovanými informacemi. Tato tendence neprobíhá pouze ve výuce regionální geografie, ale i v dalších předmětech. Ve svém textu nabízí celou řadu nápadů, jak využít potenciál tématu „místní region“. Z mnoha námětů můžeme uvést např. vytvoření turistického průvodce naším regionem či obcí (Čekal, 2011). V těchto aktivitách je nutné využití znalostí získaných z více předmětů, zapojí se kreativní myšlení žáků a celkově mají výstupy na tomto principu bohatý výchovný přesah. Pokud se nejedná o tvorbu jednotlivce, ale celé skupiny, učí se žáci rovněž spolupracovat, což je nezbytné pro jejich budoucí kvalitu sociálních vztahů a je záměrem vzdělávání. Petty (1996) ve svém „Moderním vyučování“ popisuje, že člověk je společenský tvor, proto ho více naplňují aktivity, kterých se účastní skupina lidí. *„Představte si nějakou činnost, která vás skutečně baví, a vsadím se s vámi, že buď vyžaduje účast dalších osob, anebo by byla ve více lidech zábavnější“* (Petty 1996, s. 174). S předchozími autory souhlasí Marada (2005). Vyzdvihuje možnost využití kooperativní výuky během hodin zeměpisu, která díky spolupráci žáků výuku zefektivňuje. Žáci se dostávají do pozice partnerů při výuce, proto je hodiny více baví. Tento přístup lze bezesporu použít i během vyučování na 1. stupni ZŠ.

7. VLASTNÍ VÝUKOVÝ MATERIÁL

V této kapitole se nachází klíčová část diplomové práce. Jedná se o vlastní výukový materiál, konkrétně o vytvořené podklady ke čtyřem školním výletům. Podklady jsou primárně určeny pro učitele na základních školách v ORP Pelhřimov, kteří plánují výlet ve 4. nebo 5. třídě. Celý vytvořený výukový materiál začíná titulní stranou, následovanou úvodním slovem pro učitele. Zde se učitel dozvídá více o podkladech. Mimo jiné zjišťuje, proč byl tento materiál vytvořen a jaká je jeho koncepce. Následují čtyři zpracované podklady pro školní výlety. Každý z těchto podkladů obsahuje úvodní listy, kde jsou uvedeny všeobecné informace. Za nimi je vloženo zpracování jednotlivých aktivit. Výlet zpravidla začíná ve škole, kde probíhá Aktivita I. Další aktivity se odehrávají v terénu na místě výletu. Každá aktivita má svou úvodní stranu a na následujících stránkách je zpracováno zadání aktivity a její řešení, pokud ho aktivita žádá.

Veškeré informace o výukovém materiálu jsou blíže specifikovány ve třetí kapitole, v podkapitole 3.2 Metodika praktické části diplomové práce. Zde je popsána cesta, která vedla k tvorbě výukového materiálu. Jsou zde podrobněji rozvedeny následující kategorie týkající se vlastního materiálu: cílová skupina, výběr lokalit pro školní výlety, výběr aktivit pro školní výlety, tvorba metráže a časového rozvrhu, pozice učitele v programu a struktura výukového materiálu.

VÝUKOVÝ MATERIÁL
PRO ŠKOLNÍ VÝLETY

KŘEMEŠNÍK
NOVÁ CEREKEV
PELHŘIMOV
ŽIROVNICE

Úvodní slovo pro učitele:

Vážení vyučující,

dostaly se Vám do rukou zpracované podklady pro čtyři výlety, které jsou určeny pro žáky 4. a 5. tříd. Jedná se o zajímavá místa, která se nachází v ORP Pelhřimov. Konkrétně se výlety odehrávají na Křemešníku, v Nové Cerekvi, Pelhřimově a Žirovnici.

Tento materiál vznikl během tvorby mé diplomové práce, která je zaměřena na regionální výchovu a výuku místního regionu na 1. stupni ZŠ. Je vypracován na základě prostudování RVP ZV.

Na začátku každého zpracovaného výletu jsou úvodní listy, kde jsou všeobecné informace. Na první straně najdete název obce, kde se výlet odehrává, název akce, lokalizaci, obecné informace k akci a uvedení do děje a pokyny pro učitele. Na druhé straně informace pro žáky, co si máte vzít s sebou na výlet (zde se nachází i políčko pro odškrtnutí během balení) a místo pro Vaše poznámky. Následuje mapa místa s vyznačenou trasou a popis zastávek. Dále je kvůli přehlednosti vytvořena tabulka, která sděluje, kde se jednotlivé aktivity odehrávají, odkud kam se přechází, vzdálenost těchto míst a časovou náročnost. Závěrem jsou uvedeny použité zdroje pro konkrétní výlet.

Následují jednotlivé aktivity. Výlet zpravidla začíná ve škole, kde probíhá Aktivita I. Další aktivity se odehrávají v terénu na místě výletu. Každá aktivita má svou úvodní stranu, kde zjistíte, jaké pomůcky budou potřeba, co musíte k dané aktivitě připravit. Dále jsou zde pokyny pro Vás. Na následujících stránkách naleznete zadání a řešení.

Listy, které jsou určeny pro Vás, jsou zpracovány graficky jednoduše. Listy určené pro žáky jsou většinou barevné.

Je nezbytné si dopředu projít všechny podklady k vybranému výletu a připravit se na možnosti, jak žáci mohou reagovat atd. Bezpochyby bude třeba zapojit i Vaše herecké schopnosti a improvizaci. Podklady jsou do jisté míry variabilní, některé aktivity si můžete upravit Vám a Vaší třídě na míru.

Věřím, že i když to pro Vás bude organizačně poněkud náročnější, žáci Vás odmění svou radostí z prožitého dobrodružství. Zároveň doufám, že si užijete spolu s dětmi zábavu a všichni budete na výlet ještě dlouho vzpomínat.

Martina Boháčková, autorka

KŘEMEŠNÍK

Název akce: Putování za Křemešnickým pokladem

Lokalizace: Křemešník

Křemešník je výrazný vrch nacházející se 7 kilometrů jihovýchodně od Pelhřimova. Jedná se o jeden z nejvyšších vrcholů Českomoravské vrchoviny (765 m n. m.).

Obecné informace k akci a uvedení do děje:

Celé dobrodružství začíná ve škole, kde žáci dostanou od pedagoga dávno zapomenutý starý dopis, který odkazuje na bájný poklad v okolí hory Křemešník. Po rozluštění obsahu se žáci dozvídají důležité informace, díky kterým poklad najdou. Vydávají se tedy na tajemnou cestu, při které musí prokázat geografickou znalost místa. Putují po krásné krajině přírodní rezervace, přičemž většina výpravy se odehrává v nenáročném terénu v lese (vyjma úseku Zlatá studánka – kostel, který je hodně do kopce) a minimálním provozem. Najdou mladí dobrodruzi bájný poklad?

Pokyny pro učitele:

- S předstihem domluvte dopravu na autobusovou zastávku „Pelhřimov, Lešov, rozc.“ a zpět z autobusové zastávky „Nový Rychnov, Křemešník, rozc.“.
- S předstihem domluvte zajištění vstupu na rozhlednu Pípalka.
- Je třeba pořídit turistické mapy č. 77 (pro každou skupinu jednu).
- Prostudujte všechny aktivity a dle pokynů si je připravte. Dbejte na to, abyste měli vše přehledně připravené.
- „Zadání“ aktivit II- VI můžete např. smotat do ruliček a ovázat barevnými stužkami (každá skupina má svou barvu). Tato varianta je méně skladná, můžete malý kousek stuhy připnout sešívačkou na „zadání“ a mít je např. v deskách.
- Ještě ve škole, případně po cestě na výlet, rozdělte děti do 4 skupin. Každá skupina dostane přidělenou svou barvu a stuhy, kterými si každý ováže paži. Tím bude na první pohled patrné, kdo s kým je ve skupině.

Informace pro žáky, které si předem upravíte pro Vaše potřeby:

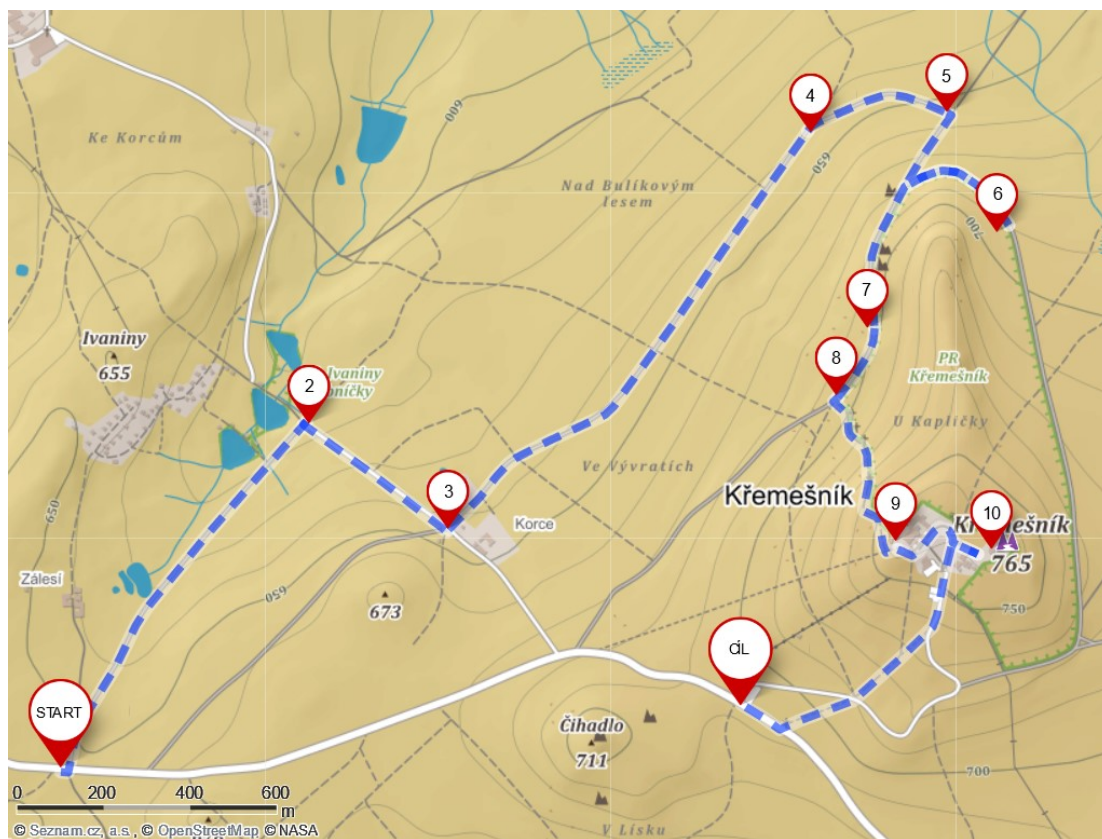
1. Datum, čas a místo, kde se sejdete v den výletu (ve škole, na autobusovém nádraží, přímo na místě začátku putování...).
2. Vaše putování začíná u Stříbrné studánky, jak zjistí v tajence Aktivita I.
3. Výlet bude trvat cca 5 hodin.
4. S sebou: batoh, psací potřeby (nezapomenout tužky, pravítko, lepidlo), pláštěnky pro případ nepříznivého počasí, vhodnou obuv a oblečení pro několika hodinovou chůzi v lese (je vhodné před výletem použít repelent), svačinu a nápoj, peníze (pokud si budou chtít děti něco koupit - cca 100,- Kč), kartička zdravotní pojišťovny.
5. ....
6. ....

Učitel si s sebou vezme (každý učitel si upraví podle sebe):

- lékárníčku
- seznam kontaktních údajů na rodiče dětí
- informace o lécích, které děti užívají pro případ, že by některé z dětí potřebovalo zdravotní pomoc
- připravené dopisy a pracovní listy
- turistické mapy (podle počtu skupin)
- mobilní telefon
- fotoaparát pro dokumentaci výletu
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

Místo pro Vaše poznámky:

Mapa Křemešníku s vyznačenou trasou výletu:

Popis zastávek:

Start: Autobusová zastávka „Pelhřimov, Lešov, rozc.“

2. Stříbrná studánka
3. Křižovatka (pro učitele)
4. Křižovatka (pro učitele)
5. Křižovatka (pro učitele)
6. Studánka U Buku
7. Vyhlídka
8. Zlatá studánka
9. Kostel nejsvětější trojice
10. Rozhledna Pípalka

Cíl: Autobusová zastávka „Nový Rychnov, Křemešník, rozc.“

Rozvržení aktivit, časové a prostorové rozvržení akce:

Odkud	Kam	Vzdálenost	Časová náročnost
Aktivita I		---	45 min
Autobusová zastávka „Pelhřimov, Lešov, rozc.“	Stříbrná studánka	990 m	20 min
Aktivita II		---	30 min
Stříbrná studánka	Studánka U buku	2 600 m	52 min
Aktivita III		---	30 min
Studánka U buku	Zlatá Studánka	850 m	17 min
Aktivita IV		---	30 min
Zlatá Studánka	Kostel Nejsvětější Trojice	420 m	15 min
Aktivita V		---	30 min
Kostel Nejsvětější Trojice	Rozhledna Pípalka	250 m	5 min
Aktivita VI		---	30 min
Rozhledna Pípalka	Autobusová zastávka „Nový Rychnov, Křemešník, rozc.“	1 100 m	22 min
Celkem:		cca 6 210 m (6 km 210 m)	326 min (5 h 26 min)

Zdroje (kompletní citace se nachází v SEZNAMU POUŽITÉ LITERATURY A DALŠÍCH ZDROJŮ na konci diplomové práce):

Veškeré použité mapy jsou staženy z www.mapy.cz.

Použité fotografie z místa pořídila autorka (např. přechod mezi Stříbrnou studánkou a studánkou U Buku).

Aktivita I – pověst: Koutník (1990): Po svahu Křemešníka

Zdroje obrázků (Aktivita III):

BOTANICKÁ FOTOGALERIE (2020): Kyčelnice devítilistá

NATUREPHOTO (2020): Sýc rousný

STŘEDOČESKÝ KRAJ (2020): Pišík lískový

WIKIMEDIA (2020a): Datel černý

WIKIMEDIA (2020b): Měsíčnice vytrvalá

WIKIMEDIA (2020c): Vraní oko

Zbývající obrázky jsou použity z autorčiných fotografií pořízených z naučných tabulích na Křemešníku.

Aktivita I: Na úkol můj se podívej, poklad pak hledat pospíchej!

Lokalizace: školní třída

Pomůcky:

Učitel: „zadání“

Žáci: papír, psací potřeby

Příprava pro učitele:

Zadání vytiskněte podle počtu žáků ve třídě (1 výtisk pro 3-4 žáky).

Pokyny pro učitele k provedení aktivity:

- Řekněte žákům, že jste našli starý dopis, který se zmiňuje o bájném pokladu. Pokud rozluští záhadu dopisu, mohou se společně vydat poklad hledat.
- Rozdělte žáky do tří až čtyřčlenných skupin a rozdejte jim zadání.
- Protože žáci mají stejné zadání, dbejte na to, aby každá skupina pracovala samostatně
- Skupina, která má vyřešenou tajenku, její člen pošeptá učiteli její znění. Pokud mají správné řešení, tiše sedí na svém místě a čekají na ostatní skupiny.
- Sdělte žákům podrobnosti k výletu.

Aktivita I: Na úkol můj se podívej, poklad pak hledat pospíchej! - zadání

Zdravím nálezce dopisu,

až budete tento DLOUHÝ dopis číst, nebudu nejspíš již mezi ŽIVÝMI. Protože nejsem žádný MLADÍK a blízí se můj skon, rozhodl jsem se sepsat vše, co vím o pokladu z Křemešníka.

KRÁTCE k historii. Legenda praví, že kdysi se křemešnickou VODOU vyléčila BOHATÁ paní. Jako poděkování věnovala kostelu VELKÝ zlatý kalich. Avšak jednou V NOCI vnikl do kostela zloděj a kalich ukradl. Při každém kroku se však lup stával TĚŽŠÍ a těžší, položil jej proto, aby si odpočinul. V tom okamžiku se kalich proměnil v ohromný kámen - skalku. Je to všem všechno PRAVDA?

Pátral jsem po tom poháru a získal spoustu informací od rodáků z Branišova. Ten leží několik kilometrů SEVERNĚ od Křemešníku. Nakonec jsem zjistil, že se nejednalo pouze o zlatý pohár, ale truhlu PLNOU zlata. Po krádeži poháru byla truhla ukryta místním kaplanem. Poslední zmínku, kterou o ní máme, je HEZKÝ vzkaz na kostelní zdi, který zanechal kaplan F. B. Vaněk před tím, než byl odvečen do koncentračního tábora nacisty. Jeho slova volající po spravedlnosti byla přespříliš HLASITÁ. Byly to ČERNÉ časy, pan Vaněk nebyl žádný LENOCH a pro Pelhřimovsko toho spoustu udělal. Zkrátka to byl MUŽ na svém místě. Nikdy nezapomenu na to MOKRÉ ráno, které ho odváděli. Text ze zdi včetně malby připojuji:

Poklad každý teď tu hledá, šance však jen malá je.

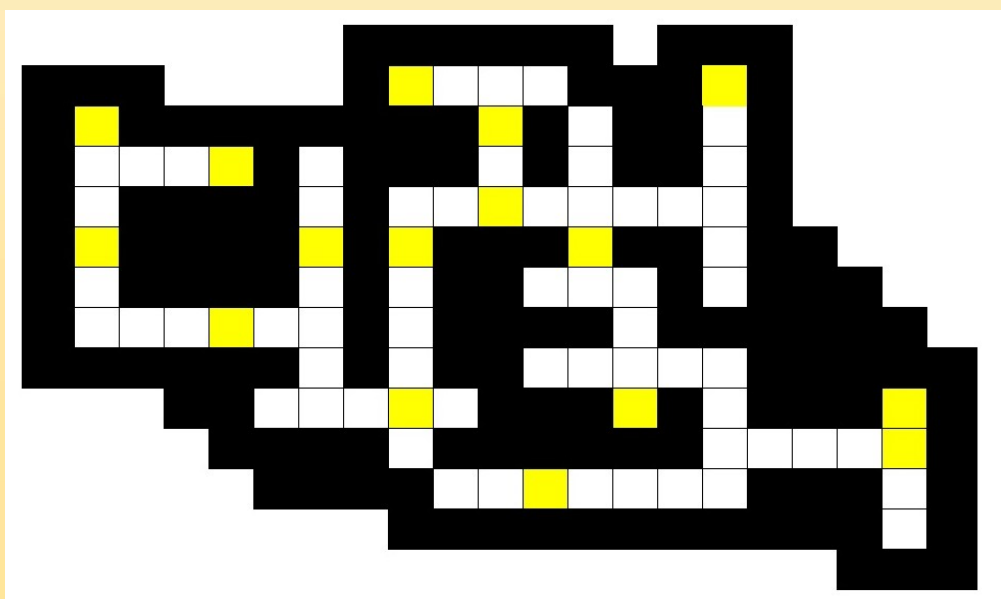
Pokud ale spát ti nedá, pouze vytrvalost vyhraje.

Seber z textu všechna slova, která velkým písmem jsou,

Otoč potom jejich význam, je to škola hrou!

Do tabulky slova dosad' a pak už jenom koukáš, že?

Jak ti správná tajenka cestu správnou ukáže.

Aktivita I: Na úkol můj se podívej, poklad pak hledat pospíchej! - řešení:

1. Žáci vyberou z dopisu slova napsaná velkými písmeny
2. Slovům přiřadí slova opačného významu.
3. Slova opačného významu dosadí do připravené křížovky.
4. Žlutě zbarvená písmena musí seřadit správně za sebou, aby jim vyšla tajenka „Stříbrná studánka“.
5. Pokud žáci nebudou moci na tajenku přijít, můžete jim poradit.

MLADÍK	=	STAŘÍK
DLOUHÝ	=	KRÁTKÝ
ŽIVÝMI	=	MRTVÝMI
VODOU	=	OHNĚM
BOHATÁ	=	CHUDÁ
VELKÝ	=	MALÝ
V NOCI	=	VE DNE
TĚŽŠÍ	=	LEHČÍ
PRAVDA	=	LEŽ
SEVERNĚ	=	JIŽNĚ
PLNOU	=	PRÁZDNOU
HEZKÝ	=	OŠKLIVÝ
ČERNÉ	=	BÍLÉ
LENOCH	=	PRACANT
MUŽ	=	ŽENA
MOKRÉ	=	SUCHÉ
KRÁTCE	=	DLOUZE
HLASITÁ	=	TICHÁ

TAJENKA: STŘÍBRNÁ STUDÁNKA

Aktivita II: Na otázky musíš odpověď znát, jinak si o pokladu nechej jen zdát!

Lokalizace: Stříbrná studánka

Pomůcky:

Učitel: „zadání“, desky, čtyři malé uzavíratelné nádoby na vody (např. PET lahve)

Žáci: psací potřeby

Příprava pro učitele:

Zadání (dopis s mapou) vytiskněte 4x a označte barevnými stuhami.

Zadání úkolu vytiskněte 1x a rozstříhnete podle předtištěných čar na čtyři části. Označte barevnými stuhami.

Připravte 4x desky, na které si skupiny budou moci položit zadání a vypracovávat na nich úkoly. Vyřešené listy do nich budou ukládat.

V „Tipech pro učitele“ umístěných za řešením aktivity jsou uvedeny náměty pro téma k diskusi pro zpestření cesty k dalšímu stanovišti. Připravte si některá z témat (případně svá vlastní).

Pokyny pro učitele k provedení aktivity:

- Přečtěte žákům zadání s mapou, kde jsou zmíněny studánky v okolí Křemešníku.
- Rozdejte skupinám nádoby na vodu, zadání s mapou a lístečky s úkoly (každé skupině jedno zadání).
- Na všechny zadané otázky jsou odpovědi uvedené na informačních tabulích v okolí studánky (žáci mohou tabule využít).
- Zdůrazněte potřebu spolupráce mezi skupinami, aby získali polohu další studánky, kterou mají navštívit.
- Zkontrolujte, že mají všechny skupiny v nádobách vodu ze Stříbrné studánky.

Aktivita II: Na otázky musíš odpověď znát, jinak si o pokladu nechej jen zdát! - zadání

Vítejte hledači bájného pokladu,

pokud chcete poklad najít, musíte prokázat mnoho odvahy i znalostí. Jestli jste rozluštili můj dopis, budete určitě chytří. Proto Vám dám pár rad do začátku.

Celé tajemství Křemešnického pokladu se točí kolem studánek v okolí. Zrovna stojíte u jedné z nich. Nazývá se Stříbrná. V okolí Křemešníka jsou ještě další dvě. Studánka U Buku a Zlatá studánka, která je kouzelná! Abyste poklad našli, potřebujete získat:

- vodu ze Stříbrné studánky
- list z okolí studánky U Buku
- větvičku z okolí Zlaté studánky

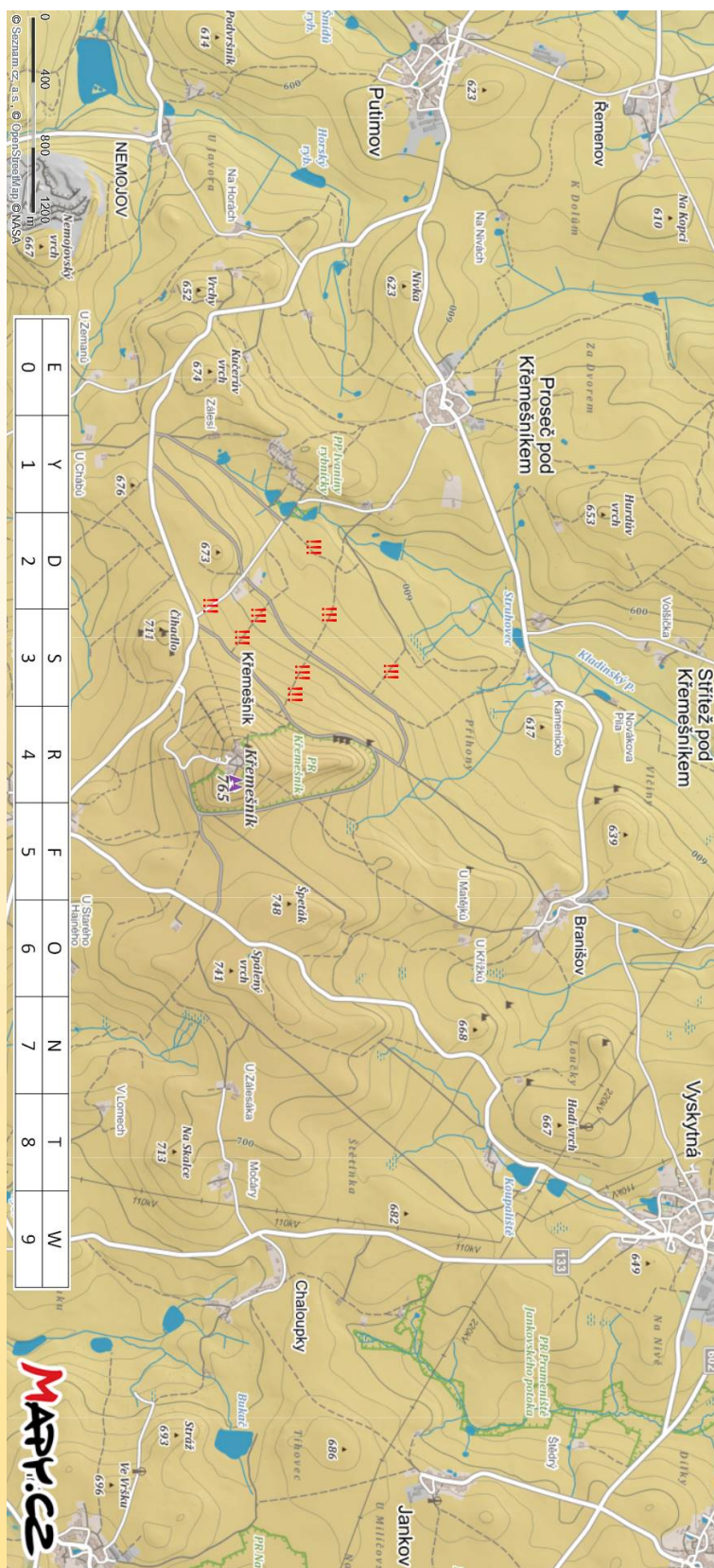
Pokud všechny tyto věci získáte a spojíte je na vrcholu křížové cesty, která vede na vrch, otevře se vám i cesta ke Křemešnickému pokladu. Problém je v tom, že nikdo přesně neví, kde se ostatní studánky nachází. To bude váš první úkol. Musíte zjistit, kde se nachází zbývající dvě studánky.

Na pomoc vám zde dávám mapu. Je to mapa okolí Křemešníku. Není to ovšem obyčejná mapa. V její spodní části má několik písmen a čísel. Nevím, co to znamená, ale určitě to bude velmi důležité!

Další věc, kterou příkládám, jsou pergameny se šifrou. Pokud jí dokážete rozluštit, mohlo by Vám to ukázat cestu k další studánce. Pokud neznáte správné odpovědi na otázky, hledejte pomoc v okolí studánky. Pamatujte však, ač má každá skupina jiné zadání, pouze společně nakonec můžete odhalit tajemství pokladu.

Poslední důležitá informace je, že nejste jediní, kdo pátrá po pokladu. V okolí se ukrývá spousta loupežníků a zlodějů. Proto jsem na mapě vyznačil červenými vykřičníky místa, kde lotři sídlí. Vyhněte se místům s vykřičníky obloukem a volte cestu vždy mimo tato místa!

Přeji hodně štěstí!

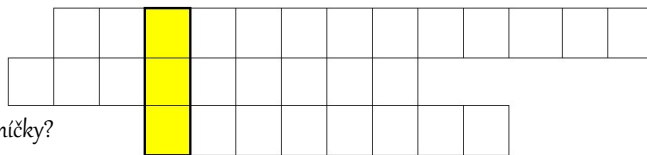

Na jaké tvory jsou Ivaniny rybníčky velmi bohaté?

V jakém století se v okolí Křemešníka začalo dolovat stříbro?

Jaký druh škeble se vyskytuje v přírodní památce Ivaniny rybníčky?

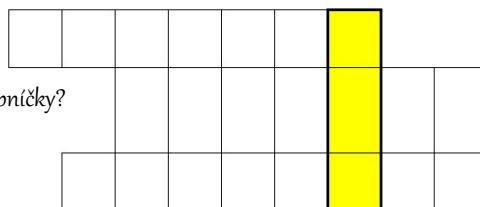

Co se v okolí Křemešníka od 13. století dolovalo?

Kterou z těchto rostlin nejspíš nenajdete v přírodní památce Ivaniny rybníčky?

violka, škarada, zábělník, blatouch.

Jakou vodu potřebují živočichové v přírodní památce Ivaniny rybníčky?

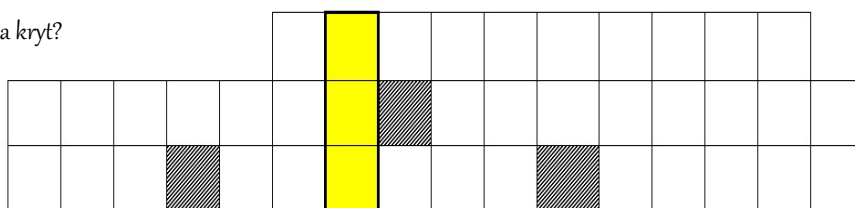

Proti čemu chrání studánku roubení a kryt?

Jak se jmenuje soustava tří rybníčků nedaleko odsud?

V jakém roce dostala Stříbrná studánka současnou podobu?

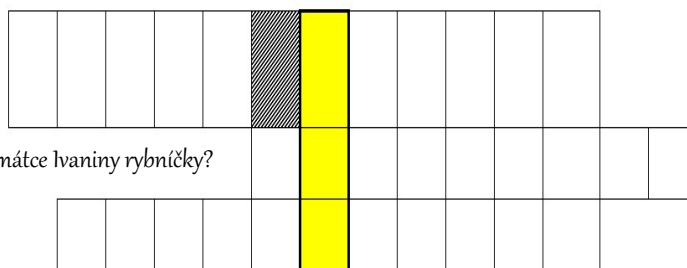

Který z těchto tvorů se nevyskytuje v přírodní památce Ivaniny rybníčky? *Čolek horský, ropucha obecná, skokan zelený, štika obecná*

Co se musí dělat s náletovými dřevinami v přírodní památce Ivaniny rybníčky?

V jakých letech byla ještě studánka přirozeným nechráněným pramenem?

Aktivita II: Na otázky musíš odpověď znát, jinak si o pokladu nechej jen zdát! - řešení:

1. Skupiny musí správně zodpovědět otázky a doplnit odpovědi do křížovky.
2. Z tajenky získají tři písmena, která musí zaměnit za čísla dle legendy.
3. Získají trojmístné číslo, které značí bod na mapě s touto nadmořskou výškou. Každá skupina získá jiný bod.
4. Pokud výprava spojí své síly a spojí body křížem, získají protnutím čar umístění studánky U Buku.

Na jaké tvory jsou Ivaniny rybníčky velmi bohaté?

V jakém století se v okolí Křemešnicka začalo dolovat stříbro? (slovy)

Jaký druh škeble se vyskytuje v přírodní památce Ivaniny rybníčky?

O	B	O	J	Ž	I	V	E	L	N	Í	C	I
T	Ř	I	N	Á	C	T	É	M				
			R	Y	B	N	I	Č	N	Á		

Co se v okolí Křemešnicka od 13. století dolovalo?

Kterou z těchto rostlin nejspíš nenajdete v přírodní památce Ivaniny rybníčky?
viola, škarda, zábělník, blatouch.

Jakou vodu potřebují živočichové v přírodní památce Ivaniny rybníčky?

S	T	Ř	Í	B	R	O						
			B	L	A	T	O	U	C	H		
			K	V	A	L	I	T	N	Í		

Proti čemu chrání studánku roubení a kryt?

Jak se jmenuje soustava tří rybníčků nedaleko odsud?

V jakém roce dostala Stříbrná studánka současnou podobu? (slovy)

			Z	N	E	Č	I	Š	T	Ě	N	Í
I	V	A	N	I	N	Y		R	Y	B	N	Í
D	V	A		T	I	S	Í	C	E		J	E

Který z těchto tvorů se nevyskytuje v přírodní památce Ivaniny rybníčky?

Čolek horský, ropucha obecná, skokan zelený, štika obecná

Co se musí dělat s náletovými dřevinami v přírodní památce Ivaniny rybníčky?

V jakých letech byla ještě studánka přirozeným nechráněným pramenem? (slovy)

Š	T	I	K	A		O	B	E	C	N	Á	
						V	Y	Ř	E	Z	Á	V
						S	E	D	M	D	E	S

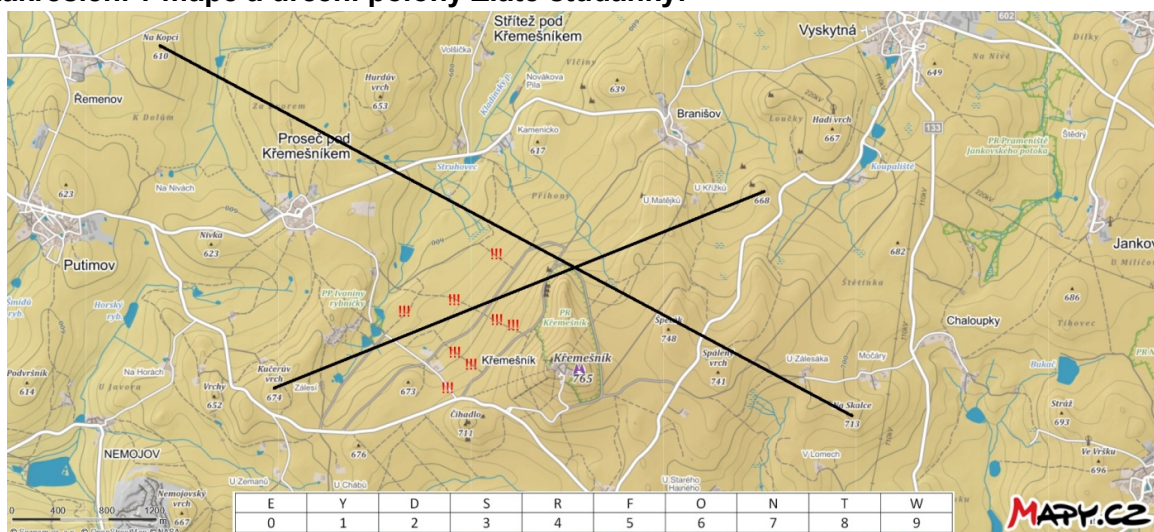
Legenda z mapy:

E	Y	D	S	R	F	O	N	T	W
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9

Převod z písmen na čísla:

OŘR = 674; OOT = 668; NYS = 713; OYE = 610

Zakreslení v mapě a určení polohy Zlaté studánky:

Tipy pro učitele:

Cesta od Stříbrné studánky ke studánce U Buku je poměrně dlouhá (cca 2,5 km) a trvá necelou hodinu. Po cestě lesem uvidíte spoustu zajímavých témat k diskuzi s žáky. Tím si můžete cestu zpestřit. Lze spatřit například polomy, krmelce, ptačí budky, sklepy, turistické značky či atypicky rostlé stromy. Určitě není na škodu připravit si několik poznámek či námětů k diskuzi. Fotky přímo z místa:

Aktivita III: V další cestě si pomůžeš, když s rostlinami a zvěří uspěješ!

Lokalizace: Studánka U Buku

Pomůcky:

Učitel – „zadání“

Žáci: psací potřeby

Příprava pro učitele:

Zadání vytiskněte 1x. Rozstříhněte tak, aby byl samostatně dopis i jednotlivé úkoly (pro každou skupinu jeden lísteček – označte je barevnými stuhami).

Pokyny pro učitele k provedení aktivity:

- Přečtěte žákům zadání – dopis.
- Rozdejte skupinám lístečky s úkoly (každé skupině jedno zadání).
- Všichni zástupci jsou vyobrazeni na informačních tabulích, které jsou po cestě. Pokud žáci nebudou znát všechny názvy (je to pravděpodobné), můžete jim říci, že křížovku mohou dopracovat po cestě. K informačním tabulím jděte společně, jsou cca do 300 m od studánky U Buku a jsou po cestě k dalšímu stanovišti – u poslední tabule se zástupci hub je velký stůl, kde mohou šifru vyřešit. Zlatá studánka je od tohoto místa cca 150 m.
- Úkol funguje na stejném principu jako předchozí aktivita.
- Nezapomeňte žákům připomenout, aby každá skupina sebrala list z okolí studánky.

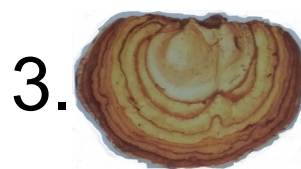
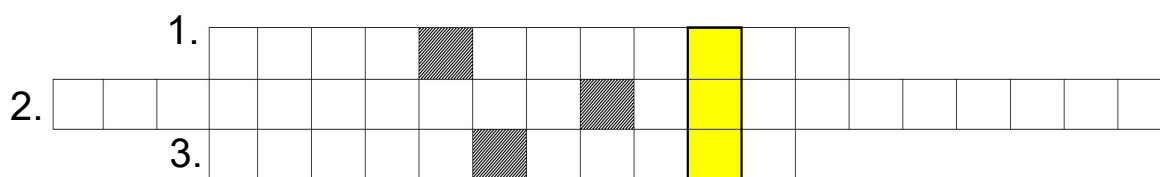
Aktivita III: V další cestě si pomůžeš, když s rostlinami a zvěří uspěješ! - zadání

Skvělá práce dobrodruzi,

našli jste druhou ze studánek. Říká se jí „U Buku“ a s ní máte nadosah i druhou věc, kterou potřebujete pro nalezení pokladu! Studánka svůj název dostala podle velkého buku, který tu kdysi stával. Na popisku si můžete přečíst důležité informace ohledně polohy třetí studánky. Pokud si nejste jistí, kam vyrazit, můžete najít polohu třetí studánky rozluštěním další šifry, kterou jsem objevil. Bohužel si s ní nevím rady. Je zaměřena na místní rostliny a živočichy. Věřím, že vy ji zvládnete vyřešit. Pokud by se ale stalo, že si nebudete vědět rady, můžete hledat pomoc na informačních tabulích, které jsou umístěny zpět po zelené turistické trase...

Pozor, nejedná se jen o jednu tabuli!

Přeji mnoho štěstí! Váš průvodce

Aktivita III: V další cestě si pomůžeš, když s rostlinami a zvěří uspěješ! - řešení

			H	Ř	I	B		S	M	R	K	O	V	Ý						
T	R	O	U	D	N	A	T	E	C		K	O	P	Y	T	O	V	I	T	Ý
			D	A	T	E	L		Č	E	R	N	Ý							

			M	Ě	S	Í	Č	N	I	C	E		V	Y	T	R	V	A	L	Á
						V	Ý	R		V	E	L	K	Ý						
B	E	D	L	A		V	Y	S	O	K	Á									

						V	R	A	N	Í		O	K	O						
K	Y	Č	E	L	N	I	C	E		D	E	V	Í	T	I	L	I	S	T	Á
			H	L	Í	V	A		Ú	S	T	Ř	I	Č	N	Á				

						S	Ý	C		R	O	U	S	N	Ý					
L	I	Š	K	A		O	B	E	C	N	Á									
P	L	Š	Í	K		L	Í	S	K	O	V	Ý								

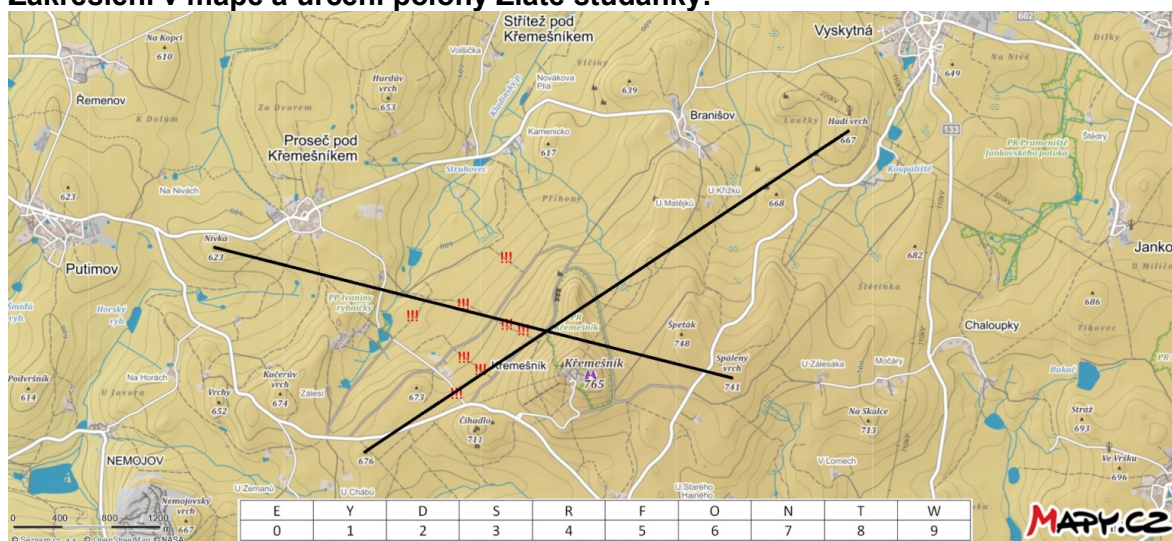
Legenda z mapy:

E	Y	D	S	R	F	O	N	T	W
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9

Převod z písmen na čísla:

OON = 667; NRY = 741; ODS = 623; ONO = 676

Zakreslení v mapě a určení polohy Zlaté studánky:

Aktivita IV: Rozhlédni se kolem sebe, hledej cestu, nahoru vede!

Pomůcky:

Učitel – „zadání“

Příprava pro učitele:

Zadání vytiskněte 1x.

Pokyny pro učitele k provedení aktivity:

- Přečtěte žákům zadání – dopis.
- Udělejte si přestávku a nechte žáky porozhlédnout se v okolí studánky – jsou zde další informační tabule, krásná příroda atd...
- Nechte žáky rozhodnout, kam půjdete dále.
- Připomeňte žákům, aby nezapomněli vzít klacík.

Aktivita IV: Rozhlédni se kolem sebe, hledej cestu, nahoru vede! - zadání

Vítejte u Zlaté studánky!

Je neuvěřitelné, že jste se dostali až sem. Nyní máte všechny věci potřebné pro nalezení křemešnického pokladu. Načerpajte síly, porozhlédněte se po okolí této kouzelné studánky a až budete připraveni, vydejte se vstříc pokladu. Jak poznáte správné místo pro spojení věcí vám může napovědět text nalezený ve staré křemešnické kronice:

Bájný poklad, kdo na dosah má, tomu vše jednoduché už se zdá.

Kdo všechny artefakty od studánek vlastní, ten už o bohatství v mysli si básní.

Ovšem je jen jediné místo určené k tomu,

aby spojilo list, klacek i vodu.

Cesta tam je strmá, do kopce vede,

Kdo nad křížem dumá, na toho poklad se směje.

Na konci cesty náhrobek malebný,

v něm spasitel sní svůj sen nádherný.

Nad náhrobkem výjev do výše se týčí,

Co událost tragickou všem lidem líčí.

Tři muži na křížem trpící a dvě postavy kolem,

To je to správné místo, věci spojte honem.

Aktivita IV: Rozhlédni se kolem sebe, hledej cestu, nahoru vede! - řešení

Od Zlaté studánky půjdete po křížové cestě (na první fotografii) do kopce. Budete procházet kolem jednotlivých zastavení (na druhé fotografii). Na konci křížové cesty je hrob Krista (třetí fotografie). Na poslední fotografii je místo, kam žáci mají dojít.

Aktivita IV: A teď už jen poslední úkol pro tebe, spěchej, ať už máš poklad u sebe!

Lokalizace: Kostel Nejsvětější trojice

Pomůcky:

Učitel: „zadání“, 4x turistické mapy č. 77

Žáci: psací potřeby

Příprava pro učitele:

Zadání vytiskněte 1x. Úkoly pro skupiny od sebe odstříhnete a označte barevnými stuhami.

Pokyny pro učitele k provedení aktivity:

- Přečtete žákům zadání – dopis.
- Rozdejte skupinám zadání úkolu.
- Zopakujte si práci s mapou (měřítko, legendu, světové strany...).
- Po vyluštění tajenky žáci budou vědět, že mají pokračovat na rozhlednu Pípalku.

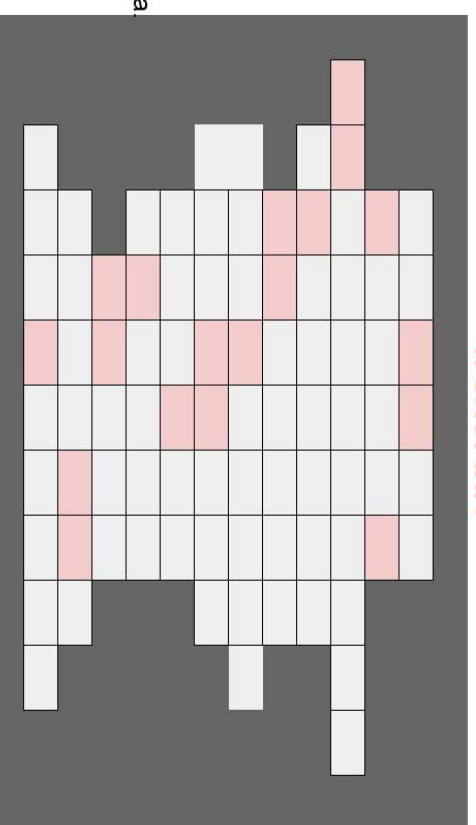
Aktivita IV: A teď už jen poslední úkol pro tebe, spěchej, ať už máš poklad u sebe! - zadání

Vítejte dobrodruzi u kostela Nejsvětější trojice, rituál jste zvládli skvěle, ale poklad si ještě musíte zasloužit. Čeká vás zkouška, jak dobře znáte okolí Křemešníku. Každá ze skupin nyní dostane mapu okolí a zadání šifry. Pouze pokud všechny skupiny zvládnou rozluštit šifru, můžete pomýšlet na úspěch. Doplňte chybějící místa do šifry a získáte tajný vzkaz, který vás dovede k pokladu.

Hodně štěstí! Váš Přítel

1. SKUPINA

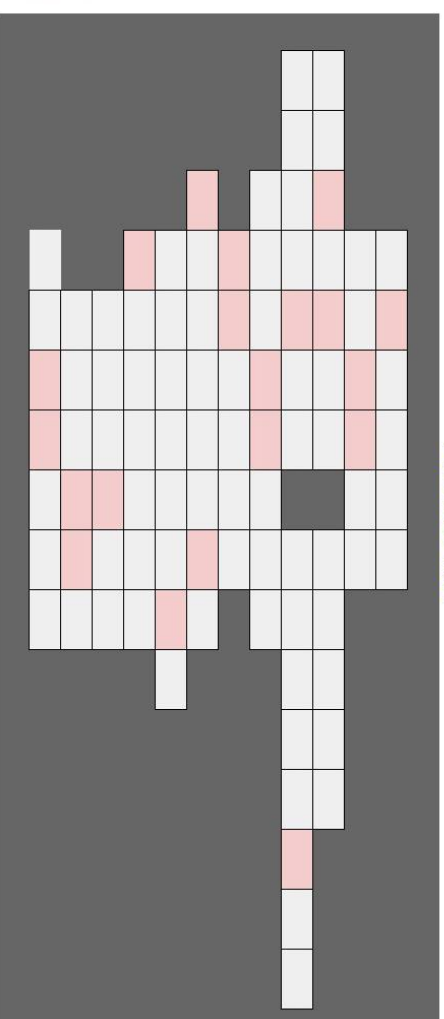
- Doplňte:**
- 1 Jméno rybníka ležícího západně od obce Janovice.
  - 2 Jméno obce ležící mezi Veselou a Počátkami na zelené turistické trase.
  - 3 Jméno cesty bratrství procházející přes Kamenici nad Lipou až za Křemešník.
  - 4 Jméno paseky ležící u Křemešníka.
  - 5 Jméno potoka v Horní Cerekvi pojmenovaný po místnosti v domě.
  - 6 Jméno dvora ležícího západně od obce Těšenov.
  - 7 Jméno obce ležící mezi Horní Cerkví a Batelovem severně od železniční trati.
  - 8 Jméno rybníka ležícího mezi Miličovem a Dušejovem.
  - 9 Jméno obce ležící jižně od Křemešníku, kde se kříží žlutá a zelená turistická trasa.
  - 10 Jméno Cerekve ležící jižně od Křemešníku.
  - 11 Jméno přírodního parku ležícího západně od obce Kostelec.
  - 12 Jméno luk ležících severně od Čejkova a jižně od obce Sázava.

Doplňte:

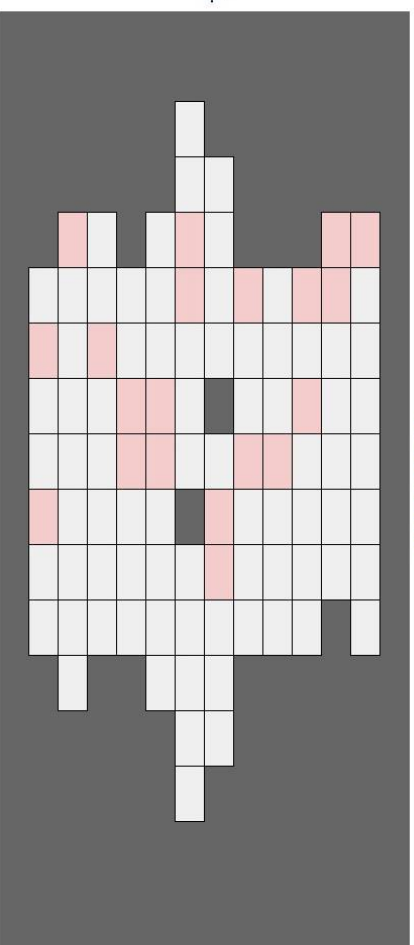
- 1 Jméno mlýna jižně od Častrova.
- 2 Jméno obce se jménem řeky jižně od Křemešníku.
- 3 Jméno kopce ležícího severozápadně od obce Lešov.
- 4 Jméno rybníků ležících jižně od Proseče pod Křemešníkem.
- 5 Jméno obce ležící severovýchodně od Dolní Cerekve.
- 6 Jméno hory ležící severně od Horní Cerekve.
- 7 Jméno obce ležící severně od Častrova.
- 8 Jméno obce ležící mezi Božejovem a Ondřejovem.
- 9 Jméno obce ležící mezi Novým Rychnovem a rybníkem Sviták.
- 10 Jméno kopce (709 m n. m.) jižně od obce Bělá a severně od obce Polesí.
- 11 Název "hmyzí" obce ležící mezi Horní Cerkví a Batelovem.
- 12 Jméno obce ležící západně od Pelhřimova, jejíž prvním slovem je "Nová".

2. SKUPINA

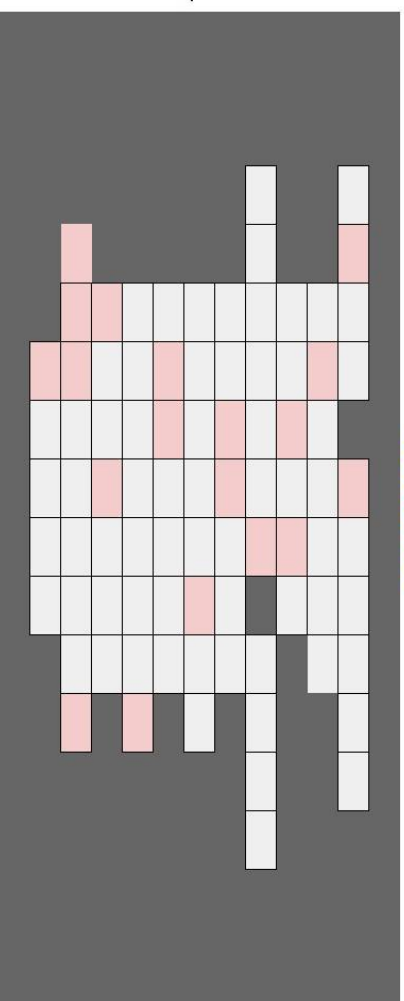

- Doplněte:**
- 1 Jméno obce ležící cca 2 km jihozápadně od Pelhřimova.
  - 2 Jméno města nacházejícího se východně od Žirovnice.
  - 3 Jméno obce ležící jihozápadně od Horních Dubenek.
  - 4 Jméno Arboreta ležícího u Kamenice nad Lipou.
  - 5 Jméno obce ležící cca 8 km východně od Křemešniku.
  - 6 Jméno obce ležící jižně od Křemešniku, v jejímž okolí je Vitkův kopec a Tománkův vrch.
  - 7 Jméno kopce (687 m n. m.) ležícího jihovýchodně od Horní Vsi.
  - 8 Jméno obce ležící západně od Pelhřimova.
  - 9 Jméno vesnice u obce Houserovka shodné s názvem italského města.
  - 10 Jméno vrchu (636 m n. m.) ležícího jižně od Batelova.
  - 11 Jméno největšího města na mapě.
  - 12 Jméno obce ležící severně od Batelova.

- Doplněte:**
- 1 Jméno obce, kde leží Pivovarský a Honzův rybník.
  - 2 Jméno vodní nádrže ležící východně od Mirošova.
  - 3 Jméno obce ležící severovýchodně od Dušejova.
  - 4 Jméno obce ležící severozápadně od Čelistvé.
  - 5 Jméno obce ležící jižně od Batelova na žluté turistické trase.
  - 6 Jméno obce připomínající hopakavého tvora a ležící severně od Dobré Vody.
  - 7 Jméno obce ležící jižně od Pelhřimova mezi Bečkovým vrchem a Hůrkou.
  - 8 Jméno obce ležící cca 4 km východně od Počátek.
  - 9 Jméno obce ležící na zelené turistické trase, jižně od Nového Rychnova.
  - 10 Jméno skály ležící necelý kilometr severně od Horní Cerakve.
  - 11 Jméno obce na Partyzánské cestě bratrství jižně od Pelhřimova.

Aktivita IV: A teď už jen poslední úkol pro tebe, spěchej, ať už máš poklad u sebe! - řešení

Tajenka: NA PÍPALKU JDĚTE HONEM A ZAKŘIČTE JEDNÍM SBOREM POKLADY UKAŽ SE NÁM, POZOR UŽ NA VĚKY NA TEBE DÁM

- Doplňte:**
- Jméno rybníka ležícího západně od obce Janovice.
  - Jméno obce ležící mezi Veselou a Počátkami na zelené turistické trase.
  - Jméno ceaty bratřství procházející přes Kamence nad Lipou až za Křemešník.
  - Jméno paseky ležící u Křemešníka.
  - Jméno potoka v Horní Cerekvi pojmenovaný po místnosti v domě.
  - Jméno dvora ležícího západně od obce Těšany.
  - Jméno obce ležící mezi Horní Cerekví a Batolovem severně od železniční trati.
  - Jméno rybníka ležícího mezi Milíčovem a Dusejovem.
  - Jméno obce ležící jižně od Křemešníku, kde se kříží žlutá a zelená turistická trasa.
  - Jméno Cerekve ležící jižně od Křemešníku.
  - Jméno přírodního parku ležícího západně od obce Kostalet.
  - Jméno luk ležících severně od Čelkova a jižně od obce Sázava.

- Doplňte:**
- Jméno mlýna jižně od Castrova.
  - Jméno obce se jménem řeky jižně od Křemešníku.
  - Jméno kopce ležícího severozápadně od obce Lešův.
  - Jméno rybníčku ležících jižně od Proseče pod Křemešníkem.
  - Jméno obce ležící severovýchodně od Dolní Cerekve.
  - Jméno hory ležící severně od Horní Cerekve.
  - Jméno obce ležící severně od Castrova.
  - Jméno obce ležící mezi Bozejovem a Ondřejovem.
  - Jméno obce ležící mezi Novým Rychovem a Rybníkem Světák.
  - Jméno kopce (709 m n. m.) jižně od obce Bába a severně od obce Pojesí.
  - Název "mlyzy" obce ležící mezi Horní Cerekví a Batolovem.
  - Jméno obce ležící západně od Peřimova, jejíž prvním slovem je "Nová".

- Doplňte:**
- Jméno obce ležící cca 2 km jihozápadně od Peřimova.
  - Jméno místa nacházejícího se východně od Zřevnice.
  - Jméno obce ležící jihozápadně od Horních Dubenek.
  - Jméno Arborea ležícího u Kamence nad Lipou.
  - Jméno obce ležící cca 8 km východně od Křemešníku.
  - Jméno obce ležící jižně od Křemešníku, v jejímž okolí je Vítkův kopeček a Tomankův vrch.
  - Jméno kopce (687 m n. m.) ležícího jihovýchodně od Horní Vsi.
  - Jméno obce ležící západně od Peřimova.
  - Jméno vesnice u obce Houserovka shodně s názvem tlatského města.
  - Jméno vrchu (636 m n. m.) ležícího jižně od Batolova.
  - Jméno největšího města na mapě.
  - Jméno obce ležící severně od Batolova.

- Doplňte:**
- Jméno obce, kde leží Pivovarský a Hornzův rybník.
  - Jméno vodní nádrže ležící východně od Mírošova.
  - Jméno obce ležící severovýchodně od Dusejova.
  - Jméno obce ležící severozápadně od Čelstíně.
  - Jméno obce ležící jižně od Batolova na žluté turistické trase.
  - Jméno obce připomínající hopakavěho tvora a ležící severně od Dobré Vody.
  - Jméno obce ležící jižně od Peřimova mezi Bečkovým vrchem a Hůrkou.
  - Jméno obce ležící cca 4 km východně od Počátek.
  - Jméno obce ležící na zelené turistické trase jižně od Nového Rychmova.
  - Jméno skály ležící necelý kilometr severně od Horní Cerekve.
  - Jméno obce na Partyzánské cestě bratřství jižně od Peřimova.

1. SKUPINA

T	Y	N	A	V	A		
P	O	L	E	S	I		
A	R	T	Y	Z	A	N	I
S	L	U	N	E	Č	N	I
K	U	CH	Y	N	K	A	V
B	R	A	J	N	E	R	U
B	E	Z	D	E	Č	I	N
S	V	I	T	Á	K		
C	E	J	K	O	I		
H	O	R	N	I			
C	E	R	I	N	E	K	
E	R	M	Á	K	O	V	Y

2. SKUPINA

F	A	Č	K	U	V					
S	Á	Z	A	V	A					
A	Ř	U	V							
K	A	N	I	N	Y	R	Y	Š	E	K
I	V	A	I	N	E	L	E	C		
K	O	S	T	E	L	E	C			
J	E	L	E	N	I					
D	R	Á	Z	Ď	A	N	Y			
U	Š	T	R	I	C	O	V			
M	I	L	I	C	O	V				
B	E	L	S	K	Y					
Š	V	Á	B	O	V					
C	E	R	E	K	E	V				

3. SKUPINA

M	Y	S	L	O	T	I	N			
P	O	Č	A	T	K	Y				
K	A	L	I	S	T	E				
J	O	H	A	N	K	A				
D	U	S	E	J	O	V				
N	O	V	A	S	K	O	V	Á		
R	A	Z	S	K	Y	K	O	P	E	C
V	L	Á	S	E	N	I	C	E		
B	E	N	Á	T	K	Y				
Š	I	M	E	Č	K	U	V			
P	E	L	H	R	I	M	O	V		
R	O	H	O	Z	N	Á				

4. SKUPINA

N	O	V	Y	R	Y	CH	N	O	V	
H	U	B	E	N	O	V				
J	E	Z	E	N	A					
L	I	B	K	O	V	A	V	O	D	A
Z	O	V	Ě	T	I	N				
L	A	J	I	Č	K	O	V			
R	Y	N	Á	R	E	C				
J	I	H	Á	R	A	V	K	A		
T	Ě	Š	E	N	O	V	K	Á		
B	E	D	N	Á	R	S	K	Á		
M	E	E	Z	N	Á					

Aktivita IV: Heslo poklad vydá tomu, kdo nebojí se výšek, schodů!

Lokalizace: Rozhledna Pípalka

Pomůcky:

Učitel: poklad (odměna)

Příprava pro učitele:

Připravte odměnu (poklad) pro žáky (záleží na Vás, zda to bude sladkost, drobnost na památku...).

Pokyny pro učitele k provedení aktivity:

- Vylezte na rozhlednu.
- Žáci musí zakřičet heslo.
- Rozdejte žákům poklad a poděkujte za skvěle odvedenou práci.
- Vraťte se k autobusové zastávce, ze které se budete vracet zpět.

NOVÁ CEREKEV

Název akce: Hledání ukrytého židovského pokladu

Lokalizace: Městys Nová Cerekev

Nachází se asi 10 km západně od města Pelhřimova.

Obecné informace k akci a uvedení do děje:

Akce začíná ve škole, kde dá učitel žákům dopis, který našel. Po jeho rozluštění se žáci dozvídají, kde jejich putování začíná. Dle pokynů se s učitelem vydávají na cestu za ukrytým pokladem. Provází je kohen Levy. Díky plnění jednotlivých úkolů mohou poklad získat. Podaří se jim to?

Pokyny pro učitele:

- S předstihem zajistěte dopravu na místo – ideálně s dětmi cestujte autobusem do Nové Cerekve, vlakem zpět.
- S předstihem zajistěte prohlídku v synagoze a na židovském hřbitově.
- Je třeba pořídit turistické mapy č. 77 (pro každou skupinu jednu).
- Prostudujte všechny aktivity a dle pokynů si je připravte. Dbejte na to, abyste měli vše přehledně připravené.
- „Zadání“ aktivit II- VI můžete např. smotat do ruliček a ovázat barevnými stužkami (každá skupina má svou barvu). Tato varianta je méně skladná, můžete malý kousek stuhy připnout sešíváčkou na „zadání“ a mít je např. v deskách.
- Ještě ve škole, případně po cestě na výlet, rozdělte děti do 4 skupin. Každá skupina dostane přidělenou svou barvu a stuhy, kterými si každý ováže z paži. Tím bude na první pohled patrné, kdo s kým je ve skupině.

Informace pro žáky, které si předem upravíte pro Vaše potřeby:

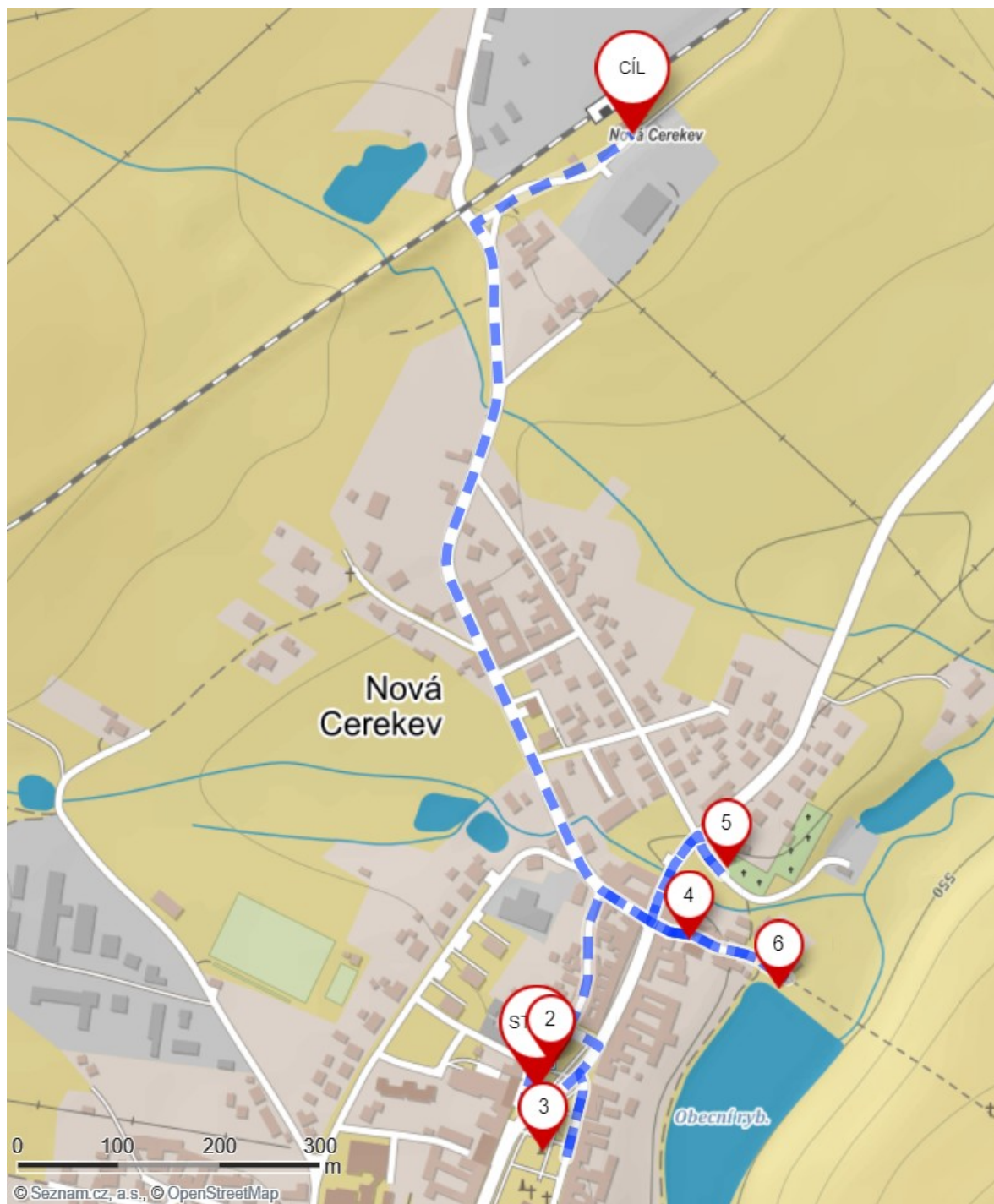
1. Datum, čas a místo, kde se sejdete v den výletu (ve škole, na autobusovém/vlakovém nádraží, přímo na místě začátku putování...).
2. Vaše putování začíná u kašny v Nové Cerekvi (žáci zjistí v zašifrované zprávě).
3. Výlet bude trvat cca 4 hodiny.
4. S sebou: batoh, psací potřeby (nezapomenout tužky, pravítko, lepidlo), pláštěnky pro případ nepříznivého počasí, vhodnou obuv a oblečení pro několika hodinovou chůzi, svačinu a nápoj, peníze (pokud si budou chtít děti něco koupit - cca 100,- Kč), kartička zdravotní pojišťovny.
5. ....
6. ....

Učitel si s sebou vezme (každý učitel si upraví podle sebe):

- lékárníčku
- seznam kontaktních údajů na rodiče dětí
- informace o lécích, které děti užívají pro případ, že by některé z dětí potřebovalo zdravotní pomoc
- připravené dopisy a pracovní listy
- turistické mapy (podle počtu skupin)
- mobilní telefon
- fotoaparát pro dokumentaci výletu
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

Místo pro Vaše poznámky:

Mapa Nové Cerekev s vyznačenou trasou výletu:

Popis zastávek:

START: Autobusová zastávka: Nová Cerekev, nám.

2. Kašna

3. Pomníky padlým I. a II. světové války

4. Synagoga

5. Židovský hřbitov

6. Obecní rybník

CÍL: Vlakové nádraží

Rozvržení aktivit, časové a prostorové rozvržení akce:

Odkud	Kam	Vzdálenost	Časová náročnost
Aktivita I		---	45 min
Autobusová zastávka Nová Cerekev, nám.	Kašna	30 m	1 min
Aktivita II		---	30 min
Kašna	Pomníky padlým	200 m	4 min
Aktivita III		---	30 min
Pomníky padlým I. a II. světové války	Synagoga	400 m	8 min
Aktivita IV (přechod od synagogy ke hřbitovu)		200 m	75 min
Židovský hřbitov	Obecní rybník	300 m	6 min
Aktivita V		---	30 min
Obecní rybník	Vlakové nádraží	1100 m	22 min
Aktivita VI		---	30 min
Celkem:		2230 m (2 km 230 m)	281 min (4 h 41 min)

Zdroje (kompletní citace se nachází v SEZNAMU POUŽITÉ LITERATURY A DALŠÍCH ZDROJŮ na konci diplomové práce):

Veškeré mapy jsou staženy z www.mapy.cz

Aktivita II – historie Nové Cerekve, Aktivita VII – informace v aktivitě:

DVOŘÁK (2010): Stručné pojednání o historii a vývoji městyse Nová Cerekev

Aktivita I: Na dopis můj se podívej, poklad pak hledat pospíchej!

Lokalizace: Školní třída

Pomůcky:

Učitel – „zadání“ (vzkaz od kohena, rozstříhané lístečky s šifrou)

Žáci – papír a tužka.

Příprava pro učitele:

Zadání (vzkaz) vytiskněte 1–5x, záleží na Vás, kolik kopií chcete mít k dispozici pro žáky.

1x vytiskněte a rozstříhejte lístečky. Můžete je např. smotat do ruliček a dát do rozstříhaných malých kousků brčka.

Pokyny pro učitele k provedení aktivity:

- Řekněte žákům, že jste našli tajemný vzkaz a přečtěte ho.
- Rozdejte rozstříhané lístečky s šifrou, někteří žáci jich budou mít více.
- Dejte žákům vzkaz a nechte je přemýšlet, jak šifra funguje.
- Po vyluštění hesla se zeptejte žáků, jestli všemu v dopise rozuměli, případně slova rozeberte (např. kohen).
- Sdělte žákům podrobnosti k výletu.

Poznámky k fungování šifry:

Při hledání správného písmena se NEPOČÍTÁJÍ mezery, čárky ani tečky, pouze samotná písmena.

Písmeno „CH“ je počítáno za jedno písmeno

Aktivita I: Na dopis můj se podívej, poklad pak hledat pospíchej! - zadání

Já, kohen Levy o život se bojím,
chtějí mě zabít a za tím si stojím.
Proto své jmění celé, na místo schovám,
do překrásné vesnice, k níž informace vám podám.
V tomto dopise tajná šifra ukrytá je,
ten kdo jí rozluští, tak ten vyhraje.
Chcete-li dobrodruzi pravdu vědět celou,
ke kódům přiloženým kroky vaše vedou.
Spoustu čísel teď každý před sebou máte,
uspět však můžete, jen když hlavy dohromady dáte.
V každé zprávě tři čísla se píší, jejich význam však velmi se liší.
První číslo řekne ti, ve kterém řádku pátrati.
Druhé číslo informaci ti předá, kolikáté písmenko v řádku se hledá.
A co dělá třetí číslo? Zkuste se teď zamyslet,
v tajné zprávě určí místo, to není těžké domyslet.
Pouze ten odvážný, co smrti se nebojí a necouvne zpět,
poklad můj nalezne a pomůže mu zpátky na svět.
Teď už vše podstatné víte, popřeji vám štěstí,
snad místo správné určíte a sejdem se na náměstí!

3-1-1	12-10-2	17-3-3
19-23-5	18-11-6	6-28-7
15-1-9	17-9-10	4-2-11
15-6-13	14-2-14	6-2-15
8--2-17	11-2-18	18-6-19
13-4-21	17-4-22	10-13-23
19-22-25	6-7-26	1-17-27
8-18-29	11-20-30	5-18-31
18-4-33	3-15-8	5-1-12
6-12-4	5-10-20	4-5-28
15-9-16	13-1-24	13-12-32

Aktivita I: Na dopis můj se podívej, poklad pak hledat pospíchej! - řešení

Postup pro vyřešení aktivity:

První číslo označuje řádek, ve kterém hledat. Druhé číslo označuje umístění písmena v řádku, které hledáme. Třetí číslo označuje umístění tohoto písmene ve výsledném hesle.

Heslo: POKLAD JE V NOVÉ CEREKVI HLEDEJTE KAŠNU

P	3-1-1	O	12-10-2	K	17-3-3	L	19-23-5
A	18-11-6	D	6-28-7	J	15-1-9	E	17-9-10
V	4-2-11	N	15-6-13	O	14-2-14	V	6-2-15
É	8--2-17	C	11-2-18	E	18-6-19	R	13-4-21
E	17-4-22	K	10-13-23	V	19-22-25	I	6-7-26
H	1-17-27	L	8-18-29	E	11-20-30	D	5-18-31
E	18-4-33	J	3-15-8	T	5-1-12	E	6-12-4
K	5-10-20	A	4-5-28	Š	15-9-16	N	13-1-24
U	13-12-32						

Aktivita II: Historii poznej a nauč se ji, stanoviště další pak odhalí ti!

Lokalizace: Kašna na náměstí

Pomůcky:

Učitel: „zadání“, 4x desky

Žáci: psací potřeby.

Příprava pro učitele:

Zadání vytiskněte 4x a označte barevnými stuhami.

Připravte 4x desky, na které si skupiny budou moci položit zadání a vypracovávat na nich úkoly. Vyřešené listy do nich budou ukládat.

Pokyny pro učitele:

- Rozdejte skupinám zadání (1. list s historií) a nechte je aktivitu vypracovat.
- Po vyplnění text s žáky rozeberte, aby informace pochopili.
- Rozdejte skupinám zadání (2. list s mapou) a nechte žáky řešit, jaké místo by podle nápovědy měli najít a kde by se mohlo nacházet.
- Společně najděte pomníky padlým v I. a II. světové válce.

Vítejte poutníci v Nové Cerekvi!

Jak už jste zajisté zjistili ve škole, jsem Žid. V průběhu let jsem nastřádal velké bohatství. Ovšem nyní mám strach o svůj život, jelikož mě kvůli mému majetku někdo sleduje. Několikrát už se mě pokusili okrást. Dospěl jsem k tomu, že raději část svého majetku dám někomu, kdo si ho zaslouží. Mohli byste to být právě vy! Dříve ale, než budete moci pátrat po mém pokladu, je potřeba prokázat znalost historie této vesnice. Doplňte chybějící slova do textu. Až budete hotoví, ukažte výsledek své práce vašemu průvodci. Hodně štěstí!

Kohen Levy

Založení obce se datuje do druhé ..... 12. století, kdy dostala jméno Cierkew, později Cerekev nebo německy Neuzerekwe. Později dostala ..... Nová a to svědčí, že byla mladší než Horní a Dolní, které se nacházejí nedaleko. V 18. století byl původně ..... kostel přestavěn v ..... slohu. Tento kostel je zasvěcen Tomáši Becketovi. První ..... o židovském osídlení v Nové Cerkvi je z roku 1570. Byla zde postavena synagoga v romantickém pseudo-maurském ..... v roce 1855. Židovský hřbitov byl ..... před rokem 1676, je zde zachováno několik náhrobků s hebrejskými a aramejskými nápisy. Na tomto starém hřbitově je 137 náhrobků z kamene. Nový židovský ..... byl založen roku 1855 jako pokračování hřbitova starého. Je zde 273 hrobů z kamene a mramoru. Jsou zde pochováni Židé z celého okolí včetně Pelhřimova, kde židovský hřbitov ..... V roce 1895 bylo z 1223 obyvatel obce napočítáno 109 občanů židovského vyznání. Později se ..... z obce stěhovali zejména do Ameriky.

Slova pro doplnění: založen, slohu, poloviny, Židé, hřbitov, nebyl, dřevěný, přívlástek, zmínka, barokním.

Vážení přátelé,

právě jste zjistili více o historii tohoto místa a dokázali jste vašemu průvodci, že jste informace pochopili. Proto vám poradím, kde pokračovat. Pokud vytrváte, můžete získat můj poklad. Nejdříve ale musíte najít místo, které vzdává poctu lidem, kteří zemřeli během I. a II. světové války. Rozhlédněte se kolem. Pomoci Vám může i mapa, kterou přikládám.

Váš, kohen Levy

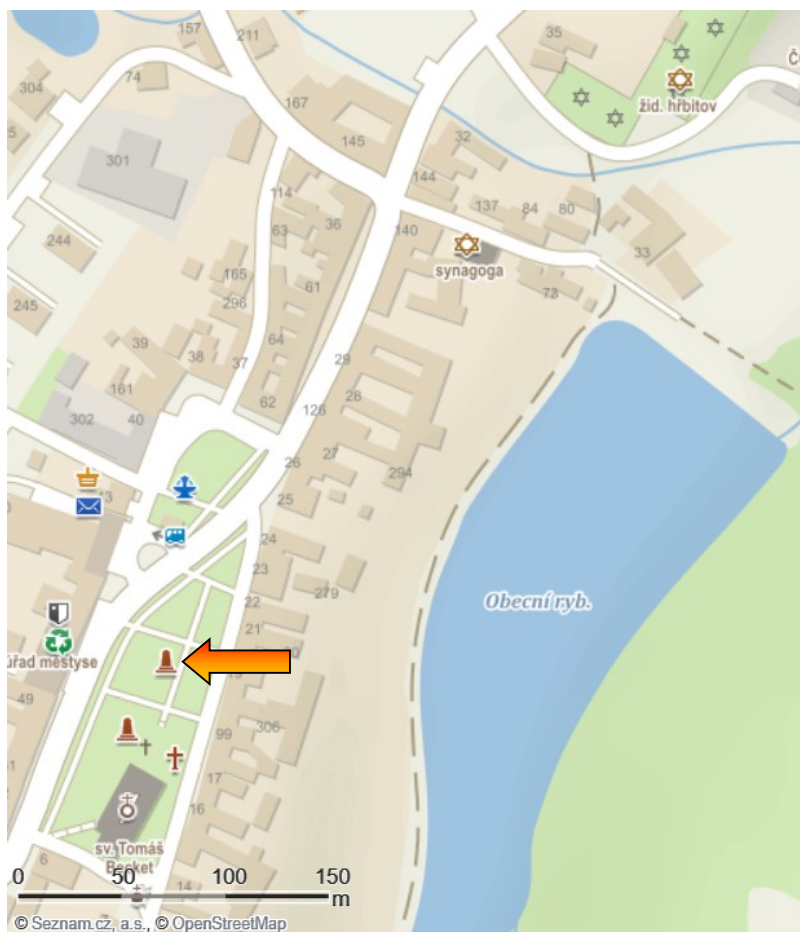

Aktivita II: Historii poznej a nauč se ji, stanoviště další pak odhalí ti! - řešení:

Historie Nové Cerekve

Založení obce se datuje do druhé poloviny 12. století, kdy dostala jméno Cierkew, později Cerekev nebo německy Neuzerekwe. Později dostala přívlastek Nová a to svědčí, že byla mladší než Horní a Dolní, které se nacházejí nedaleko. V 18. století byl původně dřevěný kostel přestavěn v barokním slohu. Tento kostel je zasvěcen Tomáši Becketovi. První zmínka o židovském osídlení v Nové Cerkvi je z roku 1570. Byla zde postavena synagoga v romantickém pseudo-maurském slohu v roce 1855. Židovský hřbitov byl založen před rokem 1676, je zde zachováno několik náhrobků s hebrejskými a aramejskými nápisy. Na tomto starém hřbitově je 137 náhrobků z kamene. Nový židovský hřbitov byl založen roku 1855 jako pokračování hřbitova starého. Je zde 273 hrobů z kamene a mramoru. Jsou zde pochováni Židé z celého okolí včetně Pelhřimova, kde židovský hřbitov nebyl. V roce 1895 bylo z 1223 obyvatel obce napočítáno 109 občanů židovského vyznání. Později se Židé z obce stěhovali zejména do Ameriky.

Vzkaz s mapou: Žáci musí najít Pomníky padlým I. a II. světové války.

Aktivita III: Poctu hrdinům na tomto místě vzdej, k pokladu blíže pak pospíchej!

Lokalizace: Pomníky padlým I. a II. světové války

Pomůcky:

Učitel: „zadání“ (lístečky s šifrou a list s Morseovou abecedou)

Žáci: psací potřeby, lepidlo.

Příprava pro učitele:

Zadání (lístečky) vytiskněte 1x a rozstříhejte.

Zadání (list s Morseovou abecedou) vytiskněte 4x a označte barevnými stuhami.

Pokyny pro učitele:

- Rozdejte skupinám zadání - listy Morseova abeceda.
- Mezi skupiny rozdělte lístečky se jmény (některá jich možná bude mít víc).
- Skupiny si lístečky nalepí vedle Morseovy abecedy.
- Zdůrazněte, že se na tomto místě musí vhodně chovat a být co nejvíce potichu.
- Vysvětlíte pravidla aktivity: Na každém lístečku je jedno jméno napsané v Morseově abecedě. V tabulce s Morseovou abecedou jsou uvedena písmena, jejich označení v Morseově abecedě a pomocná slova. Za pomoci této tabulky skupiny rozšifrují jméno na lístečku. Poté jej vyhledají na jednom z pomníků. Na lístečku pod jménem psaným v Morseově abecedě je vynechané místo. Zde napíšou jméno hrdiny, které je na pomníku uvedeno NAD jménem rozšifrovaným. Skupiny spolu na závěr musí spolupracovat, aby získali heslo. Po vzájemné spolupráci nakonec musí skupiny přijít na to, jak získají heslo, které je posune dál.
- Po cestě do židovské synagogy můžete probrat, jak funguje Morseova abeceda. Dále můžete hovořit o různých typech šifer a k čemu jsou používány.

Poznámky k fungování šifry:

Písmeno „CH“ se počítá jako jedno písmeno.

Aktivita III: Poctu hrdinům na tomto místě vzdej, k pokladu blíže pak pospíchej! – zadání:

1) .../---/./././--//././..././-// ----- ----- █	2) -.../././--/./-//...// ----- ----- █
3) -./---/./././-//---// ----- ----- █	4) -./-..././-//---// ----- ----- █
5) --././-/-/-/-//./-/-/-././-...// ----- ----- █	6) ...././-..././-//---// ----- ----- █
7) -././-.../././-//---//././-...// ----- ----- █	8) ././-/-..././-/-/-//---// ----- ----- █
9) .../---/./.../././-/-//---//..././-// ..././-/-/- ----- ----- █	10) ..././-//./-//.- ----- ----- █
11) ...././-//./-..././-/-//---// ----- ----- █	12) -//./-..././-//---//..././-// ././-//..././-// ----- ----- █
13) .../---/./.../././-/-//---//..././-// ./-..././-// ----- ----- █	14) ...././-//./-//./-/-//...// ----- ----- █
15) .../---/./-.../././-//./-//---//..././-// ././-//./-// ----- ----- █	16) -./---/./-//...// ----- ----- █

MORSEOVA ABECEDA

Písmeno	Kód	Pomocné slovo
A	.-	Akát
B	-...	Blýskavice
C	-.-	Cílovníci
D	-..	Dálava
E	.	Erb
F	..-	Filipíny
G	--.	Grónská zem
H	....	Hrachovina
CH	----	Chléb nám dává
I	..	Ibis
J	..--	Jasmín bílý
K	-.-	Krákorá
L	.-..	Lupíneček
M	--	Mává
N	-.	Národ
O	---	Ó náš pán
P	.-.	Papírníci
Q	--.-	Kvílí orkán
R	.-.	Rarášek
S	...	Sobota
T	-	Tón
U	..-	Učený
V	...-	Vyvolený
W	.-.-	Vagón klád
X	-.-.	Xénokratés
Y	-.--	Ý se ztrácí
Z	--..	Zrádná žena

Vážení,

abyste mohli pokračovat, musíte rozšifrovat jména hrdinů, kteří padli v jedné ze světových válek. Po vyluštění hledejte jméno hrdiny na jednom z pomníků. Opište jméno hrdiny nacházející se nad ním. Ze zvýrazněných písmen získáte heslo, které Vám pomůže v dalším putování. Pozn.: V Morseově abecedě znamená znak „/“ ukončení písmene a znak „//“ ukončení slova.

Aktivita III: Poctu hrdinům na tomto místě vzdej, k pokladu blíže pak pospíchej! - řešení:

Získání hesla: Na lístečcích jsou zvýrazněná místa. Po dosazení jména z pomníku se získá potřebné písmeno. Očíslování lístečků určuje i umístění zvýrazněného písmene ve vzkazu.
Heslo: ŽIDOVSÁ SYNAGOGA

1. SCHLING ERVÍN .../---/./././-//././..././-//
METZLOVÁ RŮŽENA

2. BRADA F. -./././-//././...//
HLINSKÝ J.

3. KOLÁŘ J. -./-//././-//---//
JEDLINSKÝ E.

4. KÝŠA J. -./-//././-//---//
KOKTÁN J.

5. GUTTMAN EMANUEL -./././-//././-//././-//...//
FUXOVÁ ELSA

6. HRBEK J. ...././-//././-//---//
STRNAD J.

7. LUSTIG JIŘÍ -././-//././-//---//././-//
KNIRSCH ROBERT

8. RŮŽIČKA J. -././-//././-//././-//---//
PLZÁK F.

9. SCHLINGOVÁ HANA .../---/./././-//---//..././-//..././-//
SCHLINGOVÁ ELSA

10. SLÁMA A. ..././-//././-//
STARÝ J.

11. HRDLIČKA J. ...././-//././-//././-//---//
POHAN J.

12. METZLOVÁ RŮŽENA -././-//././-//..././-//././-//././-//
METZLOVÁ ELEONORA

13. SCHLINGOVÁ ELSA .../---/./././-//---//..././-//././-//
SCHLING LUDVÍK

14. HAZMUKA B. ...././-//././-//...//
HROBSKÝ F.

15. SCHLESINGEROVÁ MARTA .../---/./././-//---//..././-//././-//
LUSTIGOVÁ HERMÍNA

16. KOLÁŘ F. -./-//././-//...//
KALAŠ V.

Aktivita IV: Teď o mé kultuře mnohé si poslechni, dávej pozor a poklad zas blíž je ti!

Lokalizace: Židovská synagoga a hřbitov

Pomůcky:

Učitel: „zadání“

Příprava pro učitele:

Zadání vytiskněte 1x a rozstříhnete, aby byly vzkazy samostatně.

Pokyny pro učitele:

- U synagogy přečtete žákům první vzkaz (zadání).
- V průběhu prohlídky se domluvíte s průvodcem, aby žákům dal druhý vzkaz po ukončení prohlídky hřbitova.

Aktivita IV: Teď o mé kultuře mnohé si poslechni, dávej pozor a poklad zas blíž je ti! – zadání:

Skvělá práce poutníci!

Vítejte u židovské synagogy, která je dominantou a velkou chloubou Nové Cerekve. Užijte si prohlídku tohoto fantastického odkazu mé kultury. Můžete na vlastní kůži vidět skvělou architekturu a okusit úžasnou atmosféru, kterou synagoga vyzařuje. Po absolvování prohlídky se přesunete k dalšímu skvostu - nedalekému židovského hřbitovu. Hřbitovy jsou nedílnou součástí naší kultury. Po absolvování prohlídky si vyžádejte další instrukce od Vašeho průvodce.

Přeji příjemnou zábavu! Kohen Levy

Tak jak se Vám líbila synagoga a hřbitov? Úžasný zážitek, že? Nyní, když víte o mé kultuře zase o trochu víc, se můžeme přesunout v našem putování dále. Nyní už necháme mrtvé odpočívat v pokoji. Úkol související s tímto místem Vám proto odpustím. U obecního rybníka si to ale vynahradíte.

Uvidíme se tam! Kohen Levy

Aktivita V: Mapa teď přítel být tvůj musí, záludnosti své na tebe zkusí!

Lokalizace: Obecní rybník

Pomůcky:

Učitel: „zadání“, turistické mapy č. 77

Žáci: psací potřeby

Příprava pro učitele:

Zadání vytiskněte 4x a označte barevnými stuhami.

Pokyny pro učitele:

- Rozdejte žákům zadání a turistické mapy.
- Zopakujte si práci s mapou (měřítko, legendu, světové strany...).
- Nechte skupiny vypracovat úkoly.
- Celá třída by se měla zapojit ve zjišťování, k čemu slouží čísla v závorkách za odpověďmi.
- Vydejte se na vlakové nádraží podle mapy.

Aktivita V: Mapa teď přítel být tvůj musí, záludnosti své na tebe zkusí! -- zadání:

Vítejte!

Jsem rád, že jste na mapě našli Obecní rybník. Jste už jen krok od mého pokladu. Potřebuju si být naprosto jistý, že si ho zasloužíte. Proto Vám dávám další zapeklitý úkol. Za pomoci turistické mapy musíte zjistit následující informace. Vedle odpovědí jsou čísla, která Vás budou zajímat až po vyřešení úkolu. Jen správně vyřešené úkoly Vám budou pomohou najít místo, kam se máte vydat. Přikládám mapu a doufám, že přijdete na to, jak ji použít. Hodně štěstí!

1. Jak daleko je Čížkov od Nové Cerekve?

- a) 4 km (302)
- b) 2 km (127)
- c) 3 km (225)

2. Jaká Lhota je na západ od Nové Cerekve?

- a) Malá (265)
- b) Vysoká (145)
- c) Děravá (282)

3. Nedaleko Nové Cerekve je kazatelna. Jak se nazývá?

- a) Husova kazatelna (211)
- b) Papežova kazatelna (182)
- c) Cyrilova kazatelna (318)

4. Jaký dub je u obce Proseč-Obořiště?

- a) Pokácený (220)
- b) Pelhřimovský (217)
- c) Havlíčkův (159)

5. Jaký potok protéká Novou Cerkví?

- a) Nový (83)
- b) Cerekvický (170)
- c) Hluboký (122)

6. Jaký kopec je na západním okraji Nové Cerekve?

- a) Na vrších (195)
- b) Liščí (130)
- c) Peklo (75)

7. Jaká obec leží nedaleko Nové Cerekve na zelené stezce?

- a) Chmelná (156)
- b) Moraveč (174)
- c) Proseč-Obořiště (199)

8. Jak se jmenuje louka ležící nedaleko Proseče-Obořiště?

- a) Cerekvická (49)
- b) Řepková (228)
- c) Rašelinná (116)

9. Co znamená značka .

- a) Kaple (433)
- b) Boží muka (162)
- c) Hřbitov (316)

10. Co znamená značka .

- a) Střelnice (11)
- b) Hradisko (152)
- c) Studánka (177)

Aktivita V: Mapa teď přítel být tvůj musí, záludnosti své na tebe zkusí! – řešení

Čísla v závorkách znamenají čísla popisná, která jsou vidět na mapě. Zároveň vedou na vlakové nádraží.

1. Jak daleko je Čížkov od Nové Cerekve?
  - a) 4 km (302)
  - b) 2 km (127)**
  - c) 3 km (225)
2. Jaká Lhota je na západ od Nové Cerekve?
  - a) Malá (265)
  - b) Vysoká (145)**
  - c) Děravá (282)
3. Nedaleko Nové Cerekve je kazatelna. Jak se nazývá?
  - a) Husova kazatelna (211)**
  - b) Papežova kazatelna (182)
  - c) Cyrilova kazatelna (318)
4. Jaký dub je u obce Proseč-Obořiště?
  - a) Pokácený (220)
  - b) Pelhřimovský (217)
  - c) Havlíčkův (159)**
5. Jaký potok protéká Novou Cerkví?
  - a) Nový (83)
  - b) Cerekvický (170)**
  - c) Hluboký (122)
6. Jaký kopec je na západním okraji Nové Cerekve?
  - a) Na vrších (195)**
  - b) Liščí (130)
  - c) Peklo (75)
7. Jaká obec leží nedaleko Nové Cerekve na zelené stezce?
  - a) Chmelná (156)
  - b) Moraveč (174)**
  - c) Proseč-Obořiště (199)
8. Jak se jmenuje louka ležící nedaleko Proseče-Obořiště?
  - a) Cerekvická (49)
  - b) Řepková (228)
  - c) Rašelinná (116)**
9. Co znamená značka ?
  - a) Kaple (433)
  - b) Boží muka (162)**
  - c) Hřbitov (316)
10. Co znamená značka ?
  - a) Střelnice (11)
  - b) Hradisko (152)**
  - c) Studánka (177)

Aktivita VI: Poslední úkol na tebe čeká, poklad snad získáš, šance je velká!

Lokalizace: Vlakové nádraží

Pomůcky:

Učitel: „zadání“, odměna

Žáci: psací potřeby

Příprava pro učitele:

Zadání vytiskněte podle počtu dětí. Z pravidel hry vyplývá, že je třeba, aby každá kartička byla ve hře alespoň 2x. Proto musíte kartičky vytisknout alespoň 2x. V tom případě je hra pro maximálně 16 žáků. Pokud je žáků více, je jedno, které kartičky dále vytisknete. Kartičky rozdělte do dvou obálek tak, aby v každé obálce byly všechny alespoň 1x.

Připravte odměnu pro žáky (záleží na Vás, zda to bude např. sladkost, drobnost na památku...)

Pokyny pro učitele:

- Každý žák si vezme tužku.
- Pravidla aktivity: Rozdělte žáky na polovinu „A“ a polovinu „B“ (pokud je lichý počet žáků, o jednoho více bude v pol. „A“). Každé pol. dejte jednu obálku s kartičkami, které si rozdají (někdo jich bude mít možná více). Kartičku si každý musí držet a neukazovat ostatním. Pol. „A“ si stoupne do kruhu tak, aby mezi sebou měli prostor alespoň 2 metry a v průběhu celé aktivity zůstávají na svém místě. Každý člen pol. „B“ si stoupne k jednomu z pol. „A“. Po zahájení hry se vždy žák „A“ a „B“, kteří stojí u sebe, navzájem zeptají druhého, zda mají v horní části kartičky (úplné věty) jednu z jejich otázek ze spodní části kartičky. Pokud ano, zapíše si chybějící slovo. Mohou si zapsat pouze JEDNU otázku. Pro odpověď NESMÍ využít dolní část kartičky, pouze horní. Pokud se už zeptali na všechny dosud nevyplněné věty a druhý hráč nemá ani jednu uvedenou v horní části, žák si nezapíše žádnou odpověď. Pokud má někdo více kartiček, ptá se na každou samostatně. Dvojice, které jsou hotové, zvednou ruce. Když jsou hotovi všichni, pol. „B“ se posune o jednoho žáka po směru hodinových ručiček. Aktivita končí, když mají všichni vyplněna všechna chybějící slova.
- Nechte žáky přijít na to, proč jsou zvýrazněná některá písmena
- Až žáci zvolají zašifrovaný vzkaz, vydejte jim odměnu a poděkujte za skvěle odvedenou práci.

Aktivita VI: Poslední úkol na tebe čeká, poklad snad získáš, šance je velká! - zadání:

<p>1. Vede tudy železniční trať, která byla uvedena do provozu v roce 1888.</p> <p>7. Je zde chladné, drsné a větrné podnebí, sníh a kroupy jsou zde časté.</p> <p>17. Později dostala přívlastek Nová a to svědčí, že byla mladší než Horní a Dolní.</p> <p>28. Po roce 1895 se Židé z Nové Cerekev stěhovali zejména do Ameriky, tím ubyla v obci židovská populace.</p>	<p>2. Městys Nová Cerekev patří do okresu Pelhřimov.</p> <p>11. Počet dnů se sněhovou pokrývkou je v této oblasti asi 50 za rok.</p> <p>19. První zmínka o židovském osídlení v Nové Cerekvi je z roku 1570.</p> <p>30. K 31.12.2018 byl počet obyvatel 1102.</p>
<p>2. Městys Nová Cerekev patří do okresu _____.</p> <p>11. Počet dnů se sněhovou _____ je v této oblasti asi 50 za rok.</p> <p>26. Na místním hřbitově jsou pochováni Židé z celého _____ včetně Pelhřimova, kde židovský hřbitov nebyl.</p> <p>29. _____ synagoga je postavena v romantickém pseudo-maurském slohu.</p>	<p>1. Vede tudy železniční trať, která byla uvedena do _____ v roce 1888.</p> <p>6. Na jižním _____ obce je vybudován rybník o rozloze asi 3 ha.</p> <p>17. Později dostala přívlastek Nová a to svědčí, že byla _____ než Horní a Dolní.</p> <p>23. Na severu od Nové Cerekev se _____ obec Čížkov.</p>
<p>3. Městys Nová Cerekev má následující místní části: Částkovice, Chmelná, Markvarec, Myslov, Proseč-Obořiště a Stanovice.</p> <p>9. Počet výrazně letních dnů je v této oblasti malý – asi 40 dnů za rok.</p> <p>14. Městyssem protéká Cerekvický potok.</p> <p>26. Na místním hřbitově jsou pochováni Židé z celého okolí včetně Pelhřimova, kde židovský hřbitov nebyl.</p>	<p>4. Katastrální výměra městyse je 35,18 km².</p> <p>12. Složení hornin v obci je žula a rula.</p> <p>23. Na severu od Nové Cerekev se nachází obec Čížkov.</p> <p>27. V roce 1895 bylo z 1223 obyvatel obce napočítáno 109 občanů židovského vyznání.</p>
<p>5. Nová Cerekev je _____ asi 10 km západně od Pelhřimova.</p> <p>13. _____ v katastru obce převážně písčito-hlinitá.</p> <p>18. Erb tvoří stříbrné hradby s cimbuřím a _____ s branou a zdviženou mříží. Na střeše věže jsou dvě zlaté makovice. To vše je v modrém poli.</p> <p>24. Nový židovský hřbitov byl založen roku 1855 jako _____ hřbitova starého.</p>	<p>5. Nová Cerekev je _____ asi 10 km západně od Pelhřimova.</p> <p>10. Městys Nová Cerekev je _____ kraje Vysočina.</p> <p>14. Městyssem protéká _____ potok.</p> <p>18. Erb tvoří stříbrné hradby s cimbuřím a _____ s branou a zdviženou mříží. Na střeše věže jsou dvě zlaté makovice. To vše je v modrém poli.</p>

<p>5. Nová Cerekev je vzdálena asi 10 km západně od Pelhřimova.</p> <p>13. Půda v katastru obce převážně písčito-hlinitá.</p> <p>24. Nový židovský hřbitov byl založen roku 1855 jako pokračování hřbitova starého.</p> <p>29. Místní synagoga je postavena v romantickém pseudo-maurském slohu.</p>	<p>5. Nová Cerekev je vzdálena asi 10 km západně od Pelhřimova.</p> <p>8. Nadmořská výška činí v Nové Cerekvi od 535 m do 571,4 m n. m.</p> <p>15. Založení obce se datuje do druhé poloviny 12. století.</p> <p>21. Na starém židovském hřbitově je 137 náhrobků z kamene.</p>
<p>4. _____ výměra městyse je 35,18 km².</p> <p>15. Založení obce se datuje do _____ poloviny 12. století.</p> <p>20. Byla zde postavena výstavná _____ v roce 1855.</p> <p>27. V roce 1895 bylo z 1223 obyvatel _____ napočítáno 109 občanů židovského vyznání.</p>	<p>12. Složení hornin v obci je _____ a rula.</p> <p>16. První název obce byl _____, později Cerekev nebo německy Neuzerekwe.</p> <p>22. Na novém židovském hřbitově je 273 hrobů z kamene a _____.</p> <p>25. Starý židovský hřbitov byl založen _____ rokem 1676.</p>
<p>6. Na jižním okraji obce je vybudován rybník o rozloze asi 3 ha.</p> <p>16. První název obce byl Cierkew, později Cerekev nebo německy Neuzerekwe.</p> <p>20. Byla zde postavena výstavná synagoga v roce 1855.</p> <p>25. Starý židovský hřbitov byl založen před rokem 1676.</p>	<p>10. Městys Nová Cerekev je součástí kraje Vysočina.</p> <p>18. Erb tvoří stříbrné hradby s cimbuřím a věží s branou a zdviženou mříží. Na střeše věže jsou dvě zlaté makovice. To vše je v modrém poli.</p> <p>22. Na novém židovském hřbitově je 273 hrobů z kamene a mramoru.</p> <p>25. Starý židovský hřbitov byl založen před rokem 1676.</p>
<p>7. Je zde chladné, drsné a _____ podnebí, sníh a kroupy jsou zde časté.</p> <p>9. _____ výrazně letních dnů je v této oblasti malý – asi 40 dnů za rok.</p> <p>21. Na starém židovském hřbitově je 137 _____ z kamene.</p> <p>30. K 31.12.2018 byl počet _____ 1102.</p>	<p>3. Městys Nová Cerekev má následující místní části: Částkovice, Chmelná, Markvarec, _____, Proseč-Obořiště a Stanovice.</p> <p>8. Nadmořská výška činí v Nové _____ od 535 m do 571,4 m n. m.</p> <p>19. První zmínka o židovském _____ v Nové Cerekvi je z roku 1570.</p> <p>28. Po roce 1895 se Židé z Nové Cerekve stěhovali _____ do Ameriky, tím ubyla v obci židovská populace.</p>

Aktivita VI: Poslední úkol na tebe čeká, poklad snad získáš, šance je velká! - řešení:

Zašifrovaný vzkaz: ZVOLEJTE POKLADE UKAŽ SE NÁM A ČEKEJTE.

1. Vede tudy železniční trať, která byla uvedena do provozu v roce 1888.	1. Vede tudy železniční trať, která byla uvedena do _____ v roce 1888. (z)
2. Městys Nová Cerekev patří do okresu Pelhřimov.	2. Městys Nová Cerekev patří do okresu _____ (v)
3. Městys Nová Cerekev má následující místní části: Částkovice, Chmelná, Markvarec, Myslov, Proseč-Obořiště a Stanovice.	3. Městys Nová Cerekev má následující místní části: Částkovice, Chmelná, Markvarec, _____, Proseč-Obořiště a Stanovice. (o)
4. Katastrální výměra městyse je 35,18 km ² .	4. _____ výměra městyse je 35,18 km ² . (l)
5. Nová Cerekev je vzdálena asi 10 km západně od Pelhřimova.	5. Nová Cerekev je _____ asi 10 km západně od Pelhřimova. (e)
6. Na jižním okraji obce je vybudován rybník o rozloze asi 3 ha.	6. Na jižním _____ obce je vybudován rybník o rozloze asi 3 ha. (j)
7. Je zde chladné, drsné a větrné podnebí, sníh a kroupy jsou zde časté.	7. Je zde chladné, drsné a _____ podnebí, sníh a kroupy jsou zde časté. (t)
8. Nadmořská výška činí v Nové Cerekvi od 535 m do 571,4 m n. m.	8. Nadmořská výška činí v Nové _____ od 535 m do 571,4 m n. m. (e)
9. Počet výrazně letních dnů je v této oblasti malý – asi 40 dnů za rok.	9. _____ výrazně letních dnů je v této oblasti malý – asi 40 dnů za rok. (p)
10. Městys Nová Cerekev je součástí kraje Vysočina.	10. Městys Nová Cerekev je _____ kraje Vysočina. (o)
11. Počet dnů se sněhovou pokrývkou je v této oblasti asi 50 za rok.	11. Počet dnů se sněhovou _____ je v této oblasti asi 50 za rok. (k)
12. Složení hornin v obci je žula a rula.	12. Složení hornin v obci je _____ a rula. (l,a)
13. Půda v katastru obce převážně písčito-hlinitá.	13. _____ v katastru obce převážně písčito-hlinitá. (d)
14. Městysem protéká Cerekvický potok.	14. Městysem protéká _____ potok. (e)
15. Založení obce se datuje do druhé poloviny 12. století.	15. Založení obce se datuje do _____ poloviny 12. století. (u)

16. První název obce byl Cierkew, později Cerekev nebo německy Neuzerekwe.	16. První název obce byl _____, později Cerekev nebo německy Neuzerekwe. (k)
17. Později dostala přívlastek Nová a to svědčí, že byla mladší než Horní a Dolní.	17. Později dostala přívlastek Nová a to svědčí, že byla _____ než Horní a Dolní. (a)
18. Erb tvoří stříbrné hradby s cimbuřím a věží s branou a zdviženou mříží. Na střeše věže jsou dvě zlaté makovice. To vše je v modrém poli.	18. Erb tvoří stříbrné hradby s cimbuřím a _____ s branou a zdviženou mříží. Na střeše věže jsou dvě zlaté makovice. To vše je v modrém poli. (ž)
19. První zmínka o židovském osídlení v Nové Cerekvi je z roku 1570.	19. První zmínka o židovském _____ v Nové Cerekvi je z roku 1570. (s,e)
20. Byla zde postavena výstavná synagoga v roce 1855.	20. Byla zde postavena výstavná _____ v roce 1855. (n)
21. Na starém židovském hřbitově je 137 náhrobků z kamene.	21. Na starém židovském hřbitově je 137 _____ z kamene. (á)
22. Na novém židovském hřbitově je 273 hrobů z kamene a mramoru.	22. Na novém židovském hřbitově je 273 hrobů z kamene a _____. (m)
23. Na severu od Nové Cerekve se nachází obec Čížkov.	23. Na severu od Nové Cerekve se _____ obec Čížkov. (a)
24. Nový židovský hřbitov byl založen roku 1855 jako pokračování hřbitova starého.	24. Nový židovský hřbitov byl založen roku 1855 jako _____ hřbitova starého. (č)
25. Starý židovský hřbitov byl založen před rokem 1676.	25. Starý židovský hřbitov byl založen _____ rokem 1676. (e)
26. Na místním hřbitově jsou pochováni Židé z celého okolí včetně Pelhřimova, kde židovský hřbitov nebyl.	26. Na místním hřbitově jsou pochováni Židé z celého _____ včetně Pelhřimova, kde židovský hřbitov nebyl. (k)
27. V roce 1895 bylo z 1223 obyvatel obce napočítáno 109 občanů židovského vyznání.	27. V roce 1895 bylo z 1223 obyvatel _____ napočítáno 109 občanů židovského vyznání. (e)
28. Po roce 1895 se Židé z Nové Cerekve stěhovali zejména do Ameriky, tím ubyla v obci židovská populace.	28. Po roce 1895 se Židé z Nové Cerekve stěhovali _____ do Ameriky, tím ubyla v obci židovská populace. (j)
29. Místní synagoga je postavena v romantickém pseudo-maurském slohu.	29. _____ synagoga je postavena v romantickém pseudo-maurském slohu. (t)
30. K 31.12.2018 byl počet obyvatel 1102.	30. K 31.12.2018 byl počet _____ 1102. (e)

PELHŘIMOV

Název akce: Hledání poutníkovy ukrytého pokladu

Lokalizace: Pelhřimov

Město Pelhřimov je okresní město a nachází se v západní části Kraje Vysočina.

Obecné informace k akci a uvedení do děje:

Akce začíná ve škole, kde dá učitel žákům zašifrované pergameny, ze kterých musí složit zprávu. Po jejím rozluštění se žáci dozvídají, kde jejich putování začíná. Dle pokynů se s učitelem vydávají na cestu za ukrytým pokladem. Provází je poutník Pelgrim a díky plnění jednotlivých úkolů mohou jeho poklad získat. Podaří se jim to?

Pokyny pro učitele:

- S předstihem zajistěte vstup na věž kostela sv. Bartoloměje.
- Je třeba pořídit turistické mapy č. 77 (pro každou skupinu jednu).
- Prostudujte všechny aktivity a dle pokynů si je připravte. Dbejte na to, abyste měli vše přehledně připravené.
- „Zadání“ aktivit II- VI můžete např. smotat do ruliček a ovázat barevnými stužkami (každá skupina má svou barvu). Tato varianta je méně skladná, můžete malý kousek stuhy připnout sešívačkou na „zadání“ a mít je např. v deskách.
- Ještě ve škole, případně po cestě na výlet, rozdělte děti do 4 skupin. Každá skupina dostane přidělenou svou barvu a stuhy, kterými si každý ováže paži. Tím bude na první pohled patrné, kdo s kým je ve skupině.
- Pergameny můžete nechat ohořet, aby pro žáky byly vizuálně zajímavější.
- Poklad můžete po domluvě nechat např. den předem v pokladně u vstupu do věže kostela sv. Bartoloměje, abyste jej nemuseli nést celý výlet.
- Podle zbývajících času můžete po ukončení programu s žáky dojít např. do informačního centra (koupit drobnost na památku v případě zájmu), do cukrárny...

Informace pro žáky, které si předem upravíte pro Vaše potřeby:

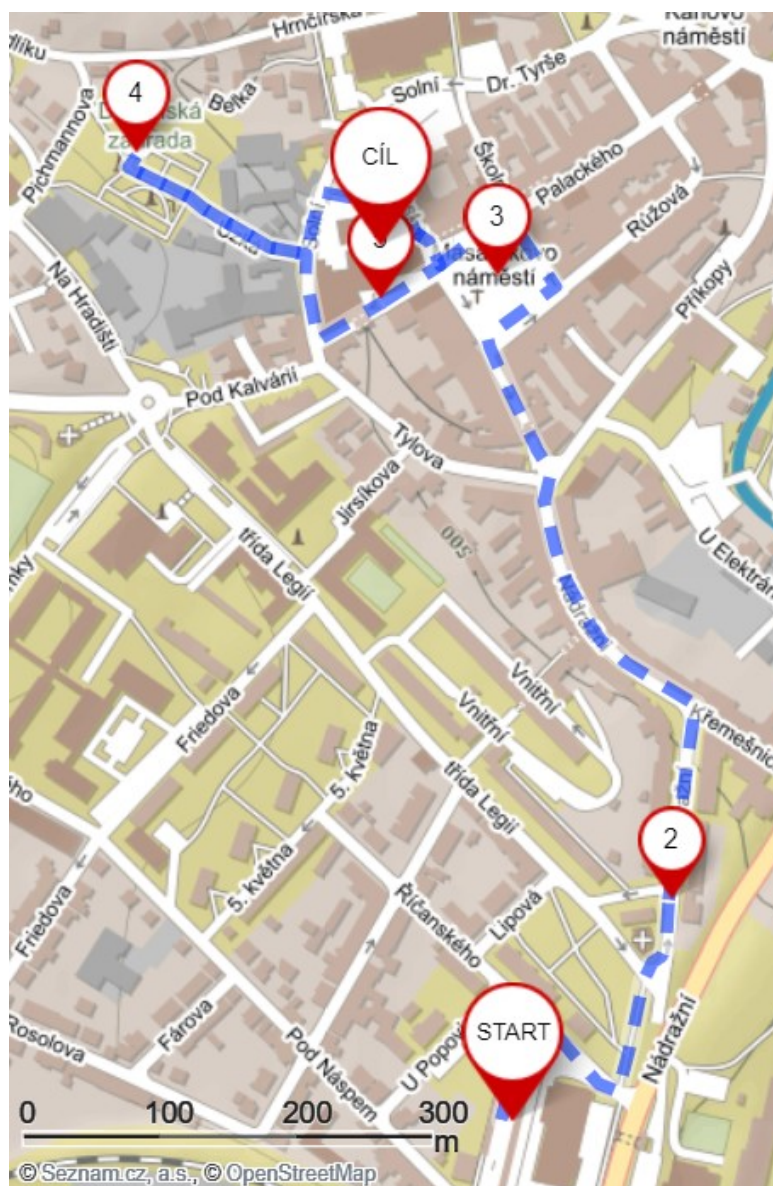
1. Datum, čas a místo, kde se sejdete v den výletu (ve škole, na autobusovém/vlakovém nádraží, přímo na místě začátku putování...).
2. Vaše putování začíná u Kaple Panny Marie Bolestné (třída Legií 2006, Pelhřimov)
3. Výlet bude trvat cca 4 hodiny.
4. S sebou: batoh, psací potřeby (nezapomenout tužky, pravítko, lepidlo), pláštěnky pro případ nepříznivého počasí, vhodnou obuv a oblečení pro několika hodinovou chůzi, svačinu a nápoj, peníze (pokud si budou chtít děti něco koupit - cca 100,- Kč), kartička zdravotní pojišťovny.
5. ....
6. ....

Učitel si s sebou vezme (každý učitel si upraví podle sebe):

- lékárníčku
- seznam kontaktních údajů na rodiče dětí
- informace o lécích, které děti užívají pro případ, že by některé z dětí potřebovalo zdravotní pomoc
- připravené dopisy a pracovní listy
- turistické mapy (podle počtu skupin)
- mobilní telefon
- fotoaparát pro dokumentaci výletu
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

Místo pro Vaše poznámky:

Mapa Pelhřimova s vyznačenou trasou výletu:

Popis zastávek:

Start: Autobusové nádraží Pelhřimov

2. Kaple Panny Marie Bolestné

3. Kašna na Masarykově náměstí

4. Děkanská zahrada

5. Socha sv. Václava na Masarykově náměstí

Cíl: Věž kostela sv. Bartoloměje

Rozvržení aktivit, časové a prostorové rozvržení akce:

Odkud	Kam	Vzdálenost	Časová náročnost
Aktivita I		---	45 min
Autobusové nádraží	Kaple Panny Marie Bolestné	320 m	7 min
Aktivita II		---	30 min
Kaple Panny Marie Bolestné	Kašna na náměstí	560 m	11 min
Aktivita III (pátrání po pamětních deskách)		1000 m	50 min
	Děkanská zahrada	---	---
Aktivita IV		---	30 min
Děkanská zahrada	Masarykovo náměstí	280 m	6 min
Aktivita V		---	30 min
Masarykovo náměstí	Věž kostela sv. Bartoloměje	80 m	2 min
Aktivita VI		---	30 min
Celkem:		2240 m (2 km 240 m)	241 min (4 h, 1 min)

Zdroje (kompletní citace se nachází v SEZNAMU POUŽITÉ LITERATURY A DALŠÍCH ZDROJŮ na konci diplomové práce):

Veškeré mapy jsou staženy z www.mapy.cz.

Aktivita II – historie:

Kvášová (2008): Pelhřimov

Aktivita I: Na úkol můj se podívej, poklad pak hledat pospíchej!

Lokalizace: Školní třída

Pomůcky:

Učitel: „zadání“

Žáci: psací potřeby, papír pro řešení šifry

Příprava pro učitele:

Zadání vytiskněte 1x a rozstříhejte jednotlivé kartičky.

Pokyny pro učitele:

- Sdělte dětem, že jste dostali tajnou zprávu od poutníka Pelgrima. Zpráva je zašifrovaná a je potřeba pomoci všech, aby ji dokázali vyluštit.
- Každý žák dostane alespoň jednu kartičku. Celkem je 33 pergamenů.
- Nikdo nesmí ukázat svou kartičku ostatním, ani ji dát z ruky.
- Zahajte diskuzi o tom, jak by šifra mohla fungovat a poté už nechte žáky spolupracovat na jejím vyřešení.
- Sdělte dětem podrobnosti o plánovaném výletu

Aktivita I: Na úkol můj se podívej, poklad pak hledat pospíchej! - zadání

<p>1 - Z 73 - N 107 - K 124 - L 166 - R 187 - Í</p>	<p>11 - S 46 - K 85 - E 100 - Z 146 - E 194 - V</p>	<p>5 - V 50 - S 81 - I 115 - Ý 133 - M 160 - A</p>	<p>20 - V 37 - Č 78 - O 104 - E 173 - S 197 - C</p>	<p>7 - M 42 - E 66 - T 112 - T 137 - Ě 191 - P</p>
<p>3 - R 53 - P 68 - Ú 110 - D 129 - J 167 - I</p>	<p>10 - S 39 - K 109 - A 127 - T 171 - L 193 - Ů</p>	<p>13 - J 56 - U 142 - J 158 - E 177 - V 198 - E</p>	<p>17 - E 51 - T 76 - A 130 - N 164 - M 182 - Á</p>	<p>14 - D 71 - Ě 105 - P 139 - Y 155 - A 189 - Á</p>
<p>2 - D 41 - N 99 - E 121 - K 170 - O 184 - P</p>	<p>12 - E 58 - V 96 - N 135 - S 161 - N 195 - O</p>	<p>6 - Í 33 - E 86 - H 140 - D 157 - L 196 - D</p>	<p>16 - M 44 - E 117 - S 152 - T 179 - C 190 - Š</p>	<p>4 - A 61 - K 102 - E 131 - É 175 - N 188 - V</p>

25 - Ř 48 - C 92 - V 165 - A 149 - M 185 - O	22 - E 64 - D 114 - R 125 - N 162 - N 183 - M	9 - Á 72 - Š 88 - P 132 - M 136 - T 168 - E	27 - M 62 - B 80 - C 106 - O 144 - E 174 - T	18 - S 69 - S 98 - L 119 - M 156 - P 192 - R
21 - P 45 - H 83 - A 122 - R 138 - V 186 - V	8 - V 43 - L 95 - Í 116 - J 147 - N 172 - E	19 - E 57 - D 91 - O 120 - U 154 - K 178 - Í	26 - I 35 - Á 59 - Š 123 - Y 148 - A 181 - V	29 - V 55 - K 94 - N 108 - L 143 - T 169 - B
23 - L 70 - P 111 - K 128 - A 150 - Í 163 - Y	15 - E 36 - S 74 - Í 101 - N 141 - E 176 - É	24 - H 49 - E 77 - K 103 - T 134 - Í 180 - E	28 - O 32 - D 79 - N 113 - E 126 - A 153 - O	30 - Ě 47 - Á 65 - E 89 - U 118 - E 159 - P
31 - K 52 - A 75 - N 84 - Š 90 - T 145 - S	34 - V 54 - 0 67 - E 93 - Á 97 - A 151 - S	38 - E 40 - Á 60 - A 63 - U 82 - V 87 - 0		

Aktivita I: Na úkol můj se podívej, poklad pak hledat pospíchej! - řešení

Znění šifry: Zdravím Vás. Sejdeme se v Pelhřimově, kde Vás čeká nelehká cesta. Pokud však budete úspěšní, na konci vašeho putování naleznete poklad, který jsem ukryl na tajném místě. Vydejte se na místo kaple Panny Marie Bolestné. Více Vám poví Váš průvodce.

Jak rozluštit šifru: Číslo označuje umístění písmene ve zprávě. (1Z 2d 3r 4a 5v 6í 7m)

- Po vyluštění zprávy zjistěte, zda někdo ví, kde se zmíněná kaple nachází. Pokud ne, použijte internet, aby žáci zjistili, kde začít.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	1	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
Z	D	R	A	V	Í	M	V	Á	S	S	E	J	D	E	M	E	S	E	V	P	E	L	H	Ř	I	M	O	V	É
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
K	D	E	V	Á	S	Č	E	K	Á	N	E	L	E	H	K	Á	C	E	S	T	A	P	O	K	U	D	V	Š	A
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90
K	B	U	D	E	T	E	Ú	S	P	Ě	Š	N	Í	N	A	K	O	N	C	I	V	A	Š	E	H	O	P	U	T
91	92	93	94	95	96	97	98	99	100	101	102	103	104	105	106	107	108	109	110	111	112	113	114	115	116	117	118	119	120
O	V	Á	N	Í	N	A	L	E	Z	N	E	T	E	P	O	K	L	A	D	K	T	E	R	Ý	J	S	E	M	U
121	122	123	124	125	126	127	128	129	130	131	132	133	134	135	136	137	138	139	140	141	142	143	144	145	146	147	148	149	150
K	R	Y	L	N	A	T	A	J	N	É	M	M	Í	S	T	É	V	Y	D	E	J	T	E	S	E	N	A	M	Í
151	152	153	154	155	156	157	158	159	160	161	162	163	164	165	166	167	168	169	170	171	172	173	174	175	176	177	178	179	180
S	T	O	K	A	P	L	E	P	A	N	N	Y	M	A	R	I	E	B	O	L	E	S	T	N	É	V	Í	C	E
181	182	183	184	185	186	187	188	189	190	191	192	193	194	195	196	197	198												
V	Á	M	P	O	V	Í	V	Á	Š	P	R	Ů	V	O	D	C	E												

Aktivita II: Historii poznej a nauč se ji, stanoviště další odhalí ti!

Lokalizace: Kaple Panny Marie Bolestné

Pomůcky:

Učitel: „zadání“, desky

Žáci: psací potřeby

Příprava pro učitele:

Zadání vytiskněte 4x a označte barevnými stuhami.

Připravte 4x desky, na které si skupiny budou moci položit zadání a vypracovávat na nich úkoly. Vyřešené listy do nich budou ukládat.

Pokyny pro učitele:

- Z autobusového nádraží dojděte ke kapli Panny Marie Bolestné (předem se podívejte na mapu).
- Rozdejte skupinám desky a zadání a nechte je pracovat.
- Po vyřešení dejte skupinám mapy.

Vítejte milí poutníci u kaple Panny Marie Bolestné. Jsem velice rád, že se Vám podařilo rozluštit mou šifru. Musím se přesvědčit, že můj poklad padne do rukou těm pravým, kteří se nezaleknou žádného úkolu. Ale popořadě, dosud jsem se Vám nepředstavil. Mé jméno je Pelgrim a putuji již dlouhá léta po širokém okolí. Na svých cestách jsem získal velké bohatství. Potkal jsem ale také mnoho lidí, kteří mi jej závidí a dělají co mohou, aby mě okradli. Abych se již nadále nemusel bát o svůj holý život, rozhodl jsem se, že svůj poklad ukryji. Na místě, kde se právě nacházíte, jsem v kapli složil hlavu za velké noční bouře při mé cestě za ukrytím pokladu. Zloději mi byli určitě v patách, proto jsem celou noc nezamhouřil oka. Při mém bdění mi dělal společnost jeden místní vzdělaný člověk, lékař se zálibou v historii. Noc byla dlouhá a on mi celou tu dobu vyprávěl o historii města. Věřte, že to bylo velice zajímavé vyprávění. Věřte, že kdo se chce přiblížit mému pokladu, musí prokázat znalost historie Pelhřimova! Po vyřešení úkolu požádejte Vašeho průvodce o mapu.

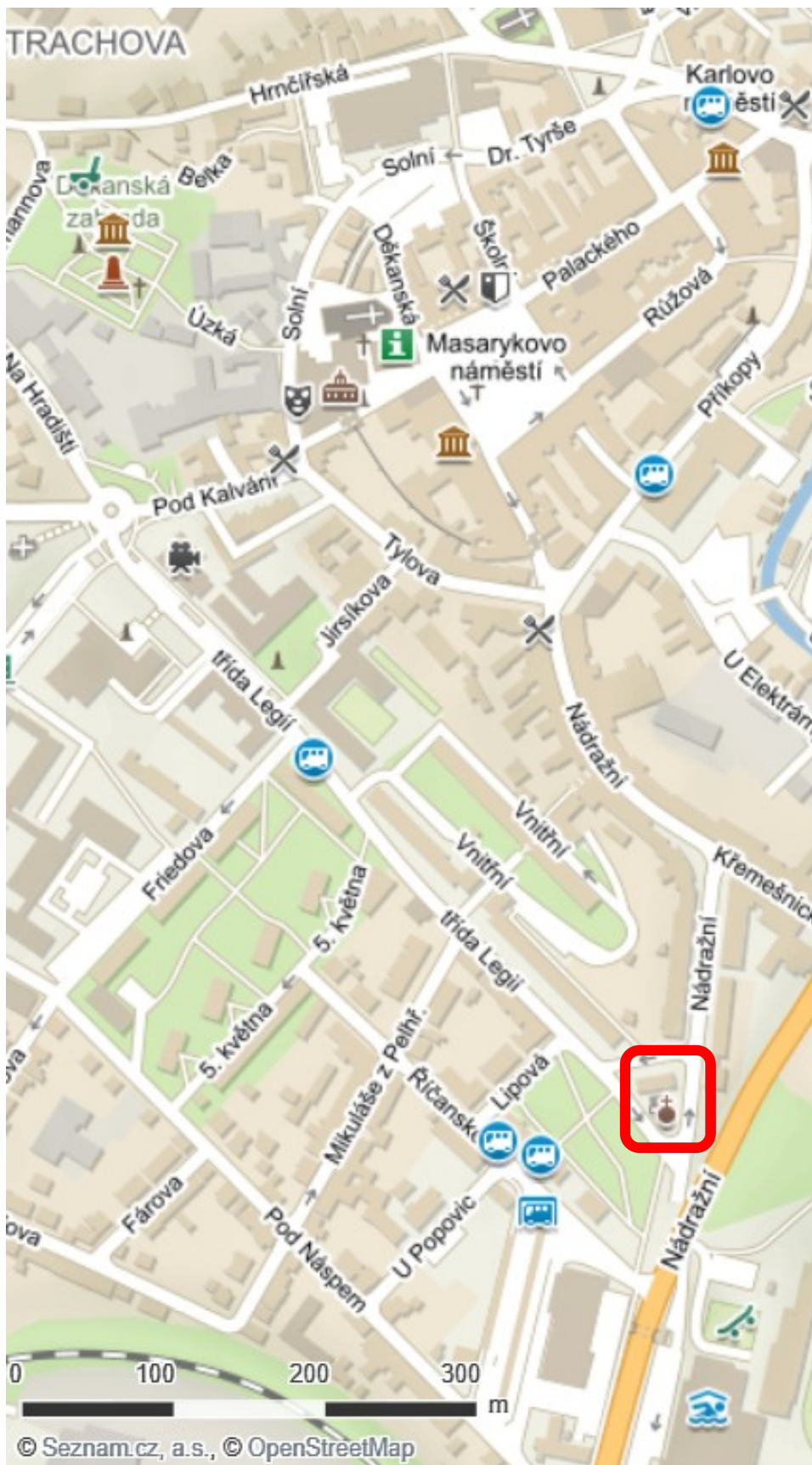
Historie Pelhřimova:

Pelhřimov byl založen ve 13. století. Některé zdroje uvádí za rok vzniku 1224. Pověst praví, že ho založil pražský biskup Peregrinus, tedy Pelhřim proto, že byl okouzlen krásou místní krajiny. Zastavil se zde během své cesty do Říma. Nejdříve byla osídlena oblast kolem kostela sv. Víta, kterou vypálil roku 1289 Vítek z Hluboké kvůli sporům s biskupem Tobiašem z Bechyně. Biskup mohl opětovně založit a opevnit Pelhřimov, jelikož získal toto právo od krále. Za dob husitských válek pocházeli z města a jeho okolí významné osobnosti této doby, například Tomáš ze Štítného, biskup Mikuláš Biskupec z Pelhřimova a Jan Želivský. Během husitských válek byl Pelhřimov ovládnut táborskými husity. Po tomto období se ve městě vystřídalo několik vrchností, z nichž poslední byli páni z Říčan. Adam Říčanský z Říčan získal město v roce 1550. Za jeho éry měšťané dostali právo vařit pivo, což shledával jako problém Adamův nástupce syn Karel. Ten opakovaně porušoval práva měšťanů a celkově s nimi nevycházel dobře. Kvůli vleklým sporům se roku 1572 měšťané vykoupeni z poddanství. V roce 1596 se stal Pelhřimov městem královským. Velký zlom pro občany přinesly změny, především zrušení dědičného poddanství a vydání tolerančního patentu roku 1781. V 19. století za Národního obrození vzkvétal kulturní a společenský život, mimo jiné se zakládaly nejrůznější zájmové spolky. Mezi významné spolky patří pěvecký spolek Zábój (založen roku 1862), Sokol (1865), Spolek divadelních ochotníků Rieger (1894). Byla také přestavěna Solnice (místo pro skladování soli) na Národní dům, dnešní divadlo. Během první světové války byla povolána do boje téměř třetina dospělých mužů z Pelhřimovska a mnoho jich nepřežilo. 17. března 1939 bylo město obsazeno německým vojskem. Na základě toho se zde začalo tvořit odbojové hnutí, do kterého se zapojili hasiči, sokolové i skauti. Působilo zde i několik partyzánských skupin.

Válka velice postihla místní celkem početné židovské obyvatelstvo, na živu zůstal jen zlomek židů. Významný krok pro město Pelhřimov nastal v roce 1969, kdy bylo město prohlášeno městskou památkovou rezervací.

1. Jakým městem se stal Pelhřimov roku 1596?
2. Jaký patent byl vydán v roce 1781?
3. Napiš jméno významné osobnosti žijící v období husitských válek (... .. ze Štítného).
4. Čím původně byla budova dnešního divadla?
5. Kdo získal Pelhřimov v roce 1550? Adam Říčanský z ... ..
6. Jak se jmenuje biskup, který pravděpodobně založil Pelhřimov?
7. Jak se jmenoval syn Adama Říčanského z Říčan?
8. Jaké obrození ovlivnilo město v 19. století?
9. Jaké skupiny působili na tomto území během 2. světové války?
10. Jakým vojskem bylo město obsazeno v roce 1939?
11. Jakým spolkem je Zábój?
12. Z čeho se měšťané vykoupili v roce 1572?
13. Kolem kterého kostela se nacházela nejdříve osídlená oblast? (sv. ....)
14. Čím bylo město prohlášeno v roce 1969? Městskou památkovou ... ..

1.																				
2.																				
3.																				
4.																				
5.																				
6.																				
7.																				
8.																				
9.																				
10.																				
11.																				
12.																				
13.																				
14.																				

Aktivita II: Historii poznej a nauč se ji, stanoviště další odhalí ti! - řešení:

1.	K	R	Á	L	O	V	S	K	Ý	M					
2.			T	O	L	E	R	A	N	Č	N	Í			
3.				T	O	M	Á	Š							
4.					S	O	L	N	I	C	Í				
5.						Ř	Í	Č	A	N					
6.	P	E	R	E	G	R	I	N	U	S					
7.								K	A	R	E	L			
8.				N	Á	R	O	D	N	Í					
9.			P	A	R	T	Y	Z	Á	N	S	K	É		
10.	N	Ě	M	E	C	K	Ý	M							
11.								P	Ě	V	E	C	K	Ý	M
12.				P	O	D	D	A	N	S	T	V	Í		
13.								V	Í	T	A				
14.	R	E	Z	E	R	V	A	C	Í						

1.	KRÁLOVSKÝM
2.	TOLERANČNÍ
3.	TOMÁŠ
4.	SOLNÍČÍ
5.	ŘÍČAN
6.	PEREGRINUS
7.	KAREL
8.	NÁRODNÍ
9.	PARTYZÁNSKÉ
10.	NĚMECKÝM
11.	PĚVECKÝM
12.	PODDANSTVÍ
13.	VÍTA
14.	REZERVACÍ

Aktivita III: Pátrání po osobnostech zábavné je, k pokladu blíže posune tě!

Lokalizace aktivity: Kašna na Masarykově náměstí, jednotlivé pamětní desky dle označení na mapě v „zadání“.

Pomůcky:

Učitel: „zadání“, 4x turistické mapy č. 77

Žáci: psací potřeby

Příprava pro učitele:

Zadání s mapou vytiskněte 1x.

Zadání s otázkami vytiskněte 1x, rozstříhnete a označte barevnými stuhami.

Pokyny pro učitele:

- U kašny přečtete zadání (dopis)s mapou. Dejte ho žákům.
- Rozdejte skupinám zadání – otázky k vypracování.
- Jděte podle čísel uvedených na mapě, najdete pamětní desky.
- U poslední pamětní desky v Děkanské zahradě nechte skupiny dopracovat tajenku.

Aktivita III: Pátrání po osobnostech zábavné je, k pokladu blíže posune tě! - zadání

Skvěle poutníci, jste opět pokladu blíž! Nyní je potřeba popasovat se s významnými osobnostmi města. Pouze ten, kdo rozluští jejich tajemství, může najít tajný kód, který při vyřčení zjeví další úkol. Přikládám mapu, kde jsou označena místa, která se vztahují k významným osobnostem města. Jděte podle čísel a zodpovězte otázky, každá se týká jedné pamětní desky. Dívejte se pozorně kolem sebe, v budoucnu se vám to může vyplatit!

1. Od kdy dům rodina vlastnila?

- a) od 70. let 19. století (9T)   b) od 80. let 19. století (9A)

2. Jak se jmenoval otec synů Lubomíra a Oldřicha?

- a) Vilém(27D)   b) Lubomír(27N)

3. V jakých letech studoval J. Švec na zdejší gymnásiu?

- a) 1894-1902 (8E)   b) 1896-1904 (8A)

4. Autorem které kroniky je Mikuláš Biskupec z Pelhřimova?

- a) Dalimilovy (17O)   b) Pře táborských kněží (17A)

5. Kdy zemřel Emanuel J. Kodet?

- a) 1880 (5O)   b) 1954 (5A)

6. Profesorem které university byl J. Dobiáš?

- a) Karlovy (21É)   b) Masarykovy (21A)

7. Kdy založil F. Vaněk „chrámové družstvo“?

- a) 1922 (3S)   b) 1921 (3Z)

1. Jak se jmenuje rodina, která dům vlastnila?

- a) Hostomských (15E)   b) Lipských (15C)

2. Co na tomto místě vzniklo?

- a) mnoho obrazů (10I)   b) moderní divadelnictví (10A)

3. Kdy se narodil J. Švec?

- a) 1883 (24H)   b) 1884 (24J)

4. V kterém století Mikuláš Biskupec z Pelhřimova zemřel?

- a) 15. století (2Ú)   b) 14. století (2A)

5. Kdy se narodil Emanuel J. Kodet?

- a) 1880 (13V)   b) 1890 (13D)

6. Jaké je křestní jméno Dobiáše?

- a) Ondřej (25S)   b) Josef (25R)

7. Kdy založil F. Vaněk „kazatelnu“?

- a) 1902(1Z)   b) 1900 (1P)

1. Čím byla Anna Hostomská?
a) lékařkou (19L)   b) hudební spisovatelkou (19S)
2. Jak se jmenuje bratr Oldřicha?
a) Lubomír (28Ě)   b) Vilém (28I)
3. Kdy zemřel J. Švec?
a) 1918 (6M)   b) 1883(6Ň)
4. Kdy byl zvolen biskupem Táboorského bratrstva?
a) září 1430 (20H)   b) září 1420 (20K)
5. Čím byl J. Emanuel J. Kodet?
a) hudební skladatel (12I)   b) sochař (12Y)
6. Jaké je křestní jméno Dobiáše?
a) Ondřej (4S)   b) Josef (4T)
7. Jaké družstvo F. Vaněk založil?
a) chrámové (18N)   b) kostelní (18T)

1. Kdy se narodila Anna Hostomská?
a) v roce 1910 (7K)   b) v roce 1907(7T)
2. Jak se jmenuje bratr Lubomíra?
a) Vilém (11T)   b) Oldřich (11D)
3. Jakých vojsk byl J. Švec vůdce?
a) německých (14T)   b) čs (14D)
4. Kde Mikuláš Biskupec z Pelhřimova zemřel?
a) v poděbradském vězení (16K)   b) v boji (16B)
5. Autorem jakého pomníku je Emanuel J. Kodet?
a) Jana Žižky z Trocnova (23A)   b) T. G. Masaryka (23I)
6. Čím byl J. Dobiáš?
a) lékař (22K)   b) historik (22Z)
7. Jak se jmenoval zmíněný náboženský týdeník?
a) Pondělí (26O)   b) Neděle(26A)

Aktivita III: Pátrání po osobnostech zábavné je, k pokladu blíže posune tě! - řešení

Heslo v závorkách funguje na principu „číslo označuje umístění písmene v heslu“

Znění hesla: ZŮSTAŇTE TADY V DĚKANSKÉ ZAHRADĚ.

1. Od kdy dům rodina vlastnila?
a) od 70. let 19. století (9T)   b) od 80. let 19. století (9A)
2. Jak se jmenoval otec synů Lubomíra a Oldřicha?
a) Vilém(27D)   b) Lubomír(27N)
3. V jakých letech studoval J. Švec na zdejším gymnáziu?
a) 1894-1902 (8E)   b) 1896-1904 (8A)
4. Autorem které kroniky je Mikuláš Biskupec z Pelhřimova?
a) Dalimilovy (17O)   b) Pře táborských kněží (17A)
5. Kdy zemřel Emanuel J. Kodet?
a) 1880 (5O)   b) 1954 (5A)
6. Profesor které university byl J. Dobiáš?
a) Karlovy (21É)   b) Masarykovy (21A)
7. Kdy založil F. Vaněk „chrámové družstvo“?
a) 1922 (3S)   b) 1921 (3Z)

1. Jak se jmenuje rodina, která dům vlastnila?
a) Hostomských (15E)   b) Lipských (15C)
2. Co na tomto místě vzniklo?
a) mnoho obrazů (10I)   b) moderní divadelnictví (10A)
3. Kdy se narodil J. Švec?
a) 1883 (24H)   b) 1884 (24J)
4. V kterém století Mikuláš Biskupec z Pelhřimova zemřel?
b) 15. století (2Ů)   b) 14. století (2A)
5. Kdy se narodil Emanuel J. Kodet?
a) 1880 (13V)   b) 1890 (13D)
6. Jaké je křestní jméno Dobiáše?
a) Ondřej (25S)   b) Josef (25R)
7. Kdy založil F. Vaněk „kazatelnu“?
a) 1902(1Z)   b) 1900 (1P)

1. Čím byla Anna Hostomská?
a) lékařkou (19L)   b) hudební spisovatelkou (19S)
2. Jak se jmenuje bratr Oldřicha?
a) Lubomír (28É)   b) Vilém (28I)
3. Kdy zemřel J. Švec?
a) 1918 (6M)   b) 1883(6Ň)
4. Kdy byl zvolen biskupem Táborského bratrstva?
a) září 1430 (20H)   b) září 1420 (20K)
5. Čím byl J. Emanuel J. Kodet?
a) hudební skladatel (12I)   b) sochař (12Y)
6. Jaké je křestní jméno Dobiáše?
a) Ondřej (4S)   b) Josef (4T)
7. Jaké družstvo F. Vaněk založil?
a) chrámové (18N)   b) kostelní (18T)

1. Kdy se narodila Anna Hostomská?
a) v roce 1910 (7K)   b) v roce 1907(7T)
2. Jak se jmenuje bratr Lubomíra?
a) Vilém (11T)   b) Oldřich (11D)
3. Jakých vojsk byl J. Švec vůdce?
a) německých (14T)   b) čs (14D)
4. Kde Mikuláš Biskupec z Pelhřimova zemřel?
a) v poděbradském vězení (16K)   b) v boji (16B)
5. Autorem jakého pomníku je Emanuel J. Kodet?
a) Jana Žižky z Trocnova (23A)   b) T. G. Masaryka (23I)
6. Čím byl J. Dobiáš?
a) lékař (22K)   b) historik (22Z)
7. Jak se jmenoval zmíněný náboženský týdeník?
a) Pondělí (26O)   b) Neděle(26A)

Celá znění pamětních desek:

1. TENTO DŮM VLASTNILA OD 70. LET 19. STOLETÍ HUDEBNĚ ZALOŽENÁ RODINA HOSTOMSKÝCH Z NÍŽ VZEŠLA HUDEBNÍ SPISOVATELKA A ROZHLASOVÁ REDAKTORKA ANNA HOSTOMSKÁ 1907-1995
2. ZDE VZNIKLO MODERNÍ DIVADELNICTVÍ V PELHŘIMOVĚ ZÁSLUHOU VILÉMA LIPSKÉHO A JEHO SYNŮ LUBOMÍRA A OLDŘICHA SVÝM UMĚLCŮM
3. V TOMTO DOMĚ SE NARODIL EMANUEL J. KODET 1880-1954 VÝZNAMNÝ ČESKÝ SOCHAŘ AUTOR POMNÍKU JANA ŽIŽKY Z TROCNOVA U SUDOMĚŘE KODET EM.
4. Z TOHOTO DOMU VYŠEL PROFESOR UNIVERSITY KARLOVY DR JOSEF DOBIÁŠ SVÉMU HISTORIKU VĚNUJE MĚSTO PELHŘIMOV
5. UMŘEL ABY ZVÍTĚZIL. NÁRODNÍ HRDINA PLUK JOS JIŘÍ ŠVEC VŮDCE ČS VOJSKA NA RUSI. 1883-1918. STUDOVAL A MATUROVAL NA ZDEJŠÍM GYMNÁSIU V LETECH 1894-1902
6. NA PAMĚŤ VYNIKAJÍCÍHO HUSITSKÉHO MYSLITELE A THEOLOGA, BISKUPA TÁBORSKÉHO BRATRSTVA (ZVOLEN V ZÁŘÍ 1420) MIKULÁŠE BISKUPCE Z PELHŘIMOVA NAROZEN V POLOVINĚ 80. LET 14. STOLETÍ V PELHŘIMOVĚ, ZEMŘEL ZAČÁTKEM 60. LET 15. STOLETÍ V PODĚBRADSKÉM VĚZENÍ AUTOR ČETNÝCH BOHOSLOVECKÝCH KNIH A STUDIÍ, ZEJMÉNA TÁBORSKÉ KONFESE A APOLOGIE A KRONIKY PŘE TÁBORSKÝCH KNĚŽÍ
7. V TOMTO DOMĚ ZALOŽIL DĚKAN FR. VANĚK L. P. 1902 „KAZATELNU“ L.P. 1922 „CHRÁMOVÉ DRUŽSTVO“ PRO REPUBLIKU ČESKOSLOVENSKOU L.P. 1925 DĚKAN K. BALÍK A DĚKAN FR. VANĚK NÁBOŽENSKÝ TÝDENÍK „NEDĚLI“.

Aktivita IV: Mapa teď přítel být tvůj musí, záludnosti své na tebe zkusí!

Lokalizace aktivity: Děkanská zahrada

Pomůcky:

Učitel: „zadání“, turistické mapy

Žák: psací potřeby

Příprava pro učitele:

Zadání (úkol pro skupiny) vytiskněte 4x a označte barevnými stuhami.

Zadání (výpočty s fotkami) vytiskněte 1x.

Pokyny pro učitele:

- Rozdejte skupinám zadání s úkolem a turistické mapy.
- Zopakujte si práci s mapou (měřítko, legendu, světové strany...)
- Po vyřešení úkolu předejte jeden výtisk druhého zadání, kam zadají čísla.

Aktivita IV: Mapa teď přítel být tvůj musí, záludnosti své na tebe zkusí! - zadání

Vítejte v Děkanské zahradě, která zde má svou dlouhou tradici. Vychutnejte si tento pohádkový kousek přírody uprostřed města. Pouze ti, kteří prokáží znalost okolí Pelhřimova a práce s mapou mohou pokračovat v hledání mého pokladu. Směle do toho, poutníci!

1. Jak vysoký je Váňův vršek pod Pelhřimovem?
a) 565 metrů (16)   b) 586 metrů (23)   c) 513 metrů (18)
2. Na modré stezce přes Pelhřimov vede alej
a) Javorů (46)   b) Lip (13)   c) Topolů (1)
3. 1 cm na mapě je
a) 1km (12)   b) 500 metrů (6)   c) 100 metrů (10)
4. V Myslotíně je
a) Kostel (33)   b) Kaple (66)   c) Boží muka (77)
5. Za Pelhřimovem směrem na Vlásenici je rybník
a) Rukavička (4)   b) Kloboučník (38)   c) Nohavička (21)
6. Myslotínské lesy jsou převážně
a) Jehličnaté (10)   b) Smíšené (22)   c) Listnaté (15)
7. Skrýšovem vede turistická trasa
a) Žádná (27)   b) Zelená (30)   c) Žlutá (29)
8. Balkův mlýn u Lhotky je na řece/potoku
a) Vlásenický potok (45)   b) Bělá (50)   c) Myslotínský potok (54)
9. Židovským hřbitovem u Pavlova vede turistická trasa
a) Žlutá (42)   b) Zelená (43)   c) Modrá (44)
10. Která z vodních ploch Medenice neleží u Pelhřimova
a) Stará (2)   b) Nová (3)   c) Horní (5)

Dosaďte čísla v závorkách z vašich odpovědí:

_ + _ + _ - - + _ + - - + - - - + _ = _

Dosaďte čísla vašeho výsledku

1. skupina: $\_ - 10 = \_$

2. skupina: $\_ + 15 = \_$

3. skupina: $\_ + 8 = \_$

4. skupina: $\_ - 6 = \_$

Sečtěte výsledky: $\_ + \_ + \_ + \_ = \_$

70 – Jihlavská brána

95 – socha sv. Václava

110 – hotel Slávie

87 – kostel sv. Víta

Nyní se ukáže, zda jste po cestě dávali pozor! Víte, kam máte jít?

Aktivita IV: Mapa teď přítel být tvůj musí, záludnosti své na tebe zkusí! – řešení

1. Jak vysoký je Váňův vršek pod Pelhřimovem?
  - a) 565 metrů (16)
  - b) 586 metrů (23)**
  - c) 513 metrů (18)
2. Na modré stezce přes Pelhřimov vede alej
  - a) Javorů (46)**
  - b) Lip (13)
  - c) Topolů (1)
3. 1 cm na mapě je
  - a) 1km (12)
  - b) 500 metrů (6)**
  - c) 100 metrů (10)
4. V Myslotíně je
  - a) Kostel (33)
  - b) Kaple (66)**
  - c) Boží muka (77)
5. Za Pelhřimovem směrem na Vlášenci je rybník
  - a) Rukavička (4)
  - b) Kloboučník (38)
  - c) Nohavička (21)**
6. Myslotínské lesy jsou převážně
  - a) Jehličnaté (10)**
  - b) Smíšené (22)
  - c) Listnaté (15)
7. Skrýšovem vede turistická trasa
  - a) Žádná (27)
  - b) Zelená (30)**
  - c) Žlutá (29)
8. Balkův mlýn u Lhotky je na řece/potoku
  - a) Vlášenský potok (45)
  - b) Bělá (50)**
  - c) Myslotínský potok (54)
9. Židovským hřbitovem u Pavlova vede turistická trasa
  - a) Žlutá (42)
  - b) Zelená (43)**
  - c) Modrá (44)
10. Která z vodních ploch Medenice neleží u Pelhřimova
  - a) Stará (2)
  - b) Nová (3)
  - c) Horní (5)**

$$23 + 46 + 6 - 66 + 21 + 10 - 30 + 50 - 43 + 5 = 22$$

$$(22 - 10) + (22 + 15) + (22 + 8) + (22 - 6) = 95$$

Aktivita V: Všeobecné znalosti musíš znát, bez něj ti poklad svůj nemůžu dát!

Lokalizace aktivity: Socha sv. Václava na Masarykově náměstí

Pomůcky:

Učitel: „zadání“

Žák: psací potřeby

Příprava pro učitele:

Zadání s úkoly vytiskněte 4x a označte barevnými stuhami.

Zadání s mapou vytiskněte 1x.

Pokyny pro učitele:

- Dejte skupinám první zadání s otázkami.
- Po vyřešení dejte skupinám zadání s mapou.

Aktivita V: Všeobecné znalosti musíš znát, bez něj ti poklad svůj nemůžu dát! - zadání

Skvěle! Nebudu vás už trápit dlouho, ale ještě prokažte všeobecnou znalost města Pelhřimova. Pokud budete v koncích, použijte svou logiku, případně se zeptejte kolemjdoucích. Pamatujte, že už jste opravdu jen krok od pokladu!

1. Okres Pelhřimov spadá do kraje:
a) Vysočina (5) b) Jihomoravský (2)
2. Počet obyvatel města je cca:
a) 4 000 (5) b) 15 500 (1)
3. Průměrná roční teplota vzduchu je:
a) 22 °C (1) b) 7 °C (4)
4. Průměrná nadmořská výška města je:
a) 494 m n. m. (7) b) 1124 m n. m. (6)
5. S okresem Pelhřimov sousedí kraj:
a) Olomoucký (7) b) Jihočeský (2)
6. Městem protéká řeka:
a) Bělá (6) b) Želivka (3)

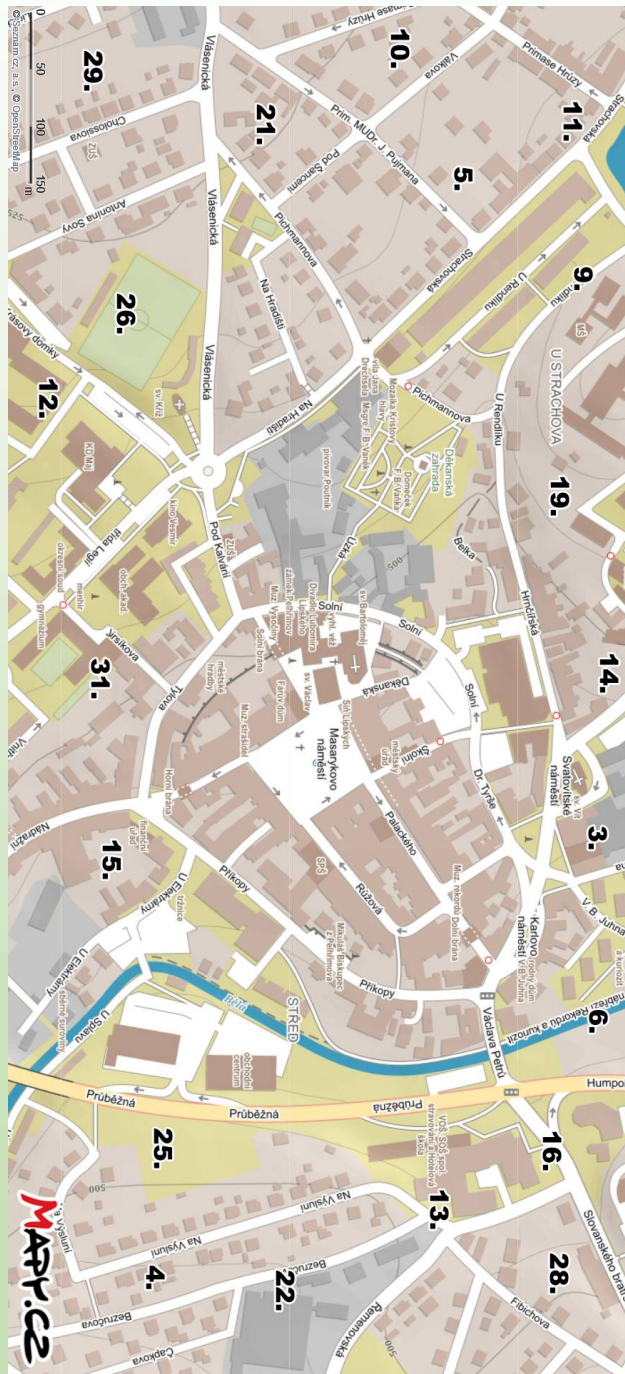
Dosaďte čísla vašich odpovědí a správným propojením čísel zjistěte, kde můj poklad najdete:

1. skupina: $\_ + \_ - \_ + \_ x \_ + \_ = \_ -$

2. skupina: $\_ x \_ + \_ - \_ - \_ + \_ = \_ -$

3. skupina: $\_ + \_ x \_ - \_ - \_ + \_ + \_ = \_ -$

4. skupina: $\_ + \_ + \_ x \_ - \_ - \_ = \_ -$

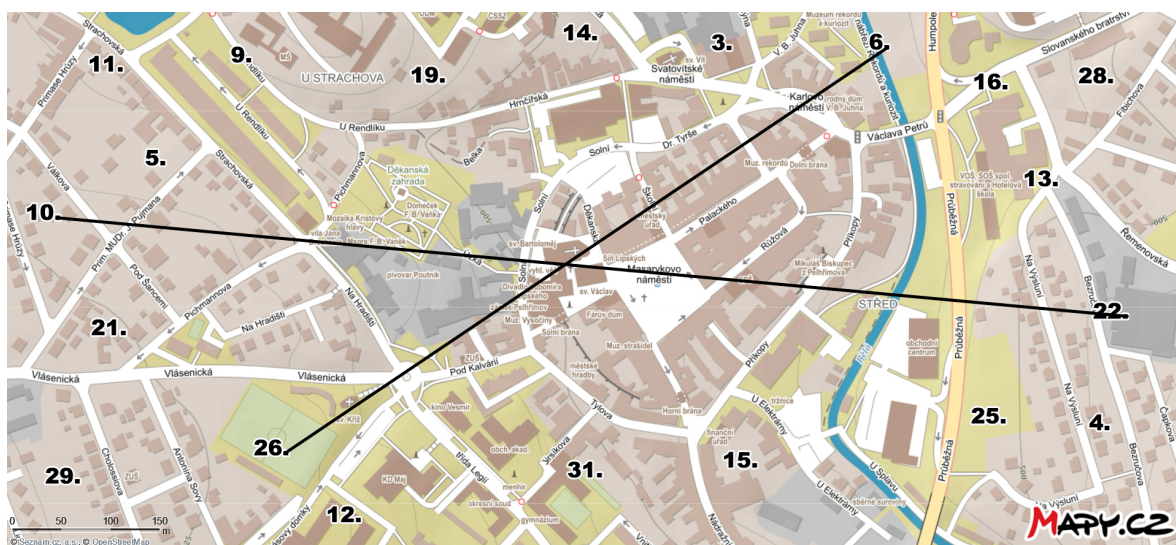

Aktivita V: Všeobecné znalosti musíš znát, bez něj ti můj poklad nemůžu dát! - řešení

- Okres Pelhřimov spadá do kraje:
a) Vysočina (5)   b) Jihomoravský (2)
- Počet obyvatel města je cca:
a) 4 000 (5)   b) 15 500 (1)
- Průměrná roční teplota vzduchu je:
a) 22 °C (1)   b) 7 °C (4)
- Průměrná nadmořská výška města je:
a) 494 m n. m. (7)   b) 1124 m n. m. (6)
- S okresem Pelhřimov sousedí kraj:
a) Olomoucký (7)   b) Jihočeský (2)
- Městem protéká řeka:
a) Bělá (6)   b) Želivka (3)

Dosaďte čísla vašich odpovědí:

- skupina: $5 + 1 - 4 + 7 \times 2 + 6 = 22$
- skupina: $5 \times 1 + 4 - 7 - 2 + 6 = 6$
- skupina: $5 + 1 \times 4 - 7 + 2 + 6 = 10$
- skupina: $5 + 1 + 4 \times 7 - 2 - 6 = 26$

Aktivita VI: Do výšin se teď hned vydej, poklad můj nahoře hledej!

Lokalizace aktivity: Věž kostela sv. Bartoloměje (vyhlídková věž).

Pomůcky:

Učitel: „zadání“

Příprava pro učitele:

Zadání vytiskněte 1x.

Připravte pro žáky odměnu (záleží na Vás, zda to bude sladkost, drobnost na památku...).

Pokyny pro učitele:

- Pod věží přečtete žákům zadání.
- Na věži rozdejte žákům poklad.
- Poděkujte žákům za skvěle odvedenou práci.

Výborně, gratuluji Vám! Dokázali jste, že Vás nezastaví žádná překážka. Poslední výzva pro Vás - poklad najde ten, kdo se nebojí výšin a několika stovek schodů. Odměnou Vám bude krásný výhled na můj milovaný kraj. Někdy třeba opět na shledanou,

Váš poutník Pelgrim.

ŽIROVNICE

Název akce: Putování za bájným jednorožcem

Lokalizace: Žirovnice

Město Žirovnice se nachází asi 25 km jižně od Pelhřimova.

Obecné informace k akci a uvedení do děje:

Akce začíná ve škole, kde dá učitel žákům dopis, který mu přišel. Po vyřešení aktivity se žáci dozvídají, kde jejich putování začíná. Dle pokynů se s učitelem vydávají na cestu hledat žirovnického jednorožce. Provází je nejprve Benedikt Drozd, dále podkoní Hynek. Díky plnění jednotlivých úkolů mohou získat informaci, kde jednorožce najít. Podaří se jim to?

Pokyny pro učitele:

- S předstihem zajistěte prohlídku na zámku a ve špýcharu.
- Je třeba pořídit turistické mapy č. 77 (pro každou skupinu jednu).
- Prostudujte všechny aktivity a dle pokynů si je připravte. Dbejte na to, abyste měli vše přehledně připravené.
- „Zadání“ aktivit II- VI můžete např. smotat do ruliček a ovázat barevnými stužkami (každá skupina má svou barvu). Tato varianta je méně skladná, můžete malý kousek stuhy připnout sešíváčkou na „zadání“ a mít je např. v deskách.
- Ještě ve škole, případně po cestě na výlet, rozdělte děti do 4 skupin. Každá skupina dostane přidělenou svou barvu a stuhy, kterými si každý ováže paži. Tím bude na první pohled patrné, kdo s kým je ve skupině.

Informace pro žáky, které si předem upravíte pro Vaše potřeby:

1. Datum, čas a místo, kde se sejdete v den výletu (ve škole, na autobusovém/vlakovém nádraží, přímo na místě začátku putování...).
2. První aktivita v Žirovnici začíná v parku u Havlíčkova náměstí.
3. Výlet bude trvat cca 4 hodiny.
4. S sebou: batoh, psací potřeby (nezapomenout tužky, pravítko, lepidlo), pláštěnky pro případ nepříznivého počasí, vhodnou obuv a oblečení pro několika hodinovou chůzi, svačinu a nápoj, peníze (pokud si budou chtít děti něco koupit - cca 100,- Kč), kartička zdravotní pojišťovny.
5. ....
6. ....

Učitel si s sebou vezme (každý učitel si upraví podle sebe):

- lékárníčku
- seznam kontaktních údajů na rodiče dětí
- informace o lécích, které děti užívají pro případ, že by některé z dětí potřebovalo zdravotní pomoc
- připravené dopisy a pracovní listy
- turistické mapy (podle počtu skupin)
- mobilní telefon
- fotoaparát pro dokumentaci výletu
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

Místo pro Vaše poznámky:

Mapa Žirovnice s vyznačenou trasou výletu:

Popis zastávek:

START: Autobusové nádraží, Žirovnice

2. Park u Havlíčkova náměstí

3. Zámek

4. Špýchar

5. Hutní rybník

CÍL: Autobusové nádraží, Žirovnice

Rozvržení aktivit, časové a prostorové rozvržení akce:

Odkud	Kam	Vzdálenost	Časová náročnost
Aktivita I		---	45 min
Autobusové nádraží, Žirovnice	Park u Havlíčkova náměstí	150 m	3 min
Aktivita II		---	30 min
Park u Havlíčkova náměstí	Zámek	350 m	7 min
Aktivita III		---	60 min
Zámek	Zámecký špýchar	150 m	3 min
Aktivita IV		---	75 min
Zámecký špýchar	Hutní rybník	200 m	4 min
Aktivita V		---	30 min
Hutní rybník	Autobusové nádraží, Žirovnice	250 m	5 min
Celkem:		cca 1100 m (1 km 100 m)	262 min (4 h, 22 min)

Zdroje (kompletní citace se nachází v SEZNAMU POUŽITÉ LITERATURY A DALŠÍCH ZDROJŮ na konci diplomové práce):

Veškeré použité mapy jsou staženy z www.mapy.cz

Aktivita II - Historie: Vysočina (2019): Žirovnice

Aktivita V – obrázky ovoce a zeleniny staženy z www.pixabay.com

Aktivita I: Na úkol můj se podívej, poklad pak hledat pospíchej!

Lokalizace: Školní třída

Pomůcky:

Učitel: „zadání“

Žáci: psací potřeby

Příprava pro učitele:

Zadání s úkolem vytiskněte pro každého žáka (na stránce jsou dvě stejná zadání) a odstříhnete druhý vzkaz.

Zadání – vzkazy vytiskněte 1x a odstříhnete od sebe.

Pokyny pro učitele:

- Přečtete žákům zadání – 1. vzkaz a rozdejte zadání s úkolem žákům.
- Po vyřešení si žáci vyřešené listy vymění a hromadně zkontrolujete, zda všem vyšlo stejné heslo.
- Nechte žáky diskutovat, o kterém městě řešený úkol byl.
- Přečtete žákům 2. vzkaz, který odhaluje, že se jedná o Žirovnici a dejte jim mapu.
- Sdělte žákům informace k výletu.

Aktivita I: Na úkol můj se podívej, poklad pak hledat pospíchej! – zadání:

Spoj polovinu věty z levého sloupce s druhou polovinou v pravém sloupci:

_ 1. Město má ve znaku	2921 .
_ 2. Město je součástí okresu	jednorožce.
_ 3. Město je součástí kraje	Litkovice, Vlčetín, Cholunná, Štítné a Stranná.
_ 4. Město se nachází v nadmořské výšce	Žirovnice
_ 5. Mezi místní části patří	565 m n. m.
_ 6. Počet obyvatel k 1.1.2019 byl	přírodní divadlo.
_ 7. Ve městě se nachází	Pelhřimov.
_ 8. Městem protéká řeka	Vysočina.

Vedle čísla věty napiš na vyznačené místo první písmeno (nebo číslo) z druhé poloviny, kterou věta pokračuje. Tím vznikne kód.

Spoj polovinu věty z levého sloupce s druhou polovinou v pravém sloupci:

_ 1. Město má ve znaku	2921 .
_ 2. Město je součástí okresu	jednorožce.
_ 3. Město je součástí kraje	Litkovice, Vlčetín, Cholunná, Štítné a Stranná.
_ 4. Město se nachází v nadmořské výšce	Žirovnice
_ 5. Mezi místní části patří	565 m n. m.
_ 6. Počet obyvatel k 1.1.2019 byl	přírodní divadlo.
_ 7. Ve městě se nachází	Pelhřimov.
_ 8. Městem protéká řeka	Vysočina.

Vedle čísla věty napiš na vyznačené místo první písmeno (nebo číslo) z druhé poloviny, kterou věta pokračuje. Tím vznikne kód.

Vážení,
žádám Vás o pomoc při hledání bájného jednorožce. Z ověřených zdrojů jsem se dozvěděl, že nedaleko jeden žije. Chtěl bych o něm zjistit více a k tomu potřebuji Vás. Avšak nesvěřím tento úkol jen tak někomu. Zúčastní se ho jen ten, kdo prokáže základní informace o městě, kde údajně žije, a vyluští tak kód. Po kontrole správného kódu Vám Váš průvodce řekne podrobnosti o Vašem putování.
S pozdravem, Benedikt Drozd

Výborně!

Udělali jste mi radost, zkusím to s Vámi. Uhodli jste, o kterém městě byl sepsán váš první úkol? Na tomto místě údajně žije můj vysněný jednorožec.

Zajistě mi ho pomůžete vypátrat. Sejdeme se tedy v Žirovnici v parku u Havlíčkova náměstí.

S pozdravem, Benedikt Drozd

Aktivita I: Na úkol můj se podívej, poklad pak hledat pospíchej! – řešení:

1. Město má ve znaku jednorožce.
2. Město je součástí okresu Pelhřimov.
3. Město je součástí kraje Vysočina.
4. Město se nachází v nadmořské výšce 565 m n. m.
5. Mezi místní části patří Litkovice, Vlčetín, Cholunná, Štítné a Stranná.
6. Počet obyvatel k 1.1.2019 byl 2921.
7. Ve městě se nachází přírodní divadlo.
8. Městem protéká řeka Žirovnice.

Kód: j P V 5 L 2 p Ž

Aktivita II: Historii poznej a nauč se ji, stanoviště další odhalí ti!

Lokalizace: Park u Havlíčkova náměstí

Pomůcky:

Učitel: „zadání“, desky

Žáci: psací potřeby

Příprava pro učitele:

Zadání vytiskněte 4x. Rozstříhnete listy, aby byly vzkazy samostatně a označte barevnými stuhami.

Připravte 4x desky, na které si skupiny budou moci položit zadání a vypracovávat na nich úkoly. Vyřešené listy do nich budou ukládat.

Pokyny pro učitele:

- V parku přečtete žákům vzkaz na zadání s historií města Žirovnice.
- Rozdejte skupinám zadání s historií města Žirovnice.
- Po vyřešení se skupiny střídají ve čtení doplněného textu o historii.
- Zeptejte se na několik otázek z textu.
- Rozdejte skupinám druhé vzkazy a zeptejte se, kam byste se měli vydat. Žáci by měli vyhodnotit, že budou pokračovat na zámek.

Aktivita II: Historii poznej a nauč se ji, stanoviště další odhalí ti! – zadání:

Vážení,

jsem velice rád, že se Vám podařilo uspět a dokázali jste se dostat do těchto končin. Mám ale ještě jisté pochybnosti, že jste opravdu těmi pravými pro můj úkol. Dokažte, že znáte základní vědomosti o historii tohoto místa. Váš průvodce Vás vyzkouší a pokud uspějete, povedu Vás dál v naší cestě za jednorožcem.

S pozdravem, Benedikt Drozd

Historie města Žirovnice

Poprvé byla Žirovnice písemně zmíněna v roce ....., ale archeologické nálezy ukazují, že kraj byl osídlen již v polovině 13. století. Žirovnice byla povýšena na město v roce 1854 a o něco později se toto město stalo známým díky výrobě perleťových ....., kterou zavedl ..... Žampach. Žirovnický zámek byl postaven na místě původního ..... hradu. Na zámku můžeme obdivovat největší freskovou výzdobu v ..... Ta pochází z 15. století, tehdy nechal zámek ..... Václav Vencelík. V 16. století byl vystaven malý ....., kde se pivo vařilo až do roku 1865. V 18. století byl v ..... zámku postaven velký špýchar, neboli sýpka na obilí. Zámecký areál byl prodán městu roku 1910 posledním majitelem Šternberkem. Zámek v roce 1964 ....., postupná rekonstrukce byla dokončena v roce 1992.

Slova pro doplnění: pivovar, knoflíků, vyhořel, kamenného, 1358, areálu, Josef, Čechách, přestavět.

Vážení,

už vám věřím, že jste ti správní pro můj úkol. Svěřím Vám tedy tajemství... člověk, který nám může pomoci, pracoval na místním zámku jako podkoní a vedl si tajný deník, kam zaznamenával všechny informace, které zjistil o bájném jednorožci. Vypráví se, že tento člověk sám jednorožce choval. Pokud tento deník najdete, máme vyhráno. Kde tedy začnete?

S pozdravem, Benedikt Drozd

Historie města Žirovnice

Poprvé byla Žirovnice písemně zmíněna v roce 1358, ale archeologické nálezy ukazují, že kraj byl osídlen již v polovině 13. století. Žirovnice byla povýšena na město v roce 1854 a o něco později se toto město stalo známým díky výrobě perleťových knoflíků, kterou zavedl Josef Žampach. Žirovnický zámek byl postaven na místě původního kamenného hradu. Na zámku můžeme obdivovat největší freskovou výzdobu v Čechách. Ta pochází z 15. století, tehdy nechal zámek přestavět Václav Vencelík. V 16. století byl vystaven malý pivovar, kde se pivo vařilo až do roku 1865. V 18. století byl v areálu zámku postaven velký špýchar, neboli sýpka na obilí. Zámecký areál byl prodán městu roku 1910 posledním majitelem Šternberkem. Zámek v roce 1964 vyhořel, postupná rekonstrukce byla dokončena v roce 1992.

„

Aktivita III: O místním zámku něco se dovíš, jednorožce možná snáze spatříš!

Lokalizace: Žirovnický zámek

Pomůcky:

Učitel: „zadání“

Příprava pro učitele:

Zadání vytiskněte 1x.

Pokyny pro učitele:

- Přečtete zadání.
- Jděte na předem domluvenou prohlídku zámku.

Aktivita III: O místním zámku něco se dovíš, jednorožce možná snáze spatříš! – zadání:

Podkoní tady bohužel není, ale nevádí! Určitě se objeví. Abyste si zkrátili čekání, projděte si zámek. Získané informace nám určitě pomohou v pátrání po jednorožci. Při prohlídce dávejte pozor, nikdy nevíte, co se může hodit. Pokud se podkoní neobjeví ani po prohlídce, zajděte se po něm podívat do zámeckého špýcharu. Přeji Vám příjemnou zábavu!

S pozdravem, Benedikt Drozd

Aktivita IV – Tajný deník napoví ti, kam hledat jednorožce můžeš jít!

Lokalizace: Zámecký špýchar

Pomůcky:

Učitel: „zadání“

Žáci: psací potřeby

Příprava pro učitele:

Zadání vytiskněte 1x. Rozstříhejte po jednotlivých částech. Zbytky deníku by bylo vhodné ohořet. Pozor! Musí být vidět čísla stránek. Do obálky připravte ohořelý zbytek deníku a vzkaz od podkoního Hynka.

Pokyny pro učitele:

- Přečtěte vzkaz od Benedikta Drozda.
- Jděte na předem domluvenou prohlídku Špýcharu.
- Zdůrazněte žákům, že půjdete na prohlídku expozice a až po jejím dokončení se dozví heslo.
- Domluvte se u vstupu, jestli zde můžete nechat obálku s ohořelým zbytkem deníku a vzkazem od podkoního Hynka. Dále pak zde nechte i heslo „ŽIROVNICKÝ JEDNOROŽEC“. Heslo ať žákům dají po prohlídce (že se tam zjevilo, jestli jim to náhodou nepatří...) a po vyřčení hesla žáky, ať vám dají obálku.
- Po ukončení prohlídky a získání hesla dle pokynů všichni spojte ruce vyřkněte heslo.
- Po obdržení obálky nechte žáky přečíst vzkaz od podkoního Hynka a přemýšlet, kam mají dále jít.
- Ať si např. zakroužkují domy s čísly a poté vytvoří trasu – ta je dovede k Hutnímu rybníku.

Aktivita IV: Tajný deník napoví ti, kam hledat jednorožce můžeš jít! - zadání:

Vážení,

jsme jen kousek od obrovského úspěchu - získání deníku podkoního. Potom už nám nic nebude bránit v nalezení jednorožce. Získal jsem cennou informaci, že se deník nachází právě zde. Deník se ale vydá jen tomu, kdo pozná tajemství zámeckého špýcharu.

Nehledejte jej však, on si najde Vás při odchodu z budovy. Musíte prý všichni spojit své ruce ve velký kruh a pronést tajné heslo, které se dozvíte až poté, co špýchar projdete.

S pozdravem, Benedikt Drozd

ZDE OHOŘET

na h
jednoro
hledají v

4

ZDE OHOŘET

lovci
ztracen
nesmí je

5

ZDE OHOŘET

z ne
cizinci
tragické

153

ZDE OHOŘET

vzal
kobylím
území jed

267

ZDE OHOŘET

a pr
byli v
ohrada p

308

ZDE OHOŘET

devat
záhadn
stodola u

7

*Mojí milí,
musíte mít čistá srdce, když se Vám zjeví můj deník. Tedy to, co
z něj zbylo. Z bezpečnostních důvodů jsem ho raději spálil a zajistil,
aby ho dokázal najít jen ten, kdo chce jednorožce najít
z nezištných důvodů. Pokud budete chytří, ohořelé zbytky Vám
napoví, kam se máte vydat, abyste mého jednorožce našli.
Poradím vám - použijte svou mapu.
Váš, podkoní Hynek*

ŽIROVNICKÝ JEDNOROŽEC

Aktivita IV: Zámecký špýchar - řešení

Princip aktivity: v rohu ohořelých stránek jsou čísla stran. Tato čísla označují čísla popisná, kudy se mají žáci vydat – k tomu jim pomůže mapa, kde jsou čísla uvedena. Pokud žáci nemohou přijít na to, jak postupovat, pomozte jim (Proč máte použít mapu? Co vidíte i na mapě, i na ohořelých stránkách?).

Aktivita V: Mapa teď přítel být tvůj musí, záludnosti své na tebe zkusí!

Lokalizace: Hutní rybník

Pomůcky:

Učitel: „zadání“, turistické mapy č. 77, odměna

Žáci: psací potřeby

Příprava pro učitele:

Zadání s úkolem vytiskněte 4x a označte barevnými stuhami. Další listy se vzkazy vytiskněte pouze 1x. Vzkazy od sebe odstříhnete. Vzkaz, kde podkoní Hynek děkuje, že žáci zvolili tuto variantu, zabalte spolu s odměnou (záleží na Vás, zda to bude sladkost, drobnost na památku...).

Pokyny pro učitele:

- Rozdejte zadání s úkolem a turistické mapy.
- Zopakujte si práci s mapou (měřítko, legendu, světové strany...).
- Pokud správně řeknou, který pamlsek má jednorožec nejraději, přečtěte vzkaz, kde dává podkoní Hynek žákům na výběr, jak se rozhodnout.
- Nechte žáky rozhodnout, jak se zachovat. Proberte s nimi následky, které by mělo jejich rozhodnutí vydat se hledat jednorožce.
- Pokud si vybrali odměnu – rozdejte jim ji a poděkujte za skvěle odvedenou práci. Pokud si vybrali mapu, dejte jim ji – vzhledem k nejasnému výsledku a vzdálenosti děti pravděpodobně nebudou chtít nikam jít, případně opět rozpoutejte diskusi o tom, zda je správné odsoudit jednorožce k smrti.
- Vydejte se zpět na autobusové nádraží (pokud máte zajištěný odjezd odtud).

Mojí milí,

můj jednorožec miluje přírodu. Pochopíte-li okolní krajinu, můžete ho najít. Předtím ale musíte zjistit jeho nejoblíbenější pamlskek. Pracujte s mapou. Na konci došad'te čísla v závorkách a zjistíte, co můj jednorožec miluje.

Váš, podkoní Hynek

- 1) Severně od Žirovnice je největší rybník
a) Hájkovský rybník (5)   b) Nový rybník (7)   c) Plaňavský rybník (6)
- 2) 1 km odpovídá kolika cm na mapě?
a) 2 cm (13)   b) 1 cm (15)   c) 5 cm (17)
- 3) Jihovýchodně od žirovnice je obec
a) Stojčín (21)   b) Litkovice (23)   c) Vlčetín (25)
- 4) Kostely najdeme v těchto 3 městečkách/vesnicích
a) Žirovnice, Vlčetín, Počátky (40)
b) Žirovnice, Popelín, Stanná (43)
c) Žirovnice, Počátky, Litkovice (35)
- 5) Po zelené trase se ze Žirovnice dostanete do
a) Ctiboře (9)   b) Počátek (10)   c) Častrova (11)
- 6) Ve Vlčetíně se nachází památný strom/y
a) Lípa (16) b) Dub (17)   c) Dvě lípy (22)
- 7) Severovýchodně od Žirovnice má jeden kopec/vrch výšku 666 m, který?
a) Vašíčkův kopec (19)   b) Cholunský vrch (26)
c) Strážný kopec (31)
- 8) Kaple se v mapách značí symbolem
a) (23)   b) (16)   c) (24)
- 9) Autokempink pod Žirovnicí se nazývá
a) Puleček (15)   b) Balkovo peklo (17)   c) Panistávka (18)

10) Znak na mapě \$ znamená

a) Bankomat s cizí měnou (28)

b) Vínice (14)

c) Chmelnice (39)

Dosaďte čísla ze závorek:

$$\_ + \_ + \_ + \_ + \_ - \_ + \_ - \_ - \_ + \_ = \_$$

Jaký pamlsek má můj jednorožec nejraději?

56

82

96

74

61

45

Mojí milí,

gratuluji Vám, že jste se dostali až sem. Jelikož jsem Vám slíbil, že Vám po splnění tohoto úkolu prozradím, kde se jednorožec skrývá, učiním tak. Ale předtím Vás musím varovat! Sledoval jsem Vás po celou cestu a zjistil jsem, že nejsem jediný. Nenápadně za Vámi šli i lovci, kteří doufají, že je k jednorožci dovedete. Je jich mnoho, ale nejhorší z nich je Benedikt Drozd! Je velice chytrý a důvtipný, ale zároveň je naprosto bezcitný a jde mu jen o peníze. Už několikrát byl velmi blízko, ale vždy jsem ho zatím dokázal zastavit a jednorožce ochránit. Hlavně kvůli němu jsem spálil svůj deník, protože se o něm buhvíjak dozvěděl. Tím jsem zajistil, že ho Drozd nikdy nenajde. Máte nyní dvě možnosti. 1. možnost - rozbalte mapu, která vás zavede k jednorožci, ovšem pokud Vás někdo sleduje, odsoudíte tím jednorožce k smrti. 2. možnost - rozbalte druhý balíček, kde je pro Vás odměna za Vaši mlčenlivost a dobré srdce. V případě, že se rozhodnete nejít za jednorožcem, mapu co nejdříve zničte a nedovoďte, aby se dostala do rukou někomu jinému.

Váš, podkoní Hynek

Mojí milí,

velice Vám děkuji, že jste zvolili tuto variantu.

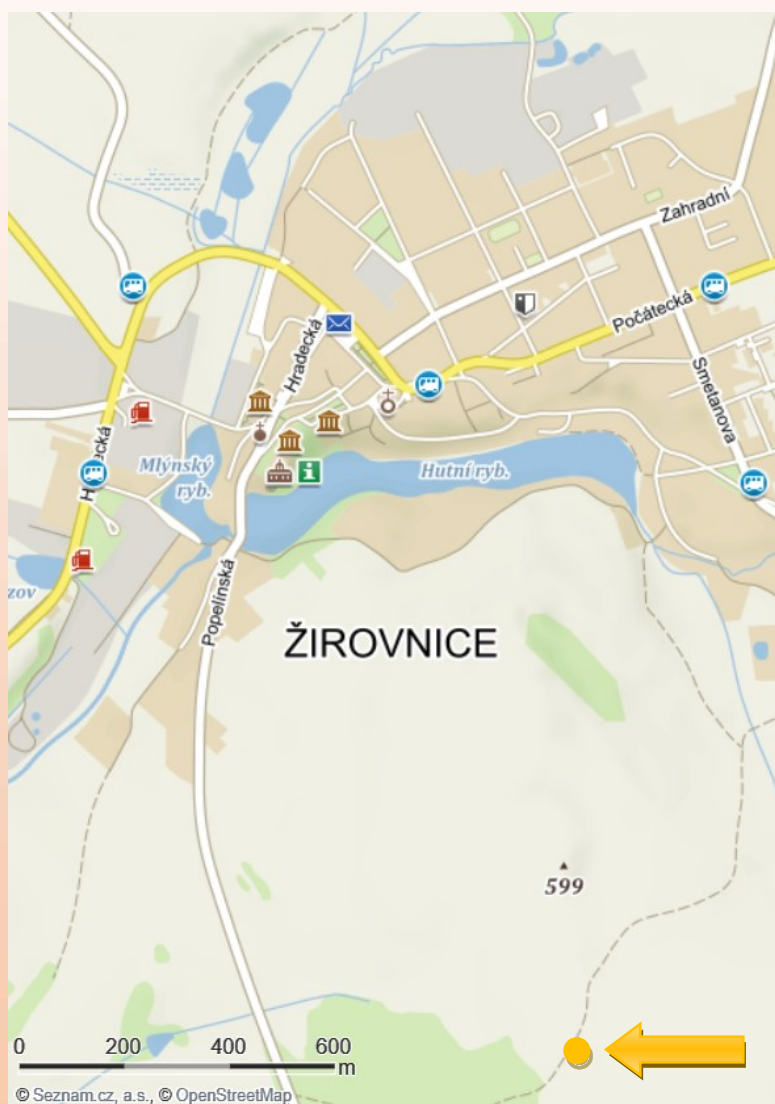
Užijte si odměnu!

Váš, podkoní Hynek

Přikládám slíbenou mapu. Můj jednorožec má velice rád volnost, proto není uvázan na jednom místě. Vždy, když potřebuje, najde si mě. Na mapě je uvedeno místo, kde jsme se setkali naposledy - to bylo dnes ráno. Jestli ho tam ovšem najdete, to Vám zaručit nedokážu.

Podkoní Hýnek

Aktivita V: Mapa teď přítel být tvůj musí, záludnosti své na tebe zkusí! — řešení

- 1) Severně od Žirovnice je největší rybník
  - a) Hájkovský rybník (5)
  - b) Nový rybník (7)**
  - c) Plaňavský rybník (6)

- 2) 1 km odpovídá kolika cm na mapě?
  - a) 2 cm (13)**
  - b) 1 cm (15)
  - c) 5cm (17)

- 3) Jihovýchodně od Žirovnice je obec
  - a) Stojčín (21)**
  - b) Litkovice (23)
  - c) Vlčetín (25)

- 4) Kostely najdeme v těchto 3 městečkách/vesnicích
  - a) Žirovnice, Vlčetín, Počátky (40)
  - b) Žirovnice, Popelín, Stanná (43)**
  - c) Žirovnice, Počátky, Litkovice (35)

- 5) Po zelené trase se ze Žirovnice dostanete do
  - a) Ctiboře (9)
  - b) Počátek (10)
  - c) Častrova (11)**

- 6) Ve Vlčetíně se nachází památný strom/y
  - a) Lípa (16)
  - b) Dub (17)**
  - c) Dvě lípy (22)

- 7) Severovýchodně od Žirovnice má jeden kopec/vrch výšku 666 m, který?
  - a) Vašíčkův kopec (19)
  - b) Cholunský vrch (26)
  - c) Strážný kopec (31)**

- 8) Kaple se v mapách značí symbolem
  - a) (23)**
  - b) (16)
  - c) (24)

- 9) Autokempink pod Žirovnicí se nazývá
  - a) Puleček (15)
  - b) Balkovo peklo (17)
  - c) Panistávka (18)**

- 10) Znak na mapě znamená
  - a) Bankomat s cizí měnou (28)
  - b) Vinice (14)**
  - c) Chmelnice (39)

$$7+13+21+43+11-17+31-23-18+14=82 = \text{HRUŠKY}$$

8. ZÁVĚR

Jedním z cílů, které si autorka v úvodu své práce stanovila, bylo zpracovat téma regionální výchova a výuka místního regionu na 1. stupni základních škol. Touto problematikou se zabývala v teoretické části, kde nejdříve zpracovala zasazení tématu v rámci kurikulárních dokumentů. Zde se věnovala především rozboru Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání a Školnímu vzdělávacímu programu Základní školy Pelhřimov, Komenského. Dále popsala samotné včlenění regionální výchovy a výuky místního regionu na 1. stupeň základních škol. V teoretické části rovněž zpracovala další cíl, a to vytvoření geografické charakteristiky ORP Pelhřimov. V první řadě shrnula polohu a základní charakteristiku řešené oblasti. V části věnované fyzicko-geografické charakteristice se zaměřila na informace o geologii, geomorfologii, vodstvu, podnebí, půdě, fauně, flóře a ochranně přírody. Obsahem socioekonomické části je stručné shrnutí těchto aspektů: obyvatelstvo, průmysl, zemědělství, občanská vybavenost, doprava a cestovní ruch. V podkapitole o historickém vývoji je zpracován stručný přehled dějin od prvního osídlení sledované oblasti. Zpracování geografické charakteristiky ORP Pelhřimov může sloužit jako zdroj informací pro vyučující právě z této oblasti, kteří se zabývají výukou místního regionu.

V praktické části diplomové práce je řešen stěžejní cíl, kterým je vlastní výukový materiál. Využití je primárně cíleno na učitele základních škol v ORP Pelhřimov, kteří plánují výlet ve 4. nebo 5. třídě. Klíčovým obsahem jsou čtyři zpracované podklady pro školní výlety. Každý z těchto podkladů obsahuje úvodní listy, kde jsou uvedeny všeobecné informace. Za nimi je vloženo zpracování jednotlivých aktivit. V úvodní aktivitě se žáci dozvídají po vyřešení úkolu (většinou zašifrovaného vzkazu) vstupní informace k zamýšlenému výletu. Aktivita tedy slouží jako uvedení žáků do děje a vyvolání jejich zájmu o prožité dobrodružství během výletu. Další aktivity se už odehrávají v terénu na místě výletu. V části diplomové práce věnované metodice praktické části jsou podrobněji rozvedeny následující kategorie týkající se výukového materiálu: cílová skupina, výběr lokalit pro školní výlety, výběr aktivit pro školní výlety, tvorba metráže a časového rozvrhu, pozice učitele v programu a struktura výukového materiálu. Vlastní výukový materiál prozatím nebyl vyzkoušen v praxi. Autorka doufá, že se v nejbližší době naskytne vhodná příležitost pro jeho uplatnění.

Jednotlivé výlety jsou koncipovány v souladu s moderními trendy vyučování. Pro autorku to byla první větší zkušenost s koncipováním podobného programu a nutno dodat, že to byla zkušenost velmi přínosná. Autorka velmi kladně hodnotí možnost vyzkoušet si, co obnáší připravit program, který bude nejen vzdělávat, ale zároveň žáky zaujme a bude je bavit. Je to zkušenost, která autorce otevírá nový pohled na tuto problematiku.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A DALŠÍCH ZDROJŮ

AGENTURA DOBRÝ DEN (2019): O Agentuře Dobrý den, <https://www.dobryden.cz/o-agenture-dobry-den/> (17.12.2019).

ANDRESKA, J. a kol (1999): Geologie a biologie pro studenty pedagogiky I. stupně základních škol. ISV, Praha, 219 s.

AOPK ČR (2019): Mapová aplikace: Ochrana přírody, <https://aopkcr.maps.arcgis.com/apps/webappviewer/index.html?id=399328f6b35646c2910ddb0995b2bf6> (5.12.2019).

BENEŠOVÁ, G. (2014): Náměty pro environmentální výchovu dětí mladšího školního věku (s praktickou ukázkou při výuce místního regionu Písecka). Diplomová práce. Katedra geografie PF JČU, České Budějovice, 123 s.

BENNETT, SMITH (1996): Nápady pro přírodovědu, Portál, Praha, 127 s.

BOTANICKÁ FOTOGALERIE (2020): Kyčelnice devítilistá, http://www.botanickafotogalerie.cz/highslide/images/large/66/Dentaria_enneaphyllos12.jpg (2.1.2020)

CEREPA (2019): O firmě, <http://www.cerepa.cz/o-firme/> (26.12.2019)

CULEK, M. a kol. (2013): Biogeografické regiony České republiky. Masarykova univerzita, Brno, 447 s.

ČECH, L. a kol. (2002): Chráněná území ČR, Jihlavsko. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR a EkoCentrum Brno, Praha, 527 s.

ČECHUROVÁ, BORECKÝ, JEŽKOVÁ (2010): Vlastivěda 4 pro 4. ročník základní školy: člověk a jeho svět. SPN, Praha, 112 s.

ČECHUROVÁ, CHALUPA, JEŽKOVÁ (2010): Vlastivěda 5 pro 5. ročník základní školy: člověk a jeho svět. SPN, Praha, 104 s.

ČEKAL, J. (2011): Výuka tématu Místní region na 2. stupni ZŠ, <https://clanky.rvp.cz/clanek/k/z/13039/VYUKA-TEMATU-MISTNI-REGION-NA-2-STUPNI-ZS.html/> (3.1.2019).

- ČERNÝ, J. (2006): Poutní místa jižních Čech. Veduta, České Budějovice, 316 s.
- ČESKÁ TELEVIZE (2019a): Lubomír Lipský, <https://www.ceskatelevize.cz/lide/lubomir-lipsky/> (19.12.2019).
- ČESKÁ TELEVIZE (2019b): Oldřich Lipský, <https://www.ceskatelevize.cz/lide/oldrich-lipsky/> (19.12.2019).
- ČESKÉ DRÁHY (2019): Mapa železničních tratí na Vysočině, <https://www.cd.cz/cd-v-regionech/kraj-vysocina/mapa-trati/-6062/> (2.12.2019).
- ČSÚ (2013): Charakteristika SO ORP Pelhřimov, https://www.czso.cz/csu/xj/charakteristika_so_orp_pelhrimov (20.10.2019).
- ČSÚ (2016a): Administrativní mapa správního obvodu ORP Pelhřimov, <https://www.czso.cz/documents/11268/17914593/ORP6110.png/902cfaa6-6772-4cdd-b93c-cabaa0da85a4?version=1.1&t=1485262481494> (15.11.2019).
- ČSÚ (2016b): Administrativní mapa správních obvodů v kraji Vysočina k 1.1.2016, https://www.czso.cz/documents/11268/17914593/Kraje_adm63_2016.png/d27e47e7-b525-45e7-970f-cc1fcaa4b109?version=1.1&t=1493360286519 (15.11.2019).
- ČSÚ (2019a): Demografická ročenka správních obvodů obcí s rozšířenou působností, <https://www.czso.cz/documents/10180/91892698/13005419131.pdf/a86dad9-cf25-4cec-b10e-a03e568a1050?version=1.1> (20.11.2019).
- ČSÚ (2019b): Osevní plochy vybraných zemědělských plodin k 31.5., https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=ZEM03&skupld=346&z=T&f=TABULKA&katalog=30840&pvo=ZEM03&evo=v87!ZEM03-U2&u=v138_VUZEMI_100_3107 (10.11.2019).
- ČSÚ (2019c): Vybrané ukazatele za správní obvod Pelhřimov v letech 2001-2018, <https://www.czso.cz/documents/11268/26955120/636110.pdf/1d0c9e7a-b93e-46e0-8a2f-6b4237cbcba8?version=1.13> (20.11.2019).
- DANĚK, M. (2000): Živá příroda. In: Balík, I. a kol.: Pelhřimovsko ve druhém tisíciletí. Okresní úřad Pelhřimov a Okresní muzeum Pelhřimov, Pelhřimov, s. 21-22.
- DUP (2019): DUP – Družstvo, <https://www.dup.cz/cz/o-nas/> (26.12.2019)

- DVOŘÁK, J. (2010): Stručné pojednání o historii a vývoji městyse Nová Cerekev. Nová Forma, České Budějovice, 50 s.
- FRÝZOVÁ, I. (2018): Regionální princip ve výuce v praxi 1. stupně základní školy. <https://www.ped.muni.cz/komensky/do-vyuky/255-regionalni-princip-ve-vyuce-v-praxi-1-stupne-zakladni-skoly> (30.12.2019)
- GÖBL, L. (2005): Osobnosti Vysočiny I. Vydavatelství 999, Pelhřimov, 245 s.
- GORČÍKOVÁ, VÝCHODSKÁ (2019): Společnost: vzdělávací oblast Člověk a jeho svět: pro 4. ročník základní školy. Fraus, Plzeň, 88 s.
- HODÍKOVÁ, L. (2008): Synagoga a židovské hřbitovy v Nové Cerekvi, <http://m.novacerekev.cz/z-historie-mestyse/ds-2125/p1=3318> (15.12.2019).
- HROUDOVÁ, CIMALA (2014): Vlastivěda 5: Česká republika jako součást Evropy. Nová škola Brno, Brno, 66 s.
- HROUDOVÁ, CIMALA (2015): Vlastivěda 4: poznáváme naši vlast: pro 4. ročník základní školy. Nová škola Brno, Brno, 59 s.
- HUTCHINGS, ROSS (1996): Nápadny pro vlastivědu. Portál, Praha, 102 s.
- CHALUPA, ŠTIKOVÁ (2018): Vlastivěda 5: člověk a jeho svět: pro 5. ročník základní školy. Nová škola, Brno, 79 s.
- CHLUPÁČ, I. a kol. (2011): Geologická minulost České republiky. Academia, Praha, 436 s.
- CHROMÝ (2009): Region a regionalismus. Geografické rozhledy, 19, č. 1, s. 2 – 5.
- JIRSOVÁ, E. (2012): Cestovní ruch ve městě Pelhřimově a jeho okolí. Bakalářská práce. Katedra cestovního ruchu VŠP Jihlava, Jihlava, 91 s.
- JUN, J., NOVÁK, F. (2008): Sto let organizovaného českého bramborářství: 1908-2008. Ústřední bramborářský svaz České republiky, Havlíčkův Brod, 109 s.
- KALHOUS, Z., OBST, O. a kol. (2002): Školní didaktika. Portál, Praha, 447 s.
- KLUZÁKOVÁ, L. (2016): Využitelnost geocachingu ve výuce vlastivědy na 1. stupni ZŠ (s praktickou ukázkou při výuce místního regionu Jindřichohradecko). Diplomová práce. Katedra geografie PF JČU, České Budějovice, 87 s.

KOLEKTIV (2001): Národní program rozvoje vzdělávání v České republice: Bílá kniha. Ústav pro informace ve vzdělávání, Taurius, Praha.

KOLEKTIV (2016): Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání Škola jazyků – brána k vědění. Pelhřimov.

KOLEKTIV (2017): Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. VÚP, Praha.

KOUTNÍK, J. (1990): Po svahu Křemešníka. KaSS, Pelhřimov, 47 s.

KRAJ VYSOČINA (2016): Zpráva o zemědělství v Kraji Vysočina, http://m.kr-vysocina.cz/assets/File.ashx?id_org=450008&id_dokumenty=4097261 (1.12.2019).

KRAJ VYSOČINA (2017): Obce Ústrašín, Ondřejov a Myslotín opouští tranzitní doprava, <https://www.kr-vysocina.cz/obce-ustrasin-ondrejov-a-myslotin-opousti-tranzitni-doprava/d-4081961/p1=29211> (2.12.2019).

KŘÍŠŤAN, F., KVĚTOŇ P. (2000): Půdní poměry. In: Balík, I. a kol.: Pelhřimovsko ve druhém tisíciletí. Okresní úřad Pelhřimov a Okresní muzeum Pelhřimov, Pelhřimov, s.19-20.

KÜHNLOVÁ, H. (1994): Mezinárodní charta geografického vzdělávání. Geografické rozhledy 3, č. 5., s. 137–138.

KÜHNLOVÁ, H. (1998): Zeměpis místního regionu - příroda, kultura a životní prostředí. Geografické rozhledy, 7, č. 4, s. 116 - 119.

KVÁŠOVÁ, M (2008): Pelhřimov. Paseka, Praha, Litomyšl. 70 s.

LANGEROVÁ, B. (2004): Kraj Vysočina. ACR Alfa s.r.o., Praha, 230 s.

LINDOVÁ, T. (2012): Využití místního regionu ve výuce na nižším stupni víceletých gymnázií a druhém stupni základních škol. Diplomová práce. Fakulta Pedagogická ZČU, Plzeň, 68 s.

MACHEK, V., VÁŇA, M. (2000): Hydrologické poměry. In: Balík, I. a kol.: Pelhřimovsko ve druhém tisíciletí. Okresní úřad Pelhřimov a Okresní muzeum Pelhřimov, Pelhřimov, s.14-16.

MAŇÁK, J. (2003): Nárys didaktiky. Masarykova univerzita v Brně, Brno, 104 s.

MAPY (2019): Mapy. <https://mapy.cz/> (2019)

MARADA, M., 2004–2005. Využití kooperativní výuky v hodinách zeměpisu. Geografické rozhledy 14, č. 4. Praha: NČGS, s. 98–99.

MASLOW, A. H. (1943): A Theory of Human Motivation. Originally published in Psychological Review, 50, <http://psychclassics.yorku.ca/Maslow/motivation.htm> (15.12.2019).

MĚSTSKÝ ÚŘAD PELHŘIMOV (2016): „Velkým přínosem je kapacita čistírny, která nijak nebrání rozvoji města,“ říká jednatel ČOV Pelhřimov s.r.o. Vlastimil Šebesta, <http://www.mupe.cz/velkym-prinosem-je-kapacita-cistirny-ktera-nijak-nebrani-rozvoji-mesta-rika-jednatel-cov-pelhrimov-s-r-o-vlastimil-sebesta/d-14407> (16.11.2019).

MŠMT (2019): Národní program vzdělávání ČR (Bílá kniha), <http://www.vzdelavani2020.cz/narodni-program-vzdelavani-cr-bila-kniha.html> (27.11.2019).

NATUREPHOTO (2020): Sýc rousný, <http://www.naturephoto.cz/data/photos-stack/3/8/9/6/08-2010-9243.jpg> (2.1.2020)

NOVOTNÁ, M., 2004–2005. Využití GIS pro výuku místního regionu. Geografické rozhledy 14, č. 5. Praha: NČGS, s. 122–123.

PAASI, A. (1986): The institutionalization of regions: a theoretical framework for understanding the emergence of regions and the constitution of regional identity. Fennia, 164, č. 1, s. 105–146.

PELHŘIMOVSKO (2019a): Památky, <http://www.pelhrimovsko.cz/cz/co-v-pelhrimove/pamatky.htm> (17.12.2019).

PELHŘIMOVSKO (2019b): Pelhřimovské krematorium, <http://www.pelhrimovsko.cz/cz/co-v-pelhrimove/pelhrimovske-krematorium.htm> (17.12.2019).

PELHŘIMOVSKO (2019c): Poutní místo Křemešník, <http://www.pelhrimovsko.cz/cz/kam-na-vylet/kremesnik.htm> (17.12.2019).

PELTAN, V. (2017): Posvátná místa královského města Pelhřimova. Matice Křemešnická, Pelhřimov, 362 s.

PETTY, G. (2006): Moderní vyučování. 4. vydání. Portál, Praha, 380 s.

PITELKOVÁ, P. (2012): Hodnocení regionálních učebnic vydaných v Česku po roce 1990, ukázka tvorby pracovní učebnice o Krnovsku. Diplomová práce. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje PŘF UK, Praha, 79 s.

PIXABAY (2020): Obrázky ovoce a zeleniny, www.pixabay.com (2.1.2020)

- PODROUŽEK (2003): Didaktika prvouky a přírodovědy pro primární školu, Aleš Čeněk, s.r.o., Dobrá Voda, 156 s.
- PODROUŽEK, JÚZA (2004): Přírodověda s didaktikou pro primární školu. Aleš Čeněk, s.r.o., Plzeň, 118 s.
- POTÁPĚČSKÝ SPOLEK PELHŘIMOV – LOM HORNÍ CERKEV (2011): Poskytované služby, <http://www.lomcerekev.cz/node/5> (10.12.2019).
- PRŮCHA, J. (2005). Moderní pedagogika. Portál, Praha, 481 s.
- PRŮCHA, J. (Ed.) (2009): Pedagogická encyklopedie. Portál, Praha, 936 s.
- ROKŮSKOVÁ, M. (2014): Regionální výchova a výuka místního regionu na 1. stupni ZŠ (na příkladu ORP Prachatic). Diplomová práce. Katedra geografie PF JČU, České Budějovice, 70 s.
- RŮŽIČKA, E. (2000): Doprava. In: Balík, I. a kol.: Pelhřimovsko ve druhém tisíciletí. Okresní úřad Pelhřimov a Okresní muzeum Pelhřimov, Pelhřimov, s. 90-92.
- ŘEZNÍČKOVÁ, MATĚJČEK (2014): Úlohy ve výuce geografie. P3K, Praha, 96 s.
- SMO ČR (2019): Strategie území správního obvodu ORP Pelhřimov, http://www.smocr.cz/obcesobe-docs/Pelhřimov/SD_Pelhřimov.pdf (26.12.2019).
- SMOLOVÁ, SZCZYRBA (2008): Místo, kde žijeme: pro 4. a 5. ročník základní školy. Prodos, Olomouc, 95 s.
- STŘEDOČESKÝ KRAJ (2020): Plšík lískový, https://krajina.kr-stredocesky.cz/apollo/pictures/2_2004112313324255319.jpg (2.1.2020)
- ŠKROBÁRNÝ PELHŘIMOV (2019): „Historie: Vznik škrobárenského průmyslu na Vysočině je spojen s rozvojem pěstování brambor.“, <http://www.skrobarny.com/cs/menu/o-nas/historie/> (21.11.2019).
- ŠTIKOVÁ, TABARKOVÁ (2019): Vlastivěda 4: poznáváme naši vlast: pro 4. ročník základní školy, Nová škola, Brno, 64 s.
- ŠULCOVÁ (2008): Lidé kolem nás: pro 4. a 5. ročník základní školy. Prodos, Olomouc, 47 s.
- ŠUMPICH, J. (2000): Ochrana přírody. In: Balík, I. a kol.: Pelhřimovsko ve druhém tisíciletí. Okresní úřad Pelhřimov a Okresní muzeum Pelhřimov, Pelhřimov, s.23-26.

ŠUPKA, J., HOFMANN, E. (1990): Vybrané kapitoly z didaktiky regionální geografie. Masarykova univerzita, Brno, 66 s., cit. v FRÝZOVÁ, I. (2018): Regionální princip ve výuce v praxi 1. stupně základní školy. <https://www.ped.muni.cz/komensky/do-vyuky/255-regionalni-princip-ve-vyuce-v-praxi-1-stupne-zakladni-skoly> (30.12.2019)

TOLASZ, R. a kol. (2007): Atlas podnebí Česka. Český hydrometeorologický ústav, Univerzita Palackého v Olomouci, Praha, Olomouc, 255 s.

TYŠER, L. (2011): Kategorizace zemědělského území České republiky, <https://web.archive.org/web/20111027081721/http://zemedelske-systemy.cz/rajonizace.pdf> (10.11.2019).

VÁŇA, M. (2000): Klimatologické poměry. In: Balík, I. a kol.: Pelhřimovsko ve druhém tisíciletí. Okresní úřad Pelhřimov a Okresní muzeum Pelhřimov, Pelhřimov, s. 13-14.

VYSOČINA (2019): Žirovnice, <https://www.vysocina.eu/turisticke-cile/1742-zirovnice> (14.10.2019)

WIKIMEDIA (2020a): Datel černý, <https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/31/Schwarzspecht.jpg> (2.1.2020).

WIKIMEDIA (2020b): Měsíčnice vytrvalá, https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/b/bc/Vaste_Judaspenning_plant_Lunaria_rediviva.jpg (2.1.2020)

WIKIMEDIA (2020c): Vraní oko, https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/8/88/Illustration_Paris_quadrifolia0.jpg (2.1.2020).

ZZN PELHŘIMOV (2019): ZZN Pelhřimov, a. s., <http://www.zznpe.cz/> (26.12.2019)